

בנק מזרחי טפחות

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2022

תוכן העניינים

12	פתח דבר
13	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
13	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
18	קבוצת הבנק ותחומי פעילותה
19	סיכונים עיקריים
20	יעדים ואסטרטגיה עסקית
21	התפתחויות במבנה ההון
21	התפתחויות במקורות המימון
23	התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית
24	התפתחויות משמעותיות בתחום ההון האנושי והמינהל
25	התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע
25	התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית
25	נושאים נוספים
27	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
27	מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים
27	אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק
28	הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק
31	אירועי סיכון
33	דוחות ראי החשבון המבקרים
33	אירועים לאחר תאריך המאזן
34	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
34	ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר
41	ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
41	נכסים והתחייבויות
48	הון, הלימות הון ומינוף
51	דיבידנד
52	פעילות חוץ מאזנית אחרת
53	תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
53	מגזרי פעילות פיקוחיים
65	חברות מוחזקות עיקריות
67	סקירת הסיכונים
67	תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
70	חומרת גורמי הסיכון
71	סיכון אשראי
91	סיכון שוק וריבית
95	סיכון נזילות ומימון
96	סיכון תפעולי
100	סיכונים אחרים
100	סיכון ציות ורגולציה
100	סיכון חוצה גבולות
101	סיכון הלבנת הון
101	סיכון מימון טרור
101	סיכון מוניטין
102	סיכון אסטרטגי-עסקי
102	סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים
104	מדיניות ואומדנים חשובים קריטיים
107	בקורות ונהלים

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת דוח הדירקטוריון והנהלה

13	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק
16	יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)
17	תמצית מדדי סביבה, חברה וממשל עיקריים
18	חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות
29	פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם
30	השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל
30	שינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים)
30	שינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים)
34	ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת
35	פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
35	היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים
35	פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות) על בסיס יתרות ממוצעות, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים)
36	פירוט התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי
37	פירוט הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה
38	פירוט העמלות לפי סוגי עמלות עיקריים
39	נתוני Cost Income Ratio (באחוזים)
40	התפתחות תשואת רווחי הקבוצה על ההון, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות ויחס המינוף בתום הרבעון (באחוזים)
40	נתוני הרווח והדיבידנד למניה
41	התפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק
41	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה
41	נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות
42	פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
42	מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, הוצאות וההפרשה להפסדי אשראי
43	התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווח (באחוזים)
43	סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווחים בארץ
43	התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק
44	התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים
44	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה
45	התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים
46	הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד
46	תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה
46	יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע
47	התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה
47	נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
47	התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד
48	הרכב ההון העצמי
49	חישוב יחס הלימות הון
49	התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה
50	התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה
50	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי
51	יחס המינוף של הבנק
52	פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2020

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

52	התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרתי ניהול, תפעול ו/או משמורת
53	תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים
55	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית
56	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית
57	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים
59	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים
60	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים
61	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים
63	ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי
64	ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ
66	השקעות הבנק במניות
70	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי הנהלה שמונו כאחראים (Risk Owner) לכל אחד מהם
73	החלוקה הענפית של 6 הלוחים הגדולים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2022
74	אשראי למסרת עסקאות הונית
74	אשראי לחברות ממונפות
75	תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתית הכוללת ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
75	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים)
75	נתונים עדכניים בדבר פעילות הבנק לסיוע ללקוחות על רקע משבר הקורונה
76	ריכוז חובות פגומים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו
76	תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש
75	ריכוז חובות לא צוברים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו
76	תנועה ביתרת חובות פגומים וחובות פגומים בארגון מחדש
77	ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי
77	מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים)
78	פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים
79	פילוח לפי גודל חבות הלווה
79	התפלגות אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה בחשבון
79	התפלגות אשראי מאזני לפי התקופה הנתרת לפירעון
80	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים (במונחים שנתיים)
81	פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן
81	פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס
83	סיכון אשראי לפי ענפי משק
85	חשיפות עיקריות למדינות זרות
86	נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
88	היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית
88	פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדירור ליום 31 בדצמבר 2022
92	ערך ה-VAR של קבוצת הבנק
93	השפעת תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE
93	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
93	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
94	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
	ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 31 בדצמבר 2022, גידול (שחיקה) בהון
95	
106	ניתוח רגישות סך ההפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

פתח דבר

בישיבת הדירקטוריון של בנק מזרחי טפחות בע"מ שהתקיימה ביום 13 במרץ 2022 (כ' באדר התשפ"ג), הוחלט לאשר ולפרסם את דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים ואת הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 31 בדצמבר 2022. דוח זה מוגש לאסיפה הכללית של בעלי המניות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה, דוח סיכונים וגילויים פיקוחיים נוספים של הבנק, ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות הפיקוח על הבנקים כאמור מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית (ראה גם ביאור 1 לדוחות כספיים אלה).

דוח הדירקטוריון וההנהלה והדוחות הכספיים לשנת 2022 ערוכים בהתאם למבנה שקבע הפיקוח על הבנקים. בתום חלק הביאורים לדוחות הכספיים נכלל פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו ונספחים לדוחות השנתיים.

מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים נכלל באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים >> מידע כספי

מידע נלווה נוסף זה כולל:

- דוח סיכונים מפורט בהתאם לדרישות הגילוי של הנדבך השלישי של באזל ובהתאם להמלצות נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB).
- ביאורים לדוחות הכספיים הכוללים את נתוני הבנק בלבד ("סולו"), לכל דורש.

אתר האינטרנט של הבנק כולל גם מידע פיקוחי נוסף ובו פרטים על מכשירי ההון שהנפיק הבנק, וכן קובץ של הדוחות הכספיים בפורמט XBRL. בהתאם לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמת נגישות לשירות), תשע"ג-2013 כולל האתר גם דוחות מונגשים.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, שינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאופוליטיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתעתדים", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללות בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאופוליטיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לווים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות של רשויות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי הון אנושי. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

פרק זה מתאר את הבנק, תחומי הפעילות שלו, הביצועים, הסיכונים אליהם הוא חשוף וכן את היעדים והאסטרטגיה שלו.

מידע נספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2018	2019	2020	2021	2022			
במיליוני שקלים חדשים							
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים							
4,922	5,340	5,820	7,685	10,240			
445	357	221	401	754			
1,522	1,609	1,892	2,234	2,674			
6,889	7,306	7,933	10,320	13,668			
310	364	1,050	(278)	532			
⁽¹⁾ 4,384	3,988	4,279	5,568	6,173			
2,407	2,562	2,644	3,536	4,029			
2,195	2,954	2,604	5,030	6,963			
922	1,029	903	1,730	2,356			
⁽³⁾ 1,206	1,842	1,610	3,188	4,472			
רווח נקי⁽²⁾							
דוח רווח והפסד - סעיפים עיקריים							
2021				2022			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
במיליוני שקלים חדשים							
1,691	2,035	2,001	1,958	2,144	2,453	2,691	2,952
189	66	63	83	117	176	263	198
543	544	551	596	952	574	579	569
2,423	2,645	2,615	2,637	3,213	3,203	3,533	3,719
13	(240)	(36)	(15)	79	107	155	191
1,341	1,333	1,339	1,555	1,388	1,442	1,529	1,814
870	843	863	960	909	924	1,002	1,194
1,069	1,552	1,312	1,097	1,746	1,654	1,849	1,714
358	540	442	390	569	572	635	580
676	988	845	679	1,154	1,053	1,178	1,087
רווח נקי⁽²⁾							

(1) הוצאות התפעוליות והאחרות כללו בשנת 2018, הפרשה בסך של 546 מיליוני שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית.
 (2) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2022 ב-4,472 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 3,188 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 40.3%. הרווח הנקי בשנת 2022 מבטא תשואה על ההון בשיעור של 20.1%, לעומת 15.8% בשנת 2021. הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,087 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 679 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 60.1%. הרווח הנקי ברבעון הרביעי של שנת 2022 מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 18.5%, לעומת 12.9% ברבעון המקביל אשתקד.

להלן הגורמים המרכזיים שהשפיעו על רווחי הקבוצה בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021:

- הכנסות המימון בשנת 2022 גדלו בשיעור של 36.0% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מגידול של 13.3% ביתרת האשראי לציבור לעומת 31 בדצמבר 2021, מהשפעת העלייה בשיעור של 5.3% במדד המחירים לצרכן במשך השנה, לעומת עלייה בשיעור של 2.4% בתקופה המקבילה אשתקד, ומעליית ריבית בנק ישראל (החל מחודש אפריל 2022) וריבית הבנק המרכזי בארצות הברית (החל מחודש מרץ 2022). לפרטים ראה ניתוח התפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת להלן.
- ההכנסות מעמלות בשנת 2022 גדלו בשיעור של 5.4%, לעומת התקופה המקבילה אשתקד כתוצאה מגידול בנפח הפעילות.
- ההכנסות האחרות בשנת 2022 כוללות רווחי הון ממימוש נכסים (אשר נרשמו ברבעון הראשון של שנת 2022) בסך של 371 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק להלן.
- ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2022 הסתכמו ב-532 מיליוני שקלים חדשים, בעיקר עקב גידול בהפרשה הקבוצתית כתוצאה מצמיחה בתיקי האשראי המסחרי והאשראי לדיור של הבנק, ותוך מתן ביטוי להשפעת עליית הריבית במשק. בתקופה המקבילה אשתקד נרשמה הכנסה בסך 278 מיליוני שקלים חדשים בגין קיטון בהפרשות להפסדי אשראי, כתוצאה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, ההתאוששות ממשבר הקורונה והירידה בהיקף האשראי אשר ניתנה בגינו דחיית תשלומים בשל משבר הקורונה.
- סך ההוצאות התפעוליות והאחרות גדלו בשיעור של 10.9%, והושפעו בעיקר מהתאמת סעיפי תגמול משתנים בהוצאות השכר, על רקע התוצאות הכספיות של הבנק והוצאות חד פעמיות הקשורות למיזוג בנק אגוד. ראה השפעות נוספות בכל אחד מרכיבי ההוצאות התפעוליות להלן.

נתוני הרווח הרב-תקופתי מצביעים על:

- קצב גידול שנתי ממוצע בסך ההכנסות בשיעור של 18.7%. הגידול בהכנסות הושפע מהצמיחה הגבוהה לאורך השנים ומעסקת אגוד.
- קצב הגידול בהוצאות היה נמוך מקצב הגידול בהכנסות והסתכם בשיעור של 8.9%, אשר הושפע בין היתר מהתאמת הוצאות השכר בגין רכיבי תגמול משתנים ומעסקת אגוד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים של קבוצת הבנק - המשך

ליום 31 בדצמבר						
2017	2018	2019	2020	2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים						
						מאזן - סעיפים עיקריים
239,572	257,873	273,244	360,140	392,271	428,292	סך כל המאזן
181,118	194,381	204,708	245,525	271,428	307,472	אשראי לציבור, נטו
41,130	45,162	51,672	86,570	95,267	93,673	מזומנים ופיקדונות בבנקים
10,133	11,081	10,113	17,290	15,033	15,144	ניירות ערך
1,403	1,424	1,457	1,743	1,734	1,503	בניינים וציוד
183,573	199,492	210,984	284,224	307,924	344,514	פיקדונות הציבור
29,923	30,616	33,460	33,446	38,046	33,287	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
1,125	625	714	3,779	6,992	6,994	פיקדונות מבנקים
13,685	14,681	16,033	18,804	20,770	23,780	הון עצמי ⁽¹⁾

נתוני המאזן הרב-תקופתי מצביעים על צמיחה מתמשכת בפעילות הבנק.

הגידול השנתי הממוצע בשנים 2018-2022⁽¹⁾ הסתכם ב:

12.3%	סך כל המאזן -
11.2%	אשראי לציבור, נטו -
13.4%	פיקדונות הציבור -
11.7%	הון עצמי -

הגידול השנתי הממוצע בשנים 2021-2022, לאחר רכישת השליטה בבנק אגוד, הסתכם ב:

9.1%	סך כל המאזן -
11.9%	אשראי לציבור, נטו -
10.1%	פיקדונות הציבור -
12.5%	הון עצמי -

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.
 (2) אומדן שיעור הגידול הממוצע בשנים 2018-2022 ללא עסקת בנק אגוד: סך כל המאזן 9.7%, אשראי לציבור נטו 9.3%, פיקדונות הציבור 10.8%, הון עצמי 9.9%.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

יחסים פיננסיים עיקריים (באחוזים)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2018	2019	2020	2021	2022	
					מדדי ביצוע עיקריים
					תשואת הרווח הנקי ⁽¹⁾
8.5 ⁽⁹⁾	11.9	9.5	15.8	20.1 ⁽¹¹⁾	תשואת הרווח הנקי לנכסי סיכון ⁽²⁾
0.83 ⁽¹⁰⁾	1.17	0.89	1.53	1.91	תשואה לנכסים ממוצעים
0.49 ⁽¹⁰⁾	0.70	0.53	0.85	1.08	פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
102.6	103.1	115.8	113.4	112.0	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.01	10.14	10.04	10.04	9.94	יחס המינוף ⁽³⁾
5.42	5.55	5.19	5.18	5.42	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני) ⁽⁴⁾
116	121	133	125	118	יחס מימון יציב נטו ⁽⁵⁾
					יחס הכנסות ⁽⁶⁾ לנכסים ממוצעים
2.79	2.76	2.63	2.75	3.32	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות ⁽⁷⁾
63.6 ⁽⁹⁾	54.6	53.9	54.0	45.2 ⁽¹¹⁾	(Cost Income Ratio)
5.17	7.86	6.70	12.47	17.47	רווח נקי בסיסי למניה (בשקלים חדשים)
					מדדי איכות אשראי עיקריים
0.80	0.82	0.98	0.77	0.93	שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
					שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי, הכוללת אומדן הפסדי אשראי
					הגלומים ביתרת האשראי לציבור של בנק אגוד, מתוך האשראי לציבור
1.23	1.36	1.18	0.95	0.87	שיעור חובות לא צוברים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.16	0.18	0.43	(0.10)	0.17	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו
0.11	0.11	0.12	0.05	0.09	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור
					נתונים נוספים
63.14	92.00	74.25	120.00	113.90	מחיר מניה (בשקלים חדשים) ליום 31 בדצמבר
106	239	75	482	366	דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁸⁾
6,285	6,373	6,684	7,420	7,636 ⁽¹²⁾	מספר עובדים ממוצע בקבוצה
1.99	2.02	1.93	2.05	2.48	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים
0.60	0.58	0.55	0.52	0.50	יחס עמלות לנכסים ממוצעים

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- תשואת הרווח הנקי הגיעה השנה ל-20.1%, זאת כתוצאה מגידול בנפח הפעילות, מעליית מדד המחירים לצרכן, ומעלייה בריבית בנק ישראל.
 - יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון הגיע לשיעור של 9.94%. שיעור היחס המזערי לו מחויב הבנק הינו 9.60%.
 - יחס היעילות בשנת 2022 הגיע ל-45.2%.
 - הבנק מנהל ביעילות את עמידתו ביעדי הרגולציה הנדרשים בתחום הלימות הון, הנזילות והמינוף.
- סעיפי רווח והפסד, סעיפי המאזן והיחסים הפיננסיים השונים מנותחים באופן מפורט בדוח הדירקטוריון והנהלה לפי העניין, בפרק "הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי", ובפרק "סקירת הסיכונים".

(1) בכל מקום בדוח הדירקטוריון בו מוזכר "רווח נקי" או "הון", הכוונה לרווח הנקי ולהון המיוחסים לבעלי מניות הבנק.

(2) רווח נקי לסך נכסי הסיכון הממוצעים.

(3) יחס המינוף (Leverage Ratio) - היחס בין הון רובד 1 (לפי כללי באזל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.

(4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא, נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון בתקופה המדווחת.

(5) יחס מימון יציב נטו - יחס נזילות שנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בהתאם להמלצות ועדת באזל, ונועד לשמירה על מבנה מימון בר-קיימא לאורך זמן, בנוסף על יחס כיסוי הנזילות הדרישה לחישוב ושמירה על יחס מימון יציב נטו מינימלי, וכן הדרישה לדיווח לציבור, היא החל מיום 31 בדצמבר 2021.

(6) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

(7) סך הוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.

(8) שיעור הדיבידנד למניה מחושב לפי סכום הדיבידנד שחולק בפועל בשנה המדווחת.

(9) תשואת הרווח הנקי על הון ויחס היעילות בשנת 2018 הושפעו מהפרשה של 546 מיליון שקלים חדשים בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית.

(10) תשואת הרווח הנקי ויחס היעילות של הבנק בשנת 2018, ללא הפרשות בגין החקירה ובהתחשב בהפרשות למענקים שהיו תואמים את רמת הרווחיות מהפעילות העסקית והוצאות המס הנגזרות מכך בשנת 2018, היו: תשואה על הון - 11.6%, יחס יעילות - 57.2%.

(11) התשואה לנכסי סיכון והתשואה לנכסים ממוצעים, בשנת 2018, הושפעו מההפרשה בגין חקירת משרד המשפטים בארצות הברית, כאמור לעיל, קיטון של -0.30 ו-0.18 נקודות האחוז, בהתאמה.

(12) בנטרול השפעת רווחי הון, נטו, ממימוש נכסים, מגיעה תשואת הרווח הנקי על הון בשנת 2022 ל-19.0%, ויחס היעילות (Cost Income Ratio) מגיע ל-46.4%.

(12) הנתונים עד ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים 373 מעובדי בנק אגוד לשעבר, שסיימו את עבודתם בתחילת שנת 2023.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סביבה, חברה וממשל

היבטים מהותיים של סביבה, חברה וממשל (ESG) של הבנק המשתלבים ביעדים העסקיים ובפעילות השוטפת שלו

הקבוצה משלבת היבטי ESG באסטרטגיה העסקית שלה תוך תקשורת שוטפת עם כלל בעלי העניין ומנהלת את הסיכונים השונים הנובעים מפעילותה בהיבטי סביבה, חברה וממשל תאגידי. במהלך שנת 2022 גובשה מדיניות קבוצתית לזיהוי, ניהול ובקרת סיכוני ESG בבנק.

הדירקטוריון מפקח על נושאי ESG באמצעות וועדותיו או במליאת הדירקטוריון, לרבות: שינויי אקלים, סיכונים סביבתיים וחברתיים במתן אשראי והשקעות, טיפול בתלונות של לקוחות, הכלה פיננסית ועוד. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים דנים בסיכוני ה-ESG של הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. כמו כן, אחת לחצי שנה עולה לדין בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון מסמך דיווח סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים ומתקיים דיון בסיכוני ESG.

בשנת 2021 הוקמה בבנק ועדת היגוי בראשות מנהל חטיבת הון אנושי, משאבים ותפעול המורכבת ממנהלי החטיבות השונות, ותפקידה להוביל מדיניות, פעילות, בקרה ודיווח במסגרת קידום ESG בכל פעילות הבנק, לצורך ניהול מיטבי של סיכוני ה-ESG שזוהו.

הבנק מכיר בהשפעותיו על הסביבה והחברה, ומחויב לפעול לצמצום ההשפעות הנובעות מפעילותו על שינויי האקלים בהיבטי אשראי, השקעות ובתפעול הבנק, ומוביל פרויקטים גדולים אשר מקדמים סביבה ירוקה - הבנק מעמיד אשראי לפיתוח טכנולוגיות חדשות בתחום הפקת אנרגיה, מתקנים להפקת אנרגיה סולארית, פרויקטים בתחום תחבורה ציבורית, אנרגיה מתחדשת ועוד. בנוסף, מלווה הבנק מספר פרויקטים המקדמים הורדה של רמת הפליטות וגזי החממה ובכך שמירה על אוויר נקי יותר.

כמו כן, הבנק מחזיק בתפיסת שירות ייחודית המעמידה במרכז מערכת היחסים עם הלקוח את הבנקאי האישי בסניף, ומסביבו מעטפת טכנולוגית של ערוצים דיגיטליים מתקדמים, המשלימה את השירות האנושי. תפיסת שירות זו משרתת באופן המיטבי את צורכי הלקוחות, כך גם עולה מסקרי שביעות רצון שהבנק מקיים באופן שוטף, זאת תוך התחשבות במאפיינים הייחודיים של לקוחות ממגזרים ומרקע שונה בחברה הישראלית. בדרך זו יכול הבנק לנתב את הצעות הערך ללקוחות ספציפיים. הבנק מייחס חשיבות רבה לפנייה למגוון רחב של לקוחות ומגזרים בחברה הישראלית ופועל ליצירת מוצרים ושירותים אשר עונים על הצרכים השונים של לקוחותיו.

לפרטים נוספים בדבר פעילות הבנק ראה בדוח על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG) שיפרסם הבנק.

להלן מדדי ESG עיקריים (ליום 31 בדצמבר):

2020	2021	2022	
			חברתי
232	225	204	מספר סניפים בקבוצה
7,585	7,646	7,588	מספר העובדים בקבוצה
4,530	1,087	2,642	אשראי למוצרים חברתיים (מיליוני שקלים חדשים)
16.4	17.2	20.4	היקף השקעה בקהילה (מיליוני שקלים חדשים)
15.6	20.0	28.2	היקף שעות התנדבות עובדים (אלפים)
72%	68%	68%	אחוז ספקים קטנים וזעירים מתוך כלל הספקים בקבוצה
64%	64%	65%	שיעור נשים מכלל העובדים
36%	42%	42%	שיעור הנשים בהנהלה (סמנכ"ל ומעלה)
14%	15%	15%	שיעור העובדים המועסקים בבנק מאוכלוסיות בתת-תעסוקה ⁽¹⁾
5.5%	13.0%	17.6%	אומדן שיעור העובדים שנקלטו מאוכלוסיות בתת-תעסוקה ⁽¹⁾
31	41	43	ממוצע שעות הדרכה לעובד (שעות)
43.3	57.4	72.6	היקף ההשקעה בהדרכה לעובדים (מיליוני שקלים חדשים)
			סביבתי
⁽²⁾ 13.6%	⁽²⁾ 5.3%	17.8%	היקף צמצום טביעת הרגל הפחמנית
3.9%	4.0%	13%	צמצום העצימות האנרגטית
325	614	501	היקף הפליטות שנחסכו כתוצאה מיוזמות סביבתיות של הבנק (טון פחמן דו חמצני)
305	502	398	היקף הפליטות שנחסכו כתוצאה מיוזמות של הבנק לצמצום צריכת האנרגיה (טון פחמן דו חמצני)
775	2,025	8,000	אשראי למוצרים סביבתיים (מיליוני שקלים חדשים)

(1) אוכלוסיות בתת-תעסוקה - אומדן שנערך בהתאם להגדרת נציבות שיוון הזדמנויות בעבודה, משרד הכלכלה והתעשייה, לגיוס של עובדים ממגזרים דמוגרפיים המתאפיינים בשיעור תעסוקה נמוך, כגון עובדים עם מוגבלויות, עובדים ממוצא אתיופי, חברה חרדית וערבית, ועובדים מבוגרים.
(2) סווג מחדש.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

קבוצת הבנק ותחומי פעילותה

בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "הבנק"), הינו חברה ציבורית, ונמנה עם הבנקים הראשונים שנוסדו בארץ ישראל. הבנק התאגד כחברה ביום 6 ביוני 1923, בשם בנק המזרחי בע"מ, ומחזיק ברישיון בנק. הבנק הוקם ביוזמת המרכז העולמי של הסתדרות הפועל המזרחי, במטרה לסייע במימון פעולות התיישבות, בנייה, חרושת, מלאכה ומסחר של המתיישבים החדשים בארץ ישראל. בשנת 1969, עם מיזוג עסקי הבנק עם עסקי בנק הפועל המזרחי בע"מ, שונה שמו של הבנק ל"בנק המזרחי המאוחד בע"מ". בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה באמצעות חברת בטוחות שהוקמה לשם כך. בשנת 1995 החל תהליך הפרטתו של הבנק והעברת השליטה בו, לידי קבוצת ורטהיים ועופר - תהליך שהושלם בשנת 1997. בעקבות המיזוג בין בנק המזרחי המאוחד בע"מ לבין טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ (להלן: "טפחות"), שונה ביום 7 בנובמבר 2005 שמו של הבנק הממוזג לשמו הנוכחי, בנק מזרחי טפחות בע"מ.

לפרטים בדבר בעלי השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

קבוצת מזרחי-טפחות (בפסקה זו: "הקבוצה") כוללת מאז 2008 גם את בנק יהב לעובדי מדינה בע"מ (אשר הבנק מחזיק ב- 50% מכלל הזכויות ואמצעי השליטה בבנק יהב) וכן כללה את בנק אגוד (שהעסקה לרכישתו הושלמה בחודש ספטמבר 2020) אשר מיזוגו עם ולתוך הבנק הושלם ביום 29 בדצמבר 2022. הקבוצה פועלת בארץ ובחוץ לארץ ועוסקת בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונאית), בפעילות משכנתאות בישראל ולקחת חלק בעסקאות סינדיקציה, באמצעות רשת של כ-204 סניפים, מרכזי עסקים ושלוחות בפריסה כלל ארצית. בנוסף, פעילות הלקוחות העסקיים נתמכת על ידי מוקדים עסקיים ועל ידי יחידות מטה מקצועיות בעלות התמחות ענפית. פעילות הבנק בחוץ לארץ מתבצעת באמצעות שתי שלוחות בנקאיות (בריטניה וארצות הברית).

בנוסף לפעילות הבנקאית, עוסקת קבוצת הבנק בפעילויות שונות הקשורות בשוק ההון, לרבות: ניהול השקעות נוסטרו באגרות חוב והשקעות ריאליות, ייעוץ לפעילות בשוק ההון, הפצה של קרנות נאמנות, ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות, ייעוץ פנסיוני, שירותי נאמנות, מתן שירותי רישום ניירות ערך לניירות הרשומים בבורסה בישראל, תפעול קופות גמל, תפעול קרנות נאמנות וביטוח אגב משכנתא. כמו כן, עוסקת קבוצת הבנק בתפעול אשראי.

הבנק נמנה על חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל. להלן חלקה היחסי של קבוצת הבנק מתוך חמש הקבוצות הגדולות (על פי נתוני דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2022):

21.4%	אשראי לציבור
18.4%	פיקדונות הציבור
18.2%	סך המאזן
15.3%	הון עצמי

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכונים עיקריים

להלן הגדרות לסיכונים העיקריים להם נחשף הבנק בפעילותו:

סיכון אשראי - הסיכון שלווה, או צד נגדי, של הבנק לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. סיכוני ריכוזיות אשראי נובעים מחשיפת יתר ללווה או לקבוצת לוויים, ולענפי משק.

סיכון שוק - הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההון של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית - הסיכון לרווחי הבנק ולהון הכלכלי שלו, הנובע בעיקר, מתזוזות בשיעורי הריבית, תזוזות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לפעילותו העסקית, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הון).

סיכון נזילות - הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו, קרי סיכון הנובע מאי הודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר.

סיכון תפעולי - הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות. מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי כוללת גם את סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע והסיכון המשפטי כמפורט להלן:

סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מלקינים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

סיכון טכנולוגיית המידע - הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק, וכן תמיכה שאינה הולמת ומספקת את השירותים ותהליכים העסקיים הנדרשים על ידי הבנק למימוש יעדיו העסקיים.

סיכון משפטי - סיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

סיכון ציות ורגולציה - סיכון להטלת סנקציות, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות (כגון: הוראות הדין, הרגולציה, סטנדרטים ודרכי התנהגות מקובלים המצופים מתאגיד). כמו כן, חשוף הבנק להשלכות עסקיות הנובעות משינויים בהוראות הרגולציה. סיכון הציות כולל גם את סיכון ההוגנות (conduct risk) שהינו הסיכון לפגיעה במהימנות הבנק בעיני ציבור הלקוחות, המשקיעים, הספקים וכלל מחזיקי העניין, ואף עלול לפגוע באמון הציבור במערכת הבנקאית כולה, הסיכון הינו חוצה בנק ומושתת על יישום ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות.

סיכון חוצה גבולות (Cross-Border) - סיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור - הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל תהליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות אור גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון ומימון טרור.

סיכון מוניטין - הסיכון לתפיסה שלילית של לקוחות קיימים, לקוחות פוטנציאליים, ספקים, בעלי מניות, משקיעים או רגולטורים, היכולה להשפיע לרעה על יכולת הבנק לשמור או ליצור קשרים עסקיים, ולפגוע בגישה למקורות מימון. כלומר, הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מפרקטיקות התאגיד, ממצבו הפיננסי או מפרסום שלילי (אמיתי או כוזב).

סיכון אסטרטגי-עסקי - הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון.

לפרטים בדבר סיכונים מובילים ומתפתחים ראה פרק אירועי סיכון להלן.

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים, וכן דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

התוכנית האסטרטגית

- ביום 26 באפריל 2021, אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת על:
- מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, בהתבסס על מהלכים תומכים, הכוללים הקמת פעילות של השקעות ריאליות, הובלת עסקות גדולות ומורכבות, והרחבת הפעילות הבינלאומית של הבנק בסניפים בלונדון ובארצות הברית בתחומי פעילות ממוקדים בבנקאות העסקית;
 - ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית: שמירה על המובילות בשוק המשכנתאות תוך קיום חדשנות ביחס למוצרים ותהליכים, והגברת הסינרגיה עם הפעילות המסחרית, הרחבת הפעילות בקרב אוכלוסיות ייעודיות, והקמת דסק מוצרי אשראי צרכניים ייחודיים;
 - מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח.
 - התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית, בין היתר באמצעות ריכוז מטה הבנק בקמפוס מרכזי בלוד, התאמת מבנה הסניף לאתגרי העתיד ואופטימיזציה של שטחי הנדל"ן, אוטומציה של התפעול הבנקאי, ויעול סביבת העבודה.
 - מינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל.

התוכנית האסטרטגית החדשה מכוונת להשגת היעדים שלהלן:

- להציג בשנת 2025 תשואה של הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות על ההון העצמי הממוצע, בשיעור של כ-14%, וכן תשואה דו ספרתית עולה ויציבה לאורך כל שנות התוכנית, בהתבסס על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון של הבנק, בשיעור המזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים, בתוספת שולי בטחון נאותים;
- צמיחה בפעילות הבנקאית במטרה להוביל להגדלת נתחי השוק של הבנק במערכת הבנקאית בישראל;
- צמיחת ההכנסות בשיעור שנתי ממוצע של כ-8% (אם כי לא ליניארי), מול שליטה ברמת ההוצאה השנתית הממוצעת בשיעור גידול של כ-5% (שגם הוא אינו ליניארי) לאורך שנות התוכנית האסטרטגית החדשה;
- שמירה על יעילות תפעולית גבוהה ומינוף יתרונות לגודל בעקבות המיזוג עם בנק אגוד, עד כדי יחס יעילות תפעולית בשיעור הנמוך מ-50% בשנת 2025.

במסגרת התוכנית האסטרטגית, יעקוב הדירקטוריון אחר ביצוע התוכנית, במטרה לבחון את האפשרות להעלאה של שיעור הדיבידנד מ-40% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עד לשיעור של 50% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עם סיום הליך המיזוג עם בנק אגוד; זאת, בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, ולשמירה על שולי בטחון נאותים, וכן בכפוף לקבלת אישורו של המפקח על הבנקים.

לפרטים נוספים בדבר התוכנית האסטרטגית, ראה דיווח מידי מיום 27 באפריל 2021 (מספר אסמכתא: 071448-01-2021).

התפתחויות משמעותיות בפעילות העסקית

הפעילות בשוק המשכנתאות התרחבה מעט בשנת 2022, כאשר היקף מתן האשראי לדיור במערכת הבנקאית הסתכם ב-118 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 1% ביחס לשנת 2021 ושל 50% ביחס לשנת 2020. עם זאת, קצב מתן האשראי האט החל מאמצע שנת 2022 בהשפעת עליית סביבת הריבית - בעוד שבמחצית הראשונה ניתנו הלוואות בקצב שנתי של 139 מיליארדי שקלים חדשים, במחצית השנייה ניתנו הלוואות בקצב שנתי של 98 מיליארדי שקלים חדשים. בנוסף, עליית סביבת הריבית הובילה להתמתנות היקף המחזורים. הבנק שומר על הובלתו בשוק המשכנתאות הן במונחי נתח שוק והן במונחים תדמיתיים, ולהמשך חיזוק המומחיות של בנקאי המשכנתאות. בשנה האחרונה המשיך הבנק לשמור על המובילות שלו בתחום המשכנתאות, תוך שהוא ממשיך לשמור על מאפייני סיכון נמוכים בשיעור המימון בהלוואה ובשיעור ההחזר ביחס להכנסת הלווה.

מגזר משקי הבית מצוי בתחרות הולכת ומתעצמת, הן מצד המערכת הבנקאית והן מצד חברות הביטוח וחברות כרטיסי האשראי. יעד הבנק הינו להגדיל את נתח השוק שלו במגזר משקי הבית באמצעות הרחבת בסיס הלקוחות תוך מיקוד בקהלי מטרה ייעודיים, צעדי הרגולציה להגברת התחרות במגזר משקי הבית ולהסרת חסמים בפני ניווד חשבונות בין בנקים, מהווים הזדמנות לגיוס מוגבר של לקוחות, תוך התבססות על ייחודיות השירות האישי והאיכותי של הבנק. במסגרת זו, נעשה שימוש בפלטפורמת "הבנקאות ההיברידית" ובמערכת סניפי ה-"LIVE" לגיוס לקוחות חדשים ולשיפור השירות ללקוחות קיימים, תוך הרחבת הצעת הערך. הבנק ממשיך במערכותיו בימים אלה בפלטפורמת CRM חדשה בעלת יכולות מתקדמות, שבאמצעותה יוכלו הבנקאים לבצע התאמות בשירות על-פי צרכי הלקוחות, באופן מדויק ואקטיבי.

מאגר הלקוחות נוסלי המשכנתאות בבנק מהווה פוטנציאל להגדלת בסיס הלקוחות בפעילות מסחרית. בנוסף, פועל הבנק להתרחבות במגזרי לקוחות נוספים, ביניהם המגזר הערבי, המגזר החרדי והגיל השלישי. פרויקט הסבת הלקוחות והפעילות הבנקאית של בנק אגוד למזרחי טפחות אשר הושלם בהצלחה בסוף שנת 2022 מהווה פוטנציאל להעמקת פעילות. בנק יחב מהווה חיזוק לפעילות המגזר הקמעונאי של הקבוצה, באמצעות הרחבה של הפעילות, לרבות שרת אוכלוסיית השכירים, זאת תוך מינוף יכולות מערכת הליבה הבנקאית החדשה של בנק יחב.

הבנק ממקד את מאמציו בגיוס מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים, מלקוחות פרטיים ומלקוחות עסקיים, על מנת להמשיך ולשמור על יחסי נזילות נאותים, ועל מנת להוזיל את עלות המקורות הנדרשים לפעילותו ולהוביל לשיפור רמת הרווחיות. מאמצים אלה הובילו לכך שהבנק המשיך להגדיל בשנת 2022, בהיקף ניכר, את היקף הפיקדונות הקמעונאיים, תוך שמירה על יחסי נזילות גבוהים.

האסטרטגיה העסקית של הבנק שמה דגש על הרחבה משמעותית של בסיס הלקוחות ועל הגדלת נתח השוק שלו בקרב הלקוחות העסקיים הקטנים והבינוניים, תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו. הבנק מתמודד עם התגברות התחרות במגזרי פעילות אלה באמצעות הגברת הפעילות השיווקית מול הלקוחות, תוך פילוח הלקוחות על פי סוג העיסוק וצרכיהם וראיה כוללת של פעילותם, וכן באמצעות הרחבת פעילות הבנק בקרב ערבות המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. לצורך הרחבת פעילותו במגזר הבנקאות המסחרית, הוגדל מספר הסניפים הממוקדים במתן שירותים בנקאיים למגזרים העסקיים והורחב מספר מוקדי העסקים, תוך חיזוק ההכשרה המקצועית של ההון האנושי ושמירה על רמת חיתום נאותה. תשתית זו תתמוך בהמשך הרחבת הפעילות במגזר בשנים הבאות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

התחרות במתן שירותי בנקאות ופיננסים למגזר הבנקאות העסקית הושפעה בשנת 2022 מצמיחת האשראי לעסקים גדולים בקצב גבוה. בנוסף, התחרות במגזר מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של גופים חוץ בנקאיים הממוקדים במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך. הבנק מתמודד עם התחרות במגזר באמצעות התבססות על יתרונות ההון האנושי שלו ועל הניסיון והידע במתן שירות מקצועי ובהתאמת הפתרונות הבנקאיים לצורכי הלקוח. האסטרטגיה העסקית של הבנק במגזר מכוונת למיצוי הפוטנציאל הכלכלי של ההון על ידי התמקדות בפעילויות בעלות רווחיות גבוהה ביחס להון הנדרש בגיבוי. במקביל, פועל הבנק למינוף יתרונו המקצועי באמצעות הגברת שיתופי הפעולה במסגרת קונסורציומים עם גופים אחרים. מיזוג בנק אגוד תורם לשיפור כושר התחרות של מזרחי טפחות וליכולתו להוביל ולממן את העסקאות הגדולות במשק.

הבנק ממשיך לשמור על יעילות תפעולית גבוהה, בין היתר, באמצעות רה-ארגון בנכסים ובאמצעות אופטימיזציה של מערך הסינוף, הכוללת פתיחה של סניפים במקומות פוטנציאליים לצמיחה עסקית, לצד מהלכים של התייעלות בפריסה הקיימת. בתחילת שנת 2021 החליט הבנק כי האחריות על סניפי הבנק בלונדון ובלוס אנג'לס תעבור מהחטיבה הפיננסית לחטיבה העסקית, על מנת להדק את הסינרגיה בין הפעילות העסקית בישראל ובחוץ לארץ. במהלך שנת 2022 החלו העבודות לבנייתו של קמפוס מזרחי טפחות חדש בעיר לוד ובו ירוכזו כל יחידות המטה של הבנק. השלמת הפרוייקט והעברת היחידות צפויים להסתיים במהלך שנת 2025.

בחודש פברואר 2023 הודיע הבנק על שינויים במבנה הארגוני שיכללו פיצול של חטיבת הון אנושי, משאבים ותפעול, כך שהיחידות בחטיבה אשר מופקדות על ההון האנושי והמשאבים האחרים תהיינה בחטיבת הון אנושי ומשאבים, ואילו היחידות המופקדות על התפעול הבנקאי תאוגדנה למערך התפעול שתחתיו יפעלו, בין השאר, פעילות התפעול העורפי, הנדסה ותהליכים בנקאיים. כמו כן, מוקם בבנק מערך פרויקטים חוצי ארגון אשר יהיה אחראי על פעילות דיגיטל, על הניהול העסקי והמתכלל של פרויקטים טכנולוגיים בכללם הטמעת מערכת ה-CRM החדשה של הבנק, וכן על יצירת שיתופי פעולה עם תעשיית הפינטק.

בהמשך לרכישת מניות בנק אגוד בידי הבנק ביום 30 בספטמבר 2020, הושלם בסוף שנת 2022 תהליך המיזוג של בנק אגוד. בהתאם לרציונל שעמד בבסיס עסקת הרכש של הבנק השישי בגודלו בישראל, הצטרפותו של בנק אגוד מאפשרת לקבוצת מזרחי-טפחות לבצע קפיצת מדרגה בנתחי השוק במגוון תחומי הפעילות, תוך שיפור בתמהיל המקורות והשימושים, והגברת כושר התחרות. פעילות האשראי של בנק אגוד באפיקים השונים מגוונת את תמהיל האשראי של מזרחי-טפחות, בהלימה ליעדים האסטרטגיים של הבנק ובפרט בתחום האשראי לעסקים. השלמת מיזוג בנק אגוד תאפשר את ניצול היתרונות לגודל ולחיסכון בהוצאות התפעוליות של הבנק הממוזג.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

התפתחויות במבנה ההון

השקעות בהון הבנק ועסקאות במניות

- לפרטים בדבר הנפקת מניות במסגרת תוכנית אופציות לעובדים ראה דוח על השינויים בהון העצמי בדוחות הכספיים.
- ביום 24 במאי 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול של הבנק, הצעת כתבי אופציה לנושאי המשרה בבנק, וכן למנהלים נוספים בבנק ובחברות בנות של הבנק. לפרטים נוספים ראה ביאור 23 לדוחות הכספיים.
- לפרטים בדבר שינויים במבנה השליטה בבנק ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (בעלי השליטה) בדוחות שנתיים אלה.

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות ההון.

התוכנית (הכוללת בין היתר, וככל שיידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים - CoCo), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת מיחס ההון המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 12.5%.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים בדבר הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים מותנים מסוג CoCo בשנת 2022, ראה התפתחויות במקורות המימון, להלן.

התפתחויות במקורות המימון

מקורות המימון של הקבוצה כוללים פיקדונות מהציבור ומגופים בנקאיים, הנפקת אגרות חוב לסוגיהן והון עצמי.

הקבוצה בוחרת את תמהיל מקורות המימון על בסיס יעדיה העסקיים, ובוחנת בכלל זה יעדי רווחיות, תשואה על ההון, נזילות, גיוון מקורות בישראל ובחוץ לארץ ובמטבעות שונים, הלימות הון ומינוף, בכפוף למגבלות הסטטוטוריות החלות על התאגידים הבנקאיים ובהתאם למצב שוק ההון בארץ ובעולם ותחזיות הנהלה באשר להתפתחויות בהם.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

פיקדונות

הבנק מבחין בין סוגי המקורות השונים לפי תקופת הפיקדון וסוגי לקוחות. הבנק בוחן את מידת הריכוזיות של המפקידים, ובמסגרת זו קבעו הדירקטוריון והנהלה מגבלות וקווים מנחים בתחום סיכון הריכוזיות בהתייחס למפקיד בודד, אמצעים נזילים ביחס למפקידים גדולים/מוסדיים ומבנה המקורות. כמו כן, הוגדרו אינדיקטורים איכותיים וכמותיים למעקב שוטף, האומדים את השינויים בסיכון הריכוזיות, כל זאת כחלק ממערך ניהול סיכונים הנזילות. פיקדונות הציבור בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו ב-344.5 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת כ-307.9 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2021, גידול בשיעור של 11.9%. פיקדונות הציבור במגזר השקלי הלא צמוד גדלו בשנת 2022 בשיעור של 11.7%, הפיקדונות במגזר הצמוד למדד גדלו בשיעור של 1.2% והפיקדונות במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ גדלו בשיעור של 17.0%. לפרטים נוספים, ראה פרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

בנק ישראל

בנק ישראל משמש כגורם המרכזי למימון וספיגת כסף לזמן קצר עבור המערכת הבנקאית, ובכלל זה עבור הבנק. על רקע משבר הקורונה, יצא בנק ישראל בחודש אפריל 2020 במהלך, שבו העמיד לבנקים מקורות מימון זולים לטווח ארוך, על מנת שהם "יגולגלו" כאשראי זמין לסקטור העסקי. תוכנית זו הסתיימה בחודש יולי 2021. במהלך הרבעון השני של שנת 2023 יחלו להיפרע במערכת ההלוואות המוניטריות לטווח ארוך.

יצוין, כי בנק הלווה כסף מבנק ישראל, חייב בבטוחות (פיקדונות בבנק ישראל, ניירות ערך והחל מסוף חודש דצמבר 2020 גם תיקי משכנתאות כשירים), עובדה המובאת בחשבון בניהול השוטף של הנזילות.

בנק ישראל סופג את עודפי הנזילות באמצעות מכרזי "מ"מ וכן באמצעות פיקדונות מוניטריים לתקופות של יום, שבוע וכן לתקופות של עד 8 שבועות. במהלך שנת 2022 חלה ירידה מסוימת בעודפי הנזילות של המערכת הבנקאית המופקדים בבנק ישראל, זאת בעקבות גידול חד ביתרות המ"מ המונפקות על ידי בנק ישראל.

גיוס כתבי התחייבות, איגרות חוב ושטרי הון מורכבים

הבנק פועל לגיוס מקורות ארוכי טווח באמצעות הנפקות, בין היתר, באמצעות מזרחי טפחות חברה להנפקות בע"מ (להלן: "טפחות הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק. במהלך השנים הנפיקה טפחות הנפקות תעודות התחייבות לציבור על פי תשקיפים שפורסמו.

ביום 1 באוגוסט, 2022 פרסמה טפחות הנפקות תשקיף מדף להנפקת תעודות התחייבות.

סך איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו ב-33.3 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 38.0 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021.

מתוכם, כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (Contingent Convertibles) הכוללים מנגנון חוזי לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן (עומדים בתנאי הכשירות של באזל III ומוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק), שהסתכמו ליום 31 בדצמבר 2022 ב-6.0 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 6.1 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021.

לפרטים בדבר דירוג האשראי של הבנק ושל תעודות ההתחייבות שלו ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו.

גיוס מקורות ופדיונות

בהמשך לאישור המפקח על הבנקים, ביצע הבנק פדיון מוקדם של שטר ההון הנדחה (סדרה א') בתחילת חודש ינואר 2022 תמורת 2.1 מיליארדי שקלים חדשים. שטר ההון הנדחה, אשר הונפק על ידי הבנק, לא היה כשיר להכרה כהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III והופחת בהדרגה.

ביום 11 באפריל 2022 הנפיקה טפחות הנפקות שתי סדרות אגרות חוב חדשות, סדרות 63 ו-64, שקלית וצמודה למדד בסכום של כ-1.2 מיליארדי שקלים ערך נקוב כל אחת, תמורת סך כולל של כ-2.4 מיליארדי שקלים חדשים.

בהמשך לאישור המפקח על הבנקים, ביצע בנק יחב בחודש אוגוסט 2022 פדיון מוקדם של כתבי התחייבויות נדחים בסכום של כ-129 מיליון שקלים חדשים. בהמשך לאישור המפקח על הבנקים, ביצעה טפחות הנפקות פדיון מוקדם של כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 56, שהיו מוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק) ביום 10 בספטמבר 2022 תמורת כ-0.3 מיליארד שקלים חדשים.

ביום 8 בדצמבר 2022 הנפיקה טפחות הנפקות שתי סדרות חדשות, סדרות 65 (כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo) ו-66 (אגרות חוב), צמודות למדד בסכום של כ-0.7 ו-1.2 מיליארדי שקלים ערך נקוב, בהתאמה. בנוסף, הורחבה סדרת אג"ח שקלית נסחרת (סדרה 63) תמורת סך של כ-0.7 מיליארדי שקלים ערך נקוב. התמורה הכוללת בגין ההנפקות וההרחבה הסתכמה ב-2.6 מיליארדי שקלים חדשים.

בהמשך לאישור המפקח על הבנקים, ביצעה טפחות הנפקות פדיון מוקדם של כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 47, שהיו מוכרים על ידי הפיקוח על הבנקים כהון רובד 2 של הבנק) ביום 18 בדצמבר 2022 תמורת כ-0.75 מיליארד שקלים חדשים.

ביום 20 בפברואר 2023, לאחר תאריך המאזן, הנפיקה טפחות הנפקות ניירות ערך מסחריים (סדרה 1) תמורת 1.1 מיליארדי שקלים חדשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית

הפריסה הסניפית

תפקידם העיקרי של סניפי הקבוצה הוא מתן שירות איכותי ומקצועי ללקוחות בכל תחומי הפעילות הבנקאית, סמוך למקום בו נדרש השירות (מקום המגורים, העסק). במסגרת זו מתנהלת בסניפים פעילותם השוטפת של הלקוחות, תוך שהבנק מציע ללקוחותיו ולכלל הציבור מוצרים ושירותים פיננסיים מתקדמים, לרבות שרותי ייעוץ לפעילות בשוק ההון ושירותי ייעוץ פנסיוני.

סניפי הקבוצה פרוסים בכל רחבי הארץ ומונים ליום 31 בדצמבר 2022, 204 מרכזי עסקים, סניפים ושלוחות, ובתוכם 53 סניפי בנק ייב (מתוכם 3 סניפים במתכונת חלקית).

הבנק ממשיך לבחון את הפריסה הסניפית שלו בהתאם לתוכנית האסטרטגית ותוך כדי ביצוע אופטימיזציה ובחירת מיקומים על בסיס מערכת שיקולים הכוללת מתן שירות מיטבי ללקוחות, וכן שיקולי כדאיות כלכלית.

בשנת 2022 קטן מערך הסניף של קבוצת הבנק ב-21 נקודות מכירה במסגרת מיזוג של חלק מסניפי בנק אגוד עם סניפי מזרחי טפחות.

לפרטים בדבר מכירת נכסי מקרקעין של קבוצת הבנק ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק להלן.

הבנק מפעיל 6 סניפי "LIVE" - סניפים על גאוגרפיים אשר נותנים שירות מלא ואישי בשעות פעילות ארוכות ובאמצעות ערוצי תקשורת מגוונים בין הבנקאי ללקוח (לרבות בשיחות ובהודעות טקסט בסלולר, בתקשורת וידאו או במייל).

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

ערוצים ישירים

המדיניות על פיה פועל הבנק בתחום הערוצים הישירים:

- יישום אסטרטגיה רב ערוצית שבמרכזה עומד הלקוח אל מול הבנקאי האישי וערוצי הבנקאות הישירה מהווים חלק אינטגרלי ממנה.
- פיתוח שירות הבנקאות ההיברידיית כאסטרטגיה להתקשרות עם הלקוח.
- הרחבת היקף ומגוון השירותים הניתנים באמצעות ערוצי הבנקאות הישירה.

הערוצים הישירים המוצעים ללקוחות הבנק כוללים:

שירותי בנקאות היברידיית

הבנקאות ההיברידיית מסמלת את השילוב בין שירות אישי, נגיש ללקוח, לבין אמצעי הטכנולוגיה.

שירותי הבנקאות ההיברידיית ניתנים באמצעות סניפי הבנק ומרכזי הבנקאות, כמפורט להלן:

- סניפי הבנק - שיחת טלפון מלקוח מזהה, מייל ו-SMS מנותבים ישירות לבנקאי של הלקוח ונענים על ידו או על ידי צוות מגבה בסניף.
- צוות הסניף במרכז הבנקאות מגבה את הבנקאים בסניפים, מבצע פעולות ומוסר מידע ללקוחות הבנק כחלק מהשירות ההיברידי המשולב הניתן ללקוחות.

שירותי אינטרנט וסלולר

שירותי האינטרנט - מאפשר קבלת מידע בנקאי וביצוע פעולות בחשבון במגוון המוצרים הבנקאיים העומדים לרשות לקוחות הבנק.

אפליקציית ניהול חשבון - מאפשרת את קבלת מרבית השירותים האינטרנטיים עם אפשרות להזדהות בטביעת אצבע וזיהוי פנים.

אפליקציית טפחות טאצ' - בסוף שנת 2021 הושקה אפליקציית שמלווה את הלקוחות יחד עם מומחי המשכנתאות של הבנק מהרגע שהגישו בקשה למשכנתא ועד קבלת ההלוואה. חלק מהפעולות הנדרשות ללקיחת משכנתא, שעד עתה היה צורך להגיע לסניף כדי לבצע אותן, ניתן מעכשיו לעשות בקלות דרך טפחות טאצ'. בנוסף, היא מהווה ערוץ נוסף עבור הלקוחות לקשר עם מומחי המשכנתאות של הבנק. כחלק מאפליקציית טפחות טאצ' פותחה גם זירה מותאמת ליועצי משכנתאות.

שירות עצמי בסניפים

- הבנק מרחיב כל העת את השירותים השונים שמעמיד ללקוחותיו בעמדות לשירות עצמי.
- עמדות שירות - הבנק מעמיד לרשות הלקוח עמדות שירות המאפשרות לו לבצע פעולות כגון: הפקדת מזומן, לקיחת הלוואה, הזמנת והפקדת שיקים וקבלת מידע על חשבונות בתחום המסחרי באופן עצמאי 24 שעות ביממה, גם כשהסניף סגור.
- בשנת 2021 השלים הבנק את רוב המהלך הרב-שנתי לפריסת שירות הפקדת מזומן בעמדות לשירות עצמי בכל סניפי הבנק (נותרו מספר סניפים בודדים שהושלמו ברבעון הראשון של שנת 2022).
- כספונים - נכון לסיום שנת 2022, ברשות הבנק 274 מכשירים אוטומטיים למשיכת כספים, חלקם בסניפי הבנק וחלקם מוגדרים "כספונים מרוחקים".

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

הרחבת הפעילות העסקית

לפרטים בדבר התוכנית האסטרטגית של הבנק ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית (התוכנית האסטרטגית) לעיל.

מיזוג בנק אגוד

ביום 30 בספטמבר 2020 הושלמה הצעת רכש חליפין למניות בנק אגוד, במסגרתה נרכשו 100% מהון המניות המונפק והנפרע של בנק אגוד ומזכויות ההצבעה בבנק אגוד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בתום שנת 2022 הושלם תהליך מיזוגו של בנק אגוד אל תוך הבנק. בין היתר, הושלמה קליטת הלקוחות של בנק אגוד, נסגרו כל סניפי אגוד וכן הועברו פעילויות נוספות למזרחי טפחות, ובהן פעילות הנוסטרו של בנק אגוד.

תהליך המיזוג היה מהותי, בהיקף נרחב ובעל מורכבות רבה, ונשא בחובו מגוון רחב של סיכונים. תהליך המיזוג בוצע באמצעות מספר צוותי עבודה נרחבים משותפים לבנק מזרחי טפחות ולבנק אגוד ובניהול מקיף של ועדת היגוי בראשות המנהל הכללי של הבנק, מנהלות לביצוע תוכנית המיזוג, וועדת דירקטוריון ייעודית שהוקמה על מנת לעקוב אחר התהליך. תהליך הסבת הלקוחות אשר החל ברבעון השני של שנת 2021, התבצע בהדרגה והסתיים בהסבה מיכונית של הפעילות הבנקאית ממערכות אגוד למערכות מזרחי טפחות, לרבות חשבונות אשר לא הועברו קודם לכן. תהליכי ההסבה הממוכנים בוצעו תוך בקרה הדוקה שוטפת, הן על ידי קווי ההגנה של הבנק - החטיבה לבקרת סיכונים והביקורת הפנימית - והן על ידי מומחים חיצוניים שנשכרו לביצוע בקרה, בדגש על הבטחת שלמות ההסבה של כל ההיבטים הנוגעים ללקוחות.

הבנק ניהל את פרויקט המיזוג באופן מופרד מעסקיו השוטפים ובצורה מדורגת, במטרה לאפשר עמידה ביעדי תוכנית העבודה במקביל לתהליך המיזוג. ביום 1 באוגוסט 2022 הושלם תהליך של מיזוג סוכנויות הביטוח של בנק אגוד, עם ולתוך טפחות סוכנות לביטוח בע"מ, מקבוצת בנק מזרחי טפחות. לאחר תאריך המאזן, ביום 15 בינואר 2023 הושלם תהליך של מזוג אגוד מערכות בע"מ עם ולתוך חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ, מקבוצת הבנק.

ביום 29 בדצמבר 2022, הושלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק. עם השלמת המיזוג חדל אגוד מלהתקיים כאישיות משפטית עצמאית וכל נכסיו זכויותיו וחויביו הוקנו לבנק.

לפרטים בדבר תוכנית הפרישה לעובדי בנק אגוד, ראה להלן בפרק התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל.

לפרטים בדבר הסכם בין אגוד מערכות בע"מ וחטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ לבין ועד עובדי אגוד מערכות, במסגרתו הוסדרה קליטתם של עובדי אגוד, ראה להלן בפרק התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל.

שיתופי פעולה אסטרטגיים

במהלך שנת 2022 המשיך הבנק לבצע עסקאות סינדיקציה, לרבות שיתוף בסיכון אשראי עם גופים מוסדיים וגופים פיננסיים בארץ ובחוץ לארץ. המשך שיתופי פעולה עם גופים מוסדיים הינו חלק מהתוכנית האסטרטגית של הבנק.

התפתחויות משמעותיות בתחום ההון האנושי והמינהל

התפתחויות ביחסי עבודה

הסכם קיבוצי מיוחד בבנק אגוד

ביום 25 במרץ 2021 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין בנק אגוד ושתי חברות בנות שלו, לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה/הסתדרות המע"ף/חטיבת עובדי הבנקים וחברות האשראי, וכן ועד עובדי אגוד וארגון המנהלים ומורשי החתימה באגוד (בפיסקה זו, "ההסכם"). ההסכם מסדיר את תנאי הפרישה של עובדים קבועים בבנק אגוד, עובדים מסוימים בניסיון העומדים בתנאי ההסכם ועובדים מסוימים נוספים של החברות הבנות ("העובדים הפורשים"), בעקבות מיזוג בנק אגוד עם ולתוך הבנק ("תוכנית הפרישה"). בהתאם להסכם, הציע בנק אגוד לעובדים הרלוונטיים שיסיימו עבודתם עקב המיזוג, תוכנית פרישה שתנאיה הם על פי המפורט בהסכם (להלן: "תוכנית הפרישה"). תוכנית הפרישה נועדה להסדיר פרישתם של 340 מקרב העובדים הרלוונטיים כהגדרתם לעיל. בהתאם לתוכנית הפרישה, התאפשר לעובדים הפורשים לפרוש מבנק אגוד במסגרת זמן קצובה. ההטבות שהוצעו, כוללות בגיל ובוותק של העובדים, כללו פנסיה גישור או פיצויים מוגדלים, מענקי פרישה והטבות נוספות הרלוונטיים לקבוצות עובדים מסוימות. פרישת העובדים על פי התוכנית הייתה מדורגת והשתרעה עד סוף שנת 2022, לפי הכללים, התקופות והמועדים שנקבעו בהסכם. ביום 21 ביוני 2021 נחתמה תוספת להסכם, לפיה, מספר העובדים הפורשים גדל ל-480. כמו כן, עודכנו התקופות והמועדים לפרישת העובדים, והכל במהלך התקופה שעד סוף 2022. כמות הפורשים הסופית הייתה קרובה לכמות שנקבעה כאמור, ועלויות נוספות, מעבר לאמור לעיל, נרשמו במסגרת הוצאות השכר.

התפתחויות בתחום הלוגיסטיקה

בשנת 2022 נמשכה מגמת ההתייעלות וניצול המשאבים הקיימים של הבנק, בנושאים הבאים:

- התייעלות בשטחים.
- ביצוע פריסה אופטימלית של מערך הסינוף.
- המשך מינוף תשתיות באמצעות השכרה לצד ג', באופן זמני, של שטחים המשמשים כעתודה של הבנק להתפתחות עתידית.
- ביום 30 באפריל 2017 הוחלט בדירקטוריון הבנק לאשר מהלך אסטרטגי של ריכוז פעילות יחידות מטה הבנק באתר מרכזי אחד בלוד. לפיכך, נרכש בשנת 2017 מגרש בלוד, בשטח של כ-6 דונם, בתמורה לסך של כ-25.8 מיליוני שקלים חדשים, בצמוד לנכס בו ממוקם כיום מבנה מס"ל ("מזרחי טפחות לוד"). התכנון הינו הקמת מבנה נוסף, אליו תועברנה בהדרגה כל יחידות המטה של הבנק. בשנת 2022 החלו עבודות בניית השלד, וכן נרכש מגרש נוסף סמוך, בשטח של כ-4.6 דונם (בנוסף נרכש שטח כביש הגישה הפנימי במתחם), בתמורה לסך של כ-8.8 מיליוני שקלים חדשים. כמו כן, היתר הבניה לשטחים העיליים התקבלו בחודש פברואר 2023. השלמת הפרויקט והעברת היחידות צפויים להסתיים במהלך שנת 2025.

הפעילויות והמגמות שתוארו צפויות להימשך גם בשנת 2023.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים נוספים הנוגעים להון האנושי בבנק, המבנה הארגוני של הבנק ונושאי משרה בכירה, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

שינויים בהנהלת הבנק ובמבנה הארגוני

ביום 11 באוקטובר 2021 החליט דירקטוריון הבנק למנות את הגברת שבי שמר כסגנית המנהל הכללי, מנהלת החטיבה הקמעונאית, במקום מר אנגל, והיא החלה את תפקידה ביום 1 באפריל 2022. כמנהל הכללי של בנק אגוד, מינה דירקטוריון בנק אגוד את מר חיים פרייליכמן (אשר כיהן בעבר בתפקיד זה), וזאת החל מיום 1 באפריל 2022.

ביום 12 בפברואר 2023 אישר דירקטוריון הבנק בהתאם להמלצת המנהל הכללי, שינויים במבנה הארגוני ומינוי נושאי משרה בבנק כמפורט להלן: מינוי מר עופר הורביץ, המשמש כיום מזכיר הבנק ומנהל מטה הבנק, לתפקיד סגן מנהל כללי ומנהל החטיבה לבקרת סיכונים במקומו של מר דורון קלאוזנר הפורש לגמלאות. המינוי כפוף לאישור המפקח על הבנקים או הודעתו כי אין לו התנגדות. מר חנן קיקוזשילי, כיום סגן מזכיר הבנק, יתמנה למזכיר הבנק ומנהל מטה הבנק, במקומו של מר עופר הורביץ. מינוי גברת מיטל הרוש, המכהנת כיום כמנהלת מרחב לייב וסקטור בנקאות ישירה, לסגנית מנהל כללי ומנהלת חטיבת הון אנושי ומשאבים, במקומו של מר ניסן לוי שהודיע על רצונו לסיים את תפקידו.

הדירקטוריון אישר גם הקמתם של שני מערכים חדשים: מערך תפעול בנקאי ומערך פרויקטים חוצי-ארגון, שמנהלים יתמנו לחברי הנהלה. בראש המערך לתפעול בנקאי, שתחתיו יפעלו, בין השאר, פעילויות התפעול העורפי, הנדסה ותהליכים בנקאיים, המסלקה וסוכנות הביטוח במשכנתאות, יעמוד מיכה ארגמן - כיום סגן מנהל חטיבת הון אנושי ומשאבים ותפעול. בראש מערך פרויקטים חוצי-ארגון, שיהיה אחראי, בין השאר, על פעילות הדיגיטל של הבנק, המשך יישום והטמעת מערכת ה-CRM החדשה ושיתופי פעולה עם תעשיית הפינטק יעמוד מר טל בן ארי - עד לאחריה סמנכ"ל ומנהל האגף הפיננסי בבנק אגוד.

המינויים והשינויים הארגוניים ייכנסו לתוקפם ביום 1 באפריל 2023 למעט המינוי של מר עופר הורביץ כמנהל הסיכונים הראשי, אשר תחילת כהונתו כפופה לקבלת הודעה של המפקח על הבנקים כי אין לו התנגדות למינוי, כאמור לעיל.

סיום כהונת המנהל הכללי בבנק יהב

ביום 26 בפברואר 2023 הודיע המנהל הכללי של בנק יהב, מר שאול גלברד, לדירקטוריון בנק יהב, על רצונו לסיים את כהונתו. מועד סיום הכהונה של מר שאול גלברד טרם נקבע.

התפתחויות משמעותיות במערך טכנולוגיית המידע

במהלך שנת 2019 החל הבנק פרויקט החלפת מערכת ה-CRM אשר תיושם באופן מדורג במהלך מספר שנים. בחודשים מרץ ואוגוסט 2022, עלו מספר אבני דרך לאוויר לצד המשך פיתוח אבני הדרך הבאות.

בחודש ינואר 2023 עלתה לאוויר מערכת שרת תשלומים / תקבולים חדשה אשר עתידה לתת מענה רחבי בתחום לכלל יישומי הבנק.

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות במערכות הטכנולוגיה על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר בזירה הטכנולוגית, שינויים באופן הנגשת השירותים לציבור הלקוחות והרחבת מגוון הערוצים בהם פועל הבנק מול לקוחותיו מחייבים השקעה מתמדת בטכנולוגיה. ההשקעות מבוצעות גם לצורך שדרוג היכולות העסקיות וגם לצורך עמידה בדרישות רגולטוריות חדשות כמו הערכות לבנקאות פתוחה. בנוסף הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לטיפול ומיצוי מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת ההחלטות ון בהיבטים העסקיים שיוקיים ון בהיבטים של ניהול סיכונים.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים בדבר השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות והון והלימות ההון להלן.

לפרטים בדבר רכוש קבוע ומתקנים, ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות שנתיים אלה.

התפתחויות בפריסה הגיאוגרפית הבינלאומית

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת פעילות עסקית ושירותי בנקאות אישית באמצעות סניפים בארץ ובעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה בארץ מתמקדת בעיקר בבנקאות פרטית, ובמתן שירותים פיננסיים לתושבי חוץ ועולים חדשים, ובחוף לארץ במימון סחר חוץ, באשראי מקומי ובהשתתפות באשראים סינדיקטיביים. כמו כן, מתן שירותים בנקאיים ללקוחות ישראלים המקיימים פעילות בחוץ לארץ. לבנק שלוחות בשתי מדינות כמפורט בפרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו.

השלוחות נמצאות בקשר עם הרגולטורים המקומיים ופועלות על פי ההנחיות המתקבלות מהם.

בנוסף, מתבצעת בקרה על הפעילות בשלוחות על ידי החטיבה לבקרת סיכונים.

כל אחת מהשלוחות בחוץ לארץ פועלת על פי החוק והרגולציה המקומיים, ומלווה באופן שוטף על ידי יועצים משפטיים מקומיים המתמחים בפעילות הבנקאית הרלבנטית לכל שלוחה.

במסגרת הפעילות הבינלאומית גלום גם סיכון חוצה גבולות, לפרטים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.

לפירוט השלוחות השונות ועיסוקיהן ראה פרק ממשל תאגידי, ביקורת, פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו (תוצאות הפעילות בחוץ לארץ) בדוחות שנתיים אלה.

נושאים נוספים

שינויים בדירקטוריון הבנק

ביום 4 ביולי 2022, התקבל אישור מאת המפקח על הבנקים, אשר לפיו, אין לו התנגדות למינוי של מר יוסף פלוס, כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות התשנ"ט-1999 ולפי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי שפרסם הבנק מיום 4 ביולי 2022 מספר אסמכתא: 083230-01-2022), וביום 9 באוגוסט 2022 התקיימה אסיפה כללית אשר בה הוחלט למנותו (מחדש) כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות, לתקופת כהונה נוספת של שלוש שנים (תקופת כהונה שנייה), החל מיום 20 באוגוסט 2022.

ביום 21 בדצמבר 2022 התקיימה אסיפה כללית שנתית אשר בה הוחלט למנות (מחדש) את מר משה יודמן (המכהן כיושב ראש הדירקטוריון) כדירקטור בבנק לתקופת כהונה שתהא עד לאסיפה הכללית השנתית הבאה (שתתקיים בשנת 2023) וכן את ה"ר מר רון גזית, מר יהונתן קפלן, מר אברהם זלדמן, מר אילן

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

קרמר ומר אלי אלרואי כדירקטורים בבנק לתקופת כהונה שתהא עד לתום האסיפה הכללית השנתית השלישית שתתקיים לאחר האסיפה השנתית שבא אושר מינויים מחדש).

מיטב דש השקעות החל להיות בעל עניין

ביום 31 בינואר 2022 דיווח הבנק כי מיטב דש השקעות החל להיות בעל עניין בבנק (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי מיום 31 בינואר 2022, מספר אסמכתא: 2022-01-013135).

מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ

ביום 1 באוגוסט 2022 דיווח הבנק כי מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ החל להיות בעל עניין בבנק (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי מיום 1 באוגוסט 2022, מספר אסמכתא: 2022-01-097450).

ביום 18 באוגוסט 2022 דיווח הבנק כי מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ חדל להיות בעל עניין בבנק (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי מיום 18 באוגוסט 2022, מספר אסמכתא: 2022-01-105688).

ביום 28 באוגוסט 2022 דיווח הבנק כי מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ החל להיות בעל עניין בבנק (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי מיום 28 באוגוסט 2022, מספר אסמכתא: 2022-01-109309).

ביום 29 בספטמבר 2022 דיווח הבנק כי מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ חדל להיות בעל עניין בבנק (לפרטים נוספים ראו דיווח מידי מיום 29 ספטמבר 2022, מספר אסמכתא: 2022-01-233665).

עיצום כספי

ביום 6 בפברואר 2023 הודיע המפקח על הבנקים כי החליט להטיל על הבנק עיצום כספי בסך של 700 אלפי שקלים חדשים בגין הפרה לכאורה של סעיף 25 בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450 בנושא הליכי גביית חובות, על פיו, על תאגיד בנקאי לדווח להוצאה לפועל על תקבול שקיבל על חשבון החוב שלא באמצעות הלשכה, בתוך שבעה ימים מיום קבלת התקבול.

סכום העיצום הכספי שהוטל הינו לאחר הפחתה מן הסכום המקורי של 1,000 אלפי שקלים חדשים אשר המפקח על הבנקים הודיע לבנק על הכוונה להטילו, וזאת בין היתר, לאור העובדה שבחמש השנים שקדמו למועד ביצוע ההפרות, לא הוטל עיצום כספי על הבנק, וכן לאור פעולת הבנק לתיקון הליקויים ולמניעת הישנותם, לאחר פניית הפיקוח על הבנקים אל הבנק, בעניין זה.

הליכים משפטיים

לשינויים מהותיים בהליכים משפטיים שהבנק צד להם ראה ביאור ג. (10-12) לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

פרק זה כולל תיאור של מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים הנוגעים לתוצאות ולמצב העסקי, לרבות ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווחים, וניתוח ההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון. כמו כן, מתוארות תוצאות מגדרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק, ותוצאות הפעילות בהחזקה בחברות עיקריות.

מגמות, תופעות התפתחויות ושינויים מהותיים

אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק

ביום 29 בדצמבר 2022, הושלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק. עם השלמת המיזוג חדל בנק אגוד מלהתקיים כאישיות משפטית עצמאית וכל נכסיו זכויותיו וחייביו הוקנו לבנק. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית לעיל.

השפעות התפשטות נגיף הקורונה

במהלך שנת 2020 נקט הבנק בצעדים על מנת לתת מענה לצרכי הלקוחות כתוצאה מהמצב. בין יתר הפעולות שביצע הבנק, אושרו דחיות בתשלומים השוטפים ללקוחות משכנתא שנזקקו לכך, עקב קושי זמני בגין המשבר, ניתנה אפשרות לשלם לפרק זמן מוגבל תשלומים חלקיים בגין החדר המשכנתא, והוענקו הלוואות בערבות מדינה במסגרת קרנות בערבות המדינה, כחלק מהתוכנית הכלכלית לסיוע למשק שפרסמה המדינה.

בשנת 2022, לקראת תום תקופות התשלומים החלקיים, על מנת לסייע ללקוחותיו, הציע הבנק ללקוחותיו מתווה וולונטרי לדחייה ופריסה של הלוואות של משקי הבית ובנוסף, אפשרות להקטין את ההחזר החודשי לתשלומי המשכנתא ב-50%. נוסף על כך, הבנק השתף באופן פעיל ומשמעותי בהעמדת הלוואות לעסקים, במסגרת הקרנות בערבות מדינה, ואפשר לעסקים הקטנים דחייה של קרן ההלוואה לתקופה של 12 חודשים.

היחידות העסקיות ממשיכות להימצא בקשר הדוק ושוטף עם הלקוחות, במטרה לסייע למגזר העסקי בהתמודדות עם הקשיים והאתגרים הנובעים מהמשבר.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 יתרת האשראי שהעמיד הבנק במסגרת הקרנות בערבות המדינה הינה בסך של כ-3.4 מיליארדי שקלים חדשים. כנגד האשראי שניתן, בהתאם למתווה של בנק ישראל, השתתף הבנק וקיבל הלוואה מוניטרית ייעודית מבנק ישראל ל-3 שנים בריבית קבועה בשיעור של 0.1%, שיתרתה ליום 31 בדצמבר 2022 כ-4.9 מיליארדי שקלים חדשים.

לפירוט נוסף של ההלוואות לדירור הנמצאות בדחיית תשלומים, ראה להלן בפרק סקירת הסיכונים – סיכון אשראי.

מכירת נכסי מקרקעין של קבוצת הבנק

- ביום 30 בינואר 2022 התקשרו הבנק וחברות בנות של הבנק (להלן: "המוכרות") בהסכמים למכירת מלוא הזכויות ב-24 נכסי מקרקעין מניבים ברחבי ישראל בעלי יעודים שונים (להלן: "הנכסים"), משרדים ומסחר, וביניהם: בניין ההנהלה של בנק אגוד ברחוב אחוזת בית בתל אביב-יפו, בניין משרדים ברחוב לינקולן בתל אביב-יפו, סניף תל אביב ראשי של בנק אגוד ברחוב אחד העם בתל אביב-יפו ומספר נכסים ב"מתחם הבורסה" ברמת גן. התמורה עבור מכירת הזכויות בנכסים מסתכמת לסך של 531.6 מיליוני שקלים חדשים בתוספת מע"מ (להלן: "התמורה"), ו-"העסקה", בהתאמה).

ביום 9 בפברואר 2022 התקבל אישור הממונה על התחרות, בכך התקיים התנאי המתלה בעסקה, ולפיכך העסקה הושלמה. עיקר הנכסים יושקרו למוכרות לתקופות משתנות החל מחודש פברואר 2022, בהתאם להוראות הסכמי שכירות שנחתמו, בין המוכרות לחברה הרוכשת.

בגין מכירת הנכסים רשם הבנק, ברבעון הראשון של שנת 2022, רווח נקי בסך של כ-179 מיליוני שקלים חדשים. לפרטים נוספים ראה דיווחים מימים 14 בספטמבר 2021 (מספר אסמכתא: 2021-01-146793), 31 בינואר 2022 (מספר אסמכתא 2022-01-013000) ו-9 בפברואר 2022 (מספר אסמכתא: 2022-01-017011).

- ביום 26 בינואר 2022 נחתם על ידי בנק אגוד הסכם למכירת השקעה בחברה לפיתוח חוף התכלת, תמורת 190 מיליוני שקלים חדשים בצירוף מע"מ. בגין המכירה נרשם ברבעון הראשון של שנת 2022 רווח נקי בסך של כ-100 מיליוני שקלים חדשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הסביבה הכללית והשפעת גורמים חיצוניים על קבוצת הבנק

התפתחויות עיקריות בענף הבנקאות בארץ ובעולם

מערכת הבנקאות מתמודדת בשנים האחרונות עם מספר אתגרים עיקריים:

- שחרור של ביקושים כבשים ברחבי העולם עם היציאה ממשבר הקורונה בשנת 2021 והסרת מגבלות על הפעילות העסקית, תרם להחזרת שיבשים בשרשרת האספקה העולמית ולעליית קצב האינפלציה בעולם. קצב האינפלציה האיץ במהלך שנת 2022 בעקבות פרוץ מלחמת רוסיה – אוקראינה והטלת סגרים בסין נוכח התפרצות גלי תחלואת קורונה. עליית סביבת האינפלציה העולמית חלחלה גם למשק הישראלי והיא באה לידי ביטוי הן בהתייקרות המוצרים הסחירים והן בהתייקרות המוצרים הלא סחירים.
- על מנת למתן את קצב האינפלציה, בנקים מרכזיים רבים במדינות המפותחות העלו את הריבית המוניטרית במהלך שנת 2022 ונקטו בצעדים נוספים לצמצום המדיניות המוניטרית המרחיבה. הבנק המרכזי בארצות הברית העלה את הריבית המוניטרית לאורך שנת 2022 ובתחילת חודש פברואר 2023 היא הגיעה לשיעור 4.75%. גם בנק ישראל נקט במדיניות מוניטרית מרסנת: ריבית בנק ישראל עלתה בהדרגה משיעור 0.10% בתחילת שנת 2022 עד לשיעור של 3.25% בסוף שנת 2022 ולשיעור של 4.25% בחודש פברואר 2023. בשל חשש כי העלאת ריבית חדה מדי תגרור את הכלכלות במדינות המפותחות למיתון, הבנקים המרכזיים קובעים את קצב העלאת הריבית בהתאם לחוסן הפעילות הכלכלית בשים לב למצב שוק התעסוקה ולהתפתחות רמת הביקושים. עליית סביבת הריבית עלולה להשפיע על איכות האשראי הבנקאי נוכח פגיעה ביכולת הלווים להמשיך ולעמוד בהחזרי הלוואותיהם.
- מתיחות גיאופוליטית – עדיין שוררת אי-ודאות רבה באשר להתגברות המתיחות הגיאופוליטית בעולם, ובייחוד בין מדינות המערב לרוסיה ובין ארצות הברית לסין אשר מהוות גורם סיכון מהותי העלול להשפיע על הסביבה המקרו כלכלי העולמית.
- השקיפות הצרכנית גוברת בשנים האחרונות, בין היתר, בזכות רפורמות במערכת הבנקאית המקודמות על ידי בנק ישראל במטרה לחזק את יכולת ההשוואה של הצרכנים ולהגביר את התחרות בין הבנקים:
- במהלך חודש נובמבר 2021, הודיע בנק ישראל על קידום רפורמה להגברת שקיפות המידע ללקוחות בתחום המשכנתאות. במסגרת הרפורמה, הבנקים יספקו אפשרות להגשת בקשה למשכנתא חדשה באופן מקוון; מתן אישור עקרוני יקוצר לימים ספורים ויימסר ללקוח בפורמט אחיד; האישור העקרוני יכלול, בנוסף לסל המשכנתא המוצע על ידי הבנקים, שלושה סלים אחרים שהרכבם נקבע על ידי בנק ישראל.
- בחודש אוקטובר 2022 השיק בנק ישראל את רפורמת השקיפות בריביות. במסגרת הרפורמה, מפורסם לציבור גובה הריביות הממוצעות של כל אחד מהבנקים שניתנו בפועל על פיקדונות ועל האשראי. בחודש פברואר 2023 הורחב המידע הניתן במסגרת הדיווח והוא כולל פילוחים וחישובי ריבית נוספים.
- פיתוח מואץ של בנקאות דיגיטלית המבוססת על פלטפורמת האינטרנט ועל שימוש מוגבר במובייל, אשר מלווה במתן הקלות רגולטוריות מצד בנק ישראל המוכוונות לעידוד פעילות בדיגיטל. לצד התפתחויות אלה, מתרחב בעקבות השימוש של משקי הבית והעסקים בערוצים הדיגיטליים. בנוסף, מגמת הדיגיטציה הגוברת מאפשרת את כניסתן של חברות טכנולוגיה לזירת התיווך הפיננסי תוך יצירת שיתופי פעולה עם המערכת הבנקאית.
- התחרות במגזר משקי הבית, ובמגזר העסקים הקטנים והבינוניים הולכת ומחריפה בשנים האחרונות, על רקע התמקדות של המערכת הבנקאית במגזרים אלה, לצד כניסה גוברת של גופים פיננסיים חוץ בנקאיים. הפרדת חברות כרטיסי האשראי ישראל כרטיסי האשראי מפעילות מאמצים מוגברים לצמיחה הושלמה בשנת 2019, ואילו חברת כ.א.ל צפויה להיפרד מקבוצת דיסקונט עד שנת 2027. חברות כרטיסי האשראי מפעילות מאמצים מוגברים באשראי הקמעונאי ולהרחבת בסיס לקוחות המועדונים החוץ בנקאיים. להשפעות אלה מצטרפת התגברות ההוראות הרגולטוריות בנושאים הבאים: פיקוח על מחירי השירותים הבנקאיים; הסרת חסמים בפני נידוד חשבונות בין בנקים; קידום חוק נתוני אשראי והפקת תועלת זהות בנקאית לצורך הגברת השקיפות לצרכן וצמצום פערי המידע; הגברת התחרות בענף הבנקאות באמצעות עידוד כניסתם של מתחרים חדשים.
- ההתפתחויות הדיגיטליות וההתקדמות הטכנולוגית של השנים האחרונות משפיעות על המערכת הפיננסית, ומשנות את פונקציית הייצור בענף הבנקאות בעקבות מעבר גובר להתבססות על טכנולוגיות מתקדמות. טכנולוגיות אלה מאפשרות את הרחבת מגוון השירותים הבנקאיים ואת זמינותם בערוצים הדיגיטליים, במקביל להוזלת עלות הייצור. על רקע מגמות אלה, גופים פיננסיים מבוססי טכנולוגיה – חברות פינטק ובנקים דיגיטליים, החלו להיכנס לענף הבנקאות בעולם. בישראל החל לפעול בנק דיגיטלי ראשון בחודש מרץ 2021.
- כמענה להתפתחויות אלה, הבנקים מצויים בשנים האחרונות במהלך של טרנספורמציה דיגיטלית על מנת לייעל את פונקציית הייצור שלהם במישורים הבאים:
- הטמעת שיפורים טכנולוגיים התייעלות התהליכים התפעוליים.
- דיגיטציה של השירותים הבנקאיים לטובת הרחבת סל המוצרים ללקוח והגברת זמינותם ואיכותם.
- החלפה הדרגתית של מערכות ה-IT לצורך שיפור מהירות תגובה, הגברת הגמישות והשגת יציבות תשתיתית.
- במקביל, המערכת הבנקאית נוקטת בצעדי התייעלות הבאים לידי ביטוי בצמצום היקף המשרות ובצמצום שטחי הנדל"ן בסניפים ובמטה. צעדים אלה כוללים, בין היתר, מעבר הבנקים לקמפוסים מחוץ לאזורי נדל"ן מובחרים, במטרה להפחית הוצאות בגין דמי שכירות ונדל"ן בכלל.
- הפיקוח על הבנקים מקדם את פרויקט הסדרת סטנדרט (Application Programming Interface) API לבנקאות פתוחה. הבנקאות הפתוחה תאפשר, בהסכמת הלקוח, שיתוף מידע פיננסי של הלקוח. שיתוף מידע זה עשוי להביא לשיפור השירותים הפיננסיים הניתנים ללקוחות ולהגברת התחרות על שירותים אלה.
- הרחבת הדרישות בנושא של שמירה על יחס כיסוי נזילות ויחס מינוף לצורך שיפור מנגנוני יציבות על המערכת הבנקאית. מנגד, אישור הפיקוח על הבנקים לבנקים בישראל לגייס איגרות חוב עם מנגנון ספיגת הפסדים, בדומה לנהוג בעולם (איגרות חוב עם המרה מותנית - CoCo). איגרות חוב אלה תורמות לחיזוק יציבות הבנק המנפיק ולצמצום התמיכה שתידרש מהממשלה אם וכאשר הבנק יקלע לקשיים. לפרטים בדבר הנפקת כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.
- הידוק הרגולציה הבינלאומית המתאפיינת באכיפה מוגברת וחוצה גבולות, כמו גם בנושאי מיסוי מקומיים.
- התגברות התודעה הצרכנית, בין היתר, בזכות שימוש מוגבר ברשתות החברתיות, ובזכות טכנולוגיה המאפשרת נגישות קלה יותר למידע ולבחינת חלופות פיננסיות. כתוצאה מכך, עולם הבנקאות עובר למיקוד בזיהוי צרכי הלקוח, ובמקביל מיושמים דיני הגנת הפרטיות.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

התפתחויות במשק בישראל ובכלכלה העולמית בשנת 2022

המשק בישראל

התפתחויות ריאליות

הכלכלה הישראלית שמרה על רמת צמיחה גבוהה מקו המגמה טרום משבר הקורונה. התוצר בישראל צמח בשנת 2022 בשיעור שנתי של 6.5%, בהמשך לצמיחה הגבוהה של 8.6% בשנת 2021, ולאחר התכווצות בשיעור של 1.9% בשנת 2020. צמיחת התוצר בשנה החולפת הושפעה בעיקר מהתרחבות הצריכה הפרטית, יצוא הסחורות והשירותים, והשקעה בנכסים קבועים. שיעור האבטלה עמד בחודש דצמבר 2022 על 4.2%, לעומת 4.0% בחודש דצמבר 2021. מספר המשרות הפנויות במשק מצוי נכון לחודש דצמבר ברמה גבוהה של 141.5 אלף משרות. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה עמד בחודש דצמבר על 63.6%, לעומת 62.9% בחודש דצמבר 2021. על פי תחזית חטיבת המחקר בבנק ישראל מחודש ינואר 2023, התוצר בישראל צפוי לצמוח בשנת 2023 בשיעור של 2.8%. התחזית צופה כי שוק העבודה יוסיף להיות הדוק, אך רמת האבטלה תעלה במעט.

אינפלציה ושערי חליפין

במהלך שנת 2022 עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של 5.3% - מעל לטווח היעד של בנק ישראל, ולעומת עלייה בשיעור של 2.8% בשנת 2021. עליית המדד הושפעה בעיקר מהשתחררות ביקוש כבוש והסרת המגבלות על הפעילות הכלכלית במשק עם היציאה ממשבר הקורונה, וכן מהתייקרות מחירי האנרגיה והסחורות בעולם. נרשמה עלייה בכל רכיבי המדד, פרט לסעיף הלבשה והנעלה. במהלך שנת 2022 נחלש השקל בכ-13.2% מול הדולר, בהשפעת רכישות מט"ח של גופים מוסדיים על רקע הירידות בשווקים הפיננסיים בעולם. הפיחות בשקל הגביר את לחצי האינפלציה. להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ושיעור השינוי בהם:

שיעור השינוי (באחוזים)	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
שער החליפין של: הדולר של ארצות הברית (בשקלים חדשים)	3.110	3.519
אירו (בשקלים חדשים)	3.520	3.753
13.2		
6.6		

ביום 8 במרץ 2023 עמד שער החליפין של השקל מול הדולר על 3.589 - פיחות של 2.0% בהשוואה לשער ביום 31 בדצמבר 2022. שער החליפין של השקל מול האירו עמד באותו היום על 3.817 פיחות של 1.7% בהשוואה לשער ביום 31 בדצמבר 2022.

מדיניות מוניטרית

בעקבות העלייה בסביבת האינפלציה והתייקרות מחירי הדיור, ולאור איתנות הפעילות הכלכלית ושוק העבודה ההדוק, המשיך בנק ישראל בתהליך הדרגתי של העלאת ריבית. זאת, בדומה למגמה בבנקים מרכזיים רבים בעולם. ריבית בנק ישראל הגיעה במהלך חודש פברואר 2023 לשיעור של 4.25%, לעומת 0.10% בסוף שנת 2021. בהחלטת הריבית מחודש פברואר 2023 ציינה הוועדה המוניתרית כי קצב העלאת הריבית ייקבע בהתאם לנתוני הפעילות והתפתחות האינפלציה. טרם העלאת הריבית בחודש פברואר, תחזית חטיבת המחקר של בנק ישראל מחודש ינואר 2023 מעריכה כי הריבית הממוצעת ברבעון הרביעי של שנת 2023 תעמוד על 4.0%.

מדיניות פיסקלית

בשנת 2022 נרשם בתקציב הממשלה עודף תקציבי מצטבר בסך של 9.8 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת גירעון של 69.2 בשנת 2021. העודף התקציבי ביחס לתוצר המקומי הגולמי בשנת 2022 עמד על 0.6%. בשנת 2022 נרשם קיטון של 4.8% בהוצאות משרדי הממשלה לעומת התקופה המקבילה אשתקד, כאשר בנטרול הוצאות המיוחסות להתמודדות עם משבר הקורונה חל גידול של 5.6% בהוצאות הממשלה. גביית המסים גדלה בשיעור נומינאלי של 13.7% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. ביום 29 לדצמבר 2022 הושבעה ממשלת ישראל ה-37. בחודש ינואר 2023 החליטה הממשלה על שורת צעדים להוזלת יוקר המחיה אשר כללו הקפאת תעריפי ארנונה, קיצוץ התייקרות מחירי החשמל והמים והפחתת מחירי הדלק.

בנייה למגורים ושוק המשכנתאות

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2022 נמכרו כ-40.5 אלף דירות חדשות, ירידה של 30.0% לעומת שנת 2021, ושל 2.0% לעומת שנת 2020. במהלך שנת 2022 ניתנו לציבור הלוואות לדיור בסך של 118.2 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 116.8 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2021, ו-79.0 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2020, עלייה של 1% ו-50%, בהתאמה. עם זאת, על רקע עליית סביבת הריבית, החל מחודש יולי 2022 חלה האטה בהיקפי הביצוע בשוק המשכנתאות מרמת השיא של המחצית הראשונה. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מחירי הדיור בבעלות עלו, במהלך 12 החודשים שהסתיימו בחודש דצמבר 2022, בשיעור של 17.1% לאחר עלייה בשיעור של 11.5% בשנת 2021 ושל 4.0% בשנת 2020.

שוק ההון

המסחר בשווקי המניות בעולם, בכל שנת 2022, התנהל במגמה שלילית בהובלת הבורסות בארצות הברית ואירופה וזאת בדומה לשוק המניות בארץ במדדים המרכזיים.

המסחר בשווקי המניות בעולם, ברבעון הרביעי של שנת 2022, התנהל במגמה חיובית בהובלת הבורסות בארצות הברית ואירופה וזאת בניגוד למגמה השלילית בשוק המניות בארץ במדדים המרכזיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בישראל (באחוזים):

שנת 2020	שנת 2021	שנת 2022	מדד
(11.0)	32.0	(9.2)	תל-אביב 35
(3.0)	31.2	(11.9)	תל-אביב 125
18.1	33.1	(18.3)	תל-אביב 90

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות ובניירות ערך המימים הסתכם ברבעון הרביעי של 2022 בכ-2.0 מיליארדי שקלים חדשים במוצע, בדומה למחזור הממוצע ברבעון המקביל אשתקד. שנת 2022 הסתכמה במחזור ממוצע של כ-2.3 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת מחזור ממוצע של כ-1.9 מיליארדי שקלים חדשים בשנת 2021.

להלן השינויים במדדי איגרות החוב העיקריים בישראל (באחוזים):

שנת 2020	שנת 2021	שנת 2022	מדד
0.8	4.1	(8.3)	אג"ח כללי
1.2	7.4	(9.8)	אג"ח ממשלתי צמוד מדד
1.3	(0.8)	(8.8)	אג"ח ממשלתי לא צמוד
(0.2)	8.3	(10.0)	תל בונד 20
0.1	7.3	(8.0)	תל בונד 40

כלכלה עולמית

צמיחת הכלכלה העולמית האטה במהלך שנת 2022. זאת, בצל המלחמה באוקראינה וסגרים שהוטלו בסין למיגור התפשטות תחלואת הקורונה, אשר הובילו לעליית קצב האינפלציה בעולם נוכח היווצרות קשיים בשרשרת האספקה העולמית והתייקרות מחירי האנרגיה והסחורות. לפי תחזית קרן המטבע הבינלאומית מחודש אוקטובר 2022, האינפלציה העולמית תעמוד על 5.1% בשנת 2023. צמיחת התוצר העולמי על פי התחזית צפויה להסתכם בשנת 2023 בשיעור של 2.7% - הנמוך ב-0.2 נקודות האחוז ביחס לתחזית הקודמת מחודש יולי 2022.

כלכלת ארצות הברית צמחה בשנת 2022 בשיעור של 2.1%, לעומת צמיחה של 5.9% בשנת 2021. קצב האינפלציה האיץ במהלך השנה עד לשיא של 9.1% ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש יוני, ומאז התמתן עד לשיעור של 6.5% בשנת 2022 כולה. קצב האינפלציה הגבוה הוביל לכך שה-FED העלה את הריבית המונית לאורך שנת 2022, כאשר בתחילת חודש פברואר 2023 היא הגיעה לשיעור 4.75%. מדד מנהלי הרכש בענפי השירותים והתעשייה הצביעו בסוף שנת 2022 על התכווצות מתונה, לאחר שבשלושת הרבעונים הראשונים הצביעו על התרחבות. התגברות קצב האינפלציה ועליית סביבת הריבית הובילה להאטה בענף הנדל"ן אשר באה לידי ביטוי בירידה בהיקף ההשקעה בבנייה למגורים, ירידה בהיקף העסקאות וירידת מחירי הדירות. שיעור האבטלה בחודש דצמבר 2022 עמד על 3.5%, בדומה לרמתו ערב משבר הקורונה.

התוצר בגוש האירו צמח בשנת 2022 בשיעור של 3.5%, לעומת צמיחה של 5.3% בשנת 2021. שיעור האינפלציה האיץ לרמה של 9.2% בשנת 2022. במטרה להאט את קצב האינפלציה, ה-ECB העלה בהדרגה את הריבית המונית על פיקדונות עד לרמה של 2.5% בתחילת חודש פברואר 2023. מדדי מנהלי הרכש בענפי התעשייה והשירותים מצויים במגמת ירידה החל מראשית שנת 2022 ומצביעים על התכווצות בפעילות.

הכלכלה הסינית צמחה בשנת 2022 בשיעור של 3.0%, לעומת צמיחה של 8.1% בשנת 2021. קצב הצמיחה של הפעילות הכלכלית נפגע על רקע התפרצות גלי תחלואת קורונה אשר הובילו להטלת סגרים ולהפסקת הפעילות במפעלים רבים. על רקע ההאטה בכלכלה ודשדוש ענף הנדל"ן, הבנק המרכזי בסין הוריד את הריבית המרכזית והפחית את דרישות הרזרבה מהבנקים. בחודש אוקטובר 2022 נבחר הנשיא הנוכחי, שי, לכהונה נוספת. לקראת סוף שנת 2022, הכריז הממשל הסיני על שורת הקלות בנושאי מגבלות תנועה שהוטלו עקב התפרצות גלי תחלואת קורונה.

להלן השינויים במדדי המניות העיקריים בעולם (באחוזים):

שנת 2020	שנת 2021	שנת 2022	מדד
7.3	18.7	(8.8)	דאו ג'ונס
16.3	26.9	(19.4)	S&P 500
47.6	26.6	(33.0)	נאסד"ק 100
3.6	15.8	(12.4)	DAX
(14.3)	14.3	0.9	FSTE 100
(7.1)	28.9	(9.5)	CAC
18.4	4.9	(9.4)	Nikkei 225

במהלך שנת 2022 לא התרחשו אירועי הפסד מהותיים או אירועים שיש להם פוטנציאל להפסד מהותי.

סיכונים מובילים ומתפתחים

הפעילות העסקית של הבנק חושפת אותו לשורה של סיכונים פיננסיים ושאנים פיננסיים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאותיו העסקיות ובתדמיתו. הסיכונים המובילים והמתפתחים נגזרים מהסביבה העסקית של הבנק המושפעת מהסביבה המאקרו-כלכלית, מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לשינויים החלים במודל העסקי ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

הבנק בוחן את הסיכונים המובילים, שהינם סיכונים קיימים או חדשים הנובעים מהתפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, העשויים להתמש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות ויציבותו של הבנק. כמו כן, מזוהים הסיכונים המתפתחים, שהינם סיכונים העשויים להתמש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק.

מיפוי הסיכונים בבנק נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל הסיכונים הגלומים בפעילותו העסקית ואלו הנובעים מתנאי השוק ומדרישות הרגולציה.

בחודשים האחרונים, שוררת אי וודאות על רקע תכנית הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. בשלב זה מוקדם להעריך מה תהיינה ההתפתחויות, וכן את השפעת אירועים אלה על המשק הישראלי.

להלן פירוט הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים שזוהו בבנק:

סיכון עסקי אסטרטגי – הינו סיכון בזמן אמת או סיכון עתידי, לרווחים, להון, למוניטין או למעמד הבנק, שעלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות הבנק או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון העסקי-אסטרטגי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

מנהל הסיכון האסטרטגי-עסקי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחייתו בוחנת הנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה לרבות מעקב אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון העסקי-אסטרטגי של הבנק, כולל התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, כמו כן, מתבצע מעקב אחר יישום תוכניות העבודה והתאמתן לתוואי האסטרטגי.

ההתפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי כוללות את התגברות המתיחות הגיאופוליטית העולמית והמקומית והשפעתן על הפעילות הכלכלית העולמית והמקומית, השפעת האינפלציה ועליית סביבת הריבית אשר ייקרה את האשראי, ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם הפיננסי והשינויים בהעדפות הצרכנים, והשפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים.

התגברות התחרות והתפתחות הדיגיטציה במערכת הבנקאית, וכן, השינויים בהתנהגות הלקוחות ובמודל העסקי עלולים ליצור השפעות מהותיות על המערכת הבנקאית בטווח הבינוני ארוך, ולהשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. השפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית, ובכללן השפעותיו האפשריות של החוק ל"הגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל". מטרת החוק הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות המקצועניים תוך התייחסות לצד ההיצע - הוספת שחקנים חדשים, ולצד הביקוש - הגברת יכולת הצרכן להשוות בין עלויות של שירותים פיננסיים.

ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם הפיננסי והשינויים בהעדפות הצרכנים מובילים למעבר גובר של הפעילות הבנקאית לדיגיטל. התפתחות הבנקאות הפתוחה עשויה להוביל להתעצמות התחרות בזירת המחיר, בייחוד בתחום התשלומים והעברות הכספים. על רקע התפתחויות אלה, קיים סיכון גובר לפיצול צריכת סל המוצרים הבנקאיים, ולהתגברות האיום התחרותי על מערכת הבנקאות כתוצאה מכניסה של גופים פיננסיים חוץ-בנקאיים וחברות טכנולוגיה לתחומי פעילות בנקאיים. הבנק נערך לעולם הטכנולוגי המשתנה באמצעות התאמת פונקציית הייצור הבנקאית, בין היתר, באמצעות השקעות בטכנולוגיה. במהלך שנת 2022, הסיכון הרגולטורי התעצם לנוכח התגברות יוזמות החקיקה השונות.

ביום 26 באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת, בין היתר, על מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית, מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המתאמות לצרכי הלקוח, התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית ומינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי מיום 27 באפריל 2021 (מספר אסמכתא: 01-071448-2021).

סיכון מאקרו כלכלי – מצב הכלכלה העולמית והמקומית, תמורות במדיניות הפיסקלית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן בארץ ובעולם הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק ועל הסיכון העסקי-אסטרטגי.

שוררת אי-ודאות באשר להתגברות המתיחות הגיאופוליטית בעולם, ובייחוד בין מדינות המערב לרוסיה ובין ארה"ב לסין אשר מהוות גורם סיכון מהותי העלול להשפיע על הסביבה המאקרו כלכלית העולמית.

שנת 2022 אופיינה בקצב אינפלציה מואץ בעולם ובישראל, על רקע גידול משמעותי ברמת הביקושים לאחר משבר הקורונה שצד ההיצע לא הצליח לספק בשל שיבושים בשרשרת האספקה העולמית, לצד עלייה במחירי הסחורות, המזון והאנרגיה בגלל המלחמה באוקראינה.

מתחילת שנת 2022, נרשמה עלייה עקבית בקצב האינפלציה במשק הישראלי בעקבות התייקרות המוצרים הסחירים והלא סחירים. העלאה המהירה של הריבית המוניטרית נועדה להוביל לריסון הביקושים ולהתחזקות המטבע המקומי לצורך סיתון קצב האינפלציה. בנק ישראל החל במהלך הרבעון השני של שנת 2022, ברצף העלאות ריבית מ-0.1% ל-4.25% בתחילת שנת 2023 וקיים חשש כי העלאות ריבית חדה מדי תגרור את הכלכלות במדינות המפותחות למיתון. לפיכך, הבנקים המרכזיים קובעים את קצב העלאות הריבית בהתאם לחוסן הפעילות הכלכלית, מצב שוק התעסוקה והתפתחות רמת הביקושים. עליית סביבת הריבית והאינפלציה ייקרה את האשראי, ועשויה להשפיע על סיכון האשראי בבנק. הבנק מנטר באופן שוטף את ההשפעות הפוטנציאליות על פעילותו העסקית. כמו כן, עדיין קיימת אי וודאות בנוגע להשלכות העתידיות הפוטנציאליות של עליית סביבת הריבית על הפעילות העסקית והכלכלית.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בשנת 2022 עיקר השפעת נגיף הקורונה על הפעילות הכלכלית העולמית התמקדה בסין אשר הטילה מגבלות תנועה רבות עקב התפרצויות גלי תחלואה. מגבלות אלו השפיעו על הביקושים העולמיים מחד אך גם האריכו את השיבושים בשרשרת האספקה העולמית מאידך. עדיין קיימת אי ודאות בנוגע להתפשטות עתידית של הנגיף, מאפייניו בעתיד והשלכותיו העתידיות הפוטנציאליות על הפעילות העסקית והכלכלית.

סיכון אבטחת מידע – סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק. איומי הסייבר ממשיכים להתפתח ולהתגבר כלפי גופים פיננסיים. חלה עלייה בתחכום ובמוטיבציה של אירועי התקיפה, וחל גידול משמעותי בכמות אירועי הסייבר ובהיקף ההפסדים הנובע מאירועים אלה בעולם. כמו כן, ההתפתחויות הטכנולוגיות והדיגיטליות במערכת הבנקאית, הגדילו את משטחי האיום והעצימו את סיכון הסייבר. מערך אבטחת המידע של הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת לצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגברים בהם הבנק נדרש לעמוד.

סיכון טכנולוגי – הסיכון הטכנולוגי מהווה סיכון משמעותי במערכת הבנקאית. הסיכון מושפע מההאצה בהתפתחות הטכנולוגיה והדיגיטליות במענה לצרכי הלקוחות המשתנים. מערכות הליבה הוותיקות בבנקים, במקביל לריבוי דרישות רגולציה בנקאית בלוחות זמנים קצרים, מעצימות את הנזק הפוטנציאלי העלול לנבוע מסיכונים הטכנולוגיה שהינם מהותיים לפעילות התקינה של הבנק. במהלך שנת 2022, המשיכה חטיבת הטכנולוגיה לפעול באופן מלא לתמיכה מלאה בתפקוד השוטף של הבנק ומתן מענה לצרכים הטכנולוגיים הנוכחיים והעתידיים הנדרשים לפעילות.

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות במערכות הטכנולוגיה על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר בזירה הטכנולוגית, שינויים באופן הנגשת השירותים לציבור הלקוחות והרחבת מגוון הערוצים בהם פועל הבנק מול לקוחותיו מחייבים השקעה מתמדת בטכנולוגיה. ההשקעות מבוצעות גם לצורך שדרוג היכולות העסקיות וגם לצורך עמידה בדרישות רגולטוריות חדשות כמו היערכות לבנקאות פתוחה. בנוסף הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לטיפול ומיציא מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת ההחלטות הן בהיבטים העסקיים שיווקיים והן בהיבטים של ניהול סיכונים.

סיכון ציות ורגולציה – פעילותו העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות". הוראות הציות כוללות גם את חוק יעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק הייעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן את חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תוכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית, בהתאמה. וכן, סיכון הציות כולל גם את נושא ההוגנות ודיני הגנת הפרטיות.

יודגש כי תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות. כמו כן, עקב התמשכות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה, הבנק ממשיך לעקוב אחר רשימות הסנקציות (בכלל זה הסנקציות הסקטוראליות) שפורסמו בנושא זה על ידי ארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, ומיישם אותן.

סיכונים סביבתיים – הם סיכונים הנובעים מפוטנציאל ההשפעה של שינויים סביבתיים על התאגידים הפיננסיים. הבנק חשוף להפסד העלול לנבוע כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתוצאה ממפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה, או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהוא מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה: מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה.

סיכונים אקלים – נוצרים מהתגברות תדירות ועוצמת אירועי מזג האוויר בעקבות התחממות כדור הארץ. הסיכון עבור הבנק הינו להפסד פיננסי או פגיעה במוניטין, כתוצאה מהתממשות אירועים או תהליכים פיזיים או התאמות לסיכונים מעבר עקב שינויי אקלים.

סיכונים אקלים כוללים סיכונים מעבר הם מוערכים כסיכונים לטווח ארוך. סיכונים אלו נובעים מתהליך ההסתגלות לקראת כלכלה דלת-פחמן (כגון מעבר למקורות אנרגיה מתחדשים, מיסוי פחמן, שיפור היעילות האנרגטית וכד'), וסיכונים פיזיים – העלולים להתממש כתוצאה מהשפעה ישירה של אירועי קיצון כגון שריפות, שיטפונות וכד', ומשינויים כרוניים ומתמשכים העלולים לנבוע מעליית מפלס פני הים ועליית טמפרטורה העלולים לגרום להשפעות על המערכת האקולוגית, תהליכי מדבור ועוד.

בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה לעדכון הדיווח לציבור בנושא גילוי על היבטי סביבה, חברה וממשל. ההוראה מרחיבה את דרישות הגילוי בנושא ניהול סיכונים ESG (Environment, Social and Governance), יישום ההוראה יחל בדוח ESG לשנת 2022. כמו כן, בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים, טיוטת הוראה של "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים", המבוססת על הנחיית ועדת באזל. טרם נקבע מועד היישום המלא הסופי.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. הנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים נוספים הכוללים את ניתוח הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם וסקירה של אופן ניהולם והתפתחותם בתקופה המדווחת, ראה פרק סקירת הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק: www.mizrahi-tefahot.co.il < אודות בנק > קשרי משקיעים < מידע כספי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

דוחות רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק משנת 1995 ועד היום הינם בריטמן אלמגור זהר ושות'.

לפרטים בדבר גילוי בחוות הדעת של רואי החשבון המבקר על ענייני מפתח בביקורת, ראה דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מזרחי טפחות בערבון מוגבל בדוחות הכספיים.

אירועים לאחר תאריך המאזן

- לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2022 ראה פרק "ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" להלן, וכן דוח על השינויים בהון העצמי וביאור אירועים לאחר תאריך המאזן במסגרת הדוחות הכספיים.
- ביום 15 בינואר 2023, לאחר תאריך המאזן, הושלם תהליך של מזוג אגוד מערכות בע"מ עם ולתוך חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ, מקבוצת הבנק.
- ביום 20 בפברואר 2023, לאחר תאריך המאזן, הנפיקה טפחות הנפקות ניירות ערך מסחריים (סדרה 1) תמורת 1.1 מיליארדי שקלים חדשים.

שינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) וכן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים.

להלן השינויים במדיניות חשבונאית קריטית ובאומדנים חשבונאיים קריטיים שיש להם השפעה על תוצאות הפעילות בתקופות המדווחות:

כמפורט בביאור 1.ג.1, בעקבות אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות (CECL), עודכן, בין היתר, אופן חישוב האומדן של ההפרשה להפסדי אשראי, לאומדן ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי חלף ההפסד שנגרם וטרם זוהה. לצורך כך פיתח הבנק מודלים לאומדן ההפרשה להפסדי אשראי. לצורך פיתוח המודלים נדרש הבנק להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על נתונים כספיים. יובהר כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי חלים על אשראי (לרבות הלוואות לדיר) איגרות חוב המוחזקות לפדיון וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם בשנת 2022 ב-4,472 מיליוני שקלים חדשים, לעומת רווח נקי של 3,188 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 40.3%. הרווח הנקי בשנת 2022 מבטא תשואה על ההון בשיעור של 20.1%, לעומת 15.8% בשנת 2021.

הרווח הנקי של הקבוצה הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,087 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 679 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 60.1%. הרווח הנקי ברבעון הרביעי של שנת 2022 מבטא תשואה על ההון, במונחים שנתיים, בשיעור של 18.5%, לעומת 12.9% ברבעון המקביל אשתקד.

ניתוח ההתפתחות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ בשנת 2022 הסתכמו ב-10,994 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 8,086 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 36.0%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ ברבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכמו ב-3,150 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,041 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 54.3%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת בשנת 2022, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-9,217 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 6,586 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 39.9%.

הכנסות הריבית, נטו והכנסות המימון שאינן מריבית⁽¹⁾ מפעילות שוטפת ברבעון הרביעי של שנת 2022, כפי שמפורט להלן הסתכמו ב-2,802 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,741 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 60.9%.

הגידול בהכנסות מפעילות שוטפת בשנת 2022 נובע בעיקר מגידול של 13.3% ביתרת האשראי לציבור לעומת 31 בדצמבר 2021, ומעליית ריבית בנק ישראל (החל מחודש אפריל 2022) וריבית הבנק המרכזי בארצות הברית (החל מחודש מרץ 2022).

להלן ניתוח ההתפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים):

שנת השינוי (באחוזים)	שנת	
	2021	2022
	7,685	10,240
	401	754
36.0	8,086	10,994
סך הכנסות מימון		
	484	1,144
	57	67
	254	(3)
	705	569
	1,500	1,777
39.9	6,586	9,217

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות מימון שאינן מריבית⁽¹⁾

סך הכנסות מימון

בניכוי:

השפעת מדד המחירים לצרכן

הכנסות מגביית ריבית בגין חובות בעייתיים

רווחים (הפסדים) מאיגרות חוב, מניות והשקעות ריאליות

השפעת רישום חשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן ואחרות⁽²⁾

סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת

סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת

להלן ניתוח ההתפתחות הכנסות המימון מפעילות שוטפת (במיליוני שקלים חדשים) - המשך:

		2021				2022			
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
	1,691	2,035	2,001	1,958	2,144	2,453	2,691	2,952	
	189	66	63	83	117	176	263	198	
סך הכנסות מימון	1,880	2,101	2,064	2,041	2,261	2,629	2,954	3,150	
	19	251	173	41	228	379	267	270	
	11	14	14	18	13	20	22	12	
	119	63	17	55	32	(48)	25	(12)	
	171	159	189	186	173	225	93	78	
סך הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	320	487	393	300	446	576	407	348	
סך הכנסות מימון מפעילות שוטפת	1,560	1,614	1,671	1,741	1,815	2,053	2,547	2,802	

(1) הכנסות מימון שאינן מריבית כוללות השפעת שווי הוגן ואחרות, וכן הוצאה בגין הפרשי הצמדה על נגזרי מדד שההכנסה המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים כהכנסת ריבית.

(2) הירידה בהכנסות אלה בשנת 2022 נובעת בעיקר מיידיה בהכנסות מעמלות פירעון מוקדם. הסעיף כולל את השפעת הרישום החשבונאי של נגזרים לפי שווי הוגן הנובעת מההבדל בין הטיפול החשבונאי במכשירים מאזניים הנרשמים בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה (ריבית, הפרשי הצמדה, הפרשי שער בלבד), לבין נגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן, וכן עמלות פירעון מוקדם.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פירוט סך הכנסות המימון לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
שיעור השינוי (באחוזים)	סכום השינוי	2021	2022	מגזר פעילות
12.7	287	2,263	2,550	אנשים פרטיים:
52.5	754	1,437	2,191	משקי בית- הלוואות לדיור
-	91	81	172	משקי בית- אחר
29.9	1,132	3,781	4,913	בנקאות פרטית
				סך הכל אנשים פרטיים
				פעילות עסקית:
36.2	494	1,364	1,858	עסקים קטנים וזעירים
36.4	122	335	457	עסקים בינוניים
35.9	212	590	802	עסקים גדולים
-	127	112	239	גופים מוסדיים
39.8	955	2,401	3,356	סך הכל פעילות עסקית
46.8	790	1,688	2,478	ניהול פיננסי
36.6	2,877	7,870	10,747	סך הכל פעילות בישראל
14.4	31	216	247	פעילות חוץ לארץ
36.0	2,908	8,086	10,994	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

להלן היתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	2021	2022	מגזר הצמדה
11.5	256,660	286,245	מטבע ישראלי לא צמוד
10.2	73,138	80,577	מטבע ישראלי צמוד למדד
5.2	15,482	16,280	מטבע חוץ (כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)
11.0	345,280	383,102	סך הכל

השינויים ביתרות הממוצעות של הנכסים נושאי הריבית נובעים מצמיחת האשראי לציבור.

להלן פערי הריבית (ההפרש בין שיעור הכנסות הריבית על הנכסים ובין שיעור הוצאות הריבית על ההתחייבויות)⁽¹⁾ על בסיס יתרות ממוצעות⁽²⁾, המיוחסים לפעילות בישראל, במגזרי ההצמדה השונים (באחוזים):

לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2021	2022	מגזר הצמדה
2.03	2.17	1.92	2.14	מטבע ישראלי לא צמוד
1.55	1.59	1.43	1.36	מטבע ישראלי צמוד למדד
1.35	0.97	1.33	1.13	מטבע חוץ
1.88	1.90	1.76	1.84	סך הכל

(1) שיעורי ההכנסה וההוצאה חושבו ביחס לנכסים ולהתחייבויות הנושאים ריבית.

(2) יתרות ממוצעות לפני ניכוי הפרשה בגין הפסדי אשראי.

שינויים בפערי הריבית:

העלייה בפער הריבית במגזר מטבע ישראלי לא צמוד נובעת בעיקרה מעליית שיעורי הריבית ביחס לתקופה המקבילה.

פער הריבית במגזר מטבע החוץ המוצג אינו כולל את השפעת הנגזרים. בתוספת השפעת הנגזרים, במגזר מטבע חוץ, ישנה עלייה בפער הריבית.

פילוח פערי הריבית בחתכים שונים (סוג פעילות, מגזרי הצמדה וניתוח כמות ומחיר), מידע נוסף על נכסים והתחייבויות שאינם נושאים ריבית ומידע על פעילות מחוץ לישראל נכללים במסגרת נספחים לדוחות הרבעוניים - "שיעורי הכנסות והוצאות ריבית".

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הכנסות הריבית נטו והכנסות המימון שאינן מריבית מושפעות הן מהשינוי בשיעור הריבית והן מהשינוי בהיקפי הפעילות, הבאים לידי ביטוי ביתרות האשראי והפיקדונות.

לפרטים בדבר יתרות ממוצעות של אשראי לציבור ופיקדונות הציבור וכן בדבר ההכנסות ממרווח על האשראי והפיקדונות לפי מגזרי פעילות ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית ראה פרק סיכום שוק וריבית להלן.

הוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו בשנת 2022 ב-532 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.17% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת הכנסה בגין הפסדי אשראי בסך של 278 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי האשראי בקבוצה הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-191 מיליוני שקלים חדשים, שיעור של 0.25% (על בסיס שנתי), מסך האשראי לציבור, נטו, לעומת הכנסה בגין הפסדי אשראי בסך של 15 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הוצאות הפסדי אשראי בשנת 2022 כוללות בעיקר גידול בהפרשה הקבוצתית כתוצאה מצמיחה בתיקי האשראי המסחרי והאשראי לדיור של הבנק, תוך מתן ביטוי להשפעת עליית הריבית במשק. העלייה בהפרשה הקבוצתית תרמה כ-338 מיליוני שקלים חדשים מסך ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2022 (130 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2022). ללא השפעה זו, היו ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסתכמות בשנת 2022 ב-194 מיליוני שקלים חדשים (61 מיליוני שקלים חדשים ברבעון הרביעי של שנת 2022), המהווים כ-0.06% מסך האשראי לציבור (0.08% ברבעון הרביעי של שנת 2022).

בתקופה המקבילה נרשמה הכנסה בגין קיטון בהפרשות להפסדי אשראי, כתוצאה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, לאור התאוששות ממשבר הקורונה, והירידה בהיקף האשראי אשר ניתנה בגינו דחיית תשלומים כתוצאה ממשבר הקורונה.

להלן פירוט התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי (מיליוני שקלים חדשים):

לרבעון שהסתיים ביום		לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
הוצאות להפסדי אשראי על בסיס פרטני (לרבות מחיקות חשבונאיות)			
74	153	352	485
(60)	(92)	(284)	(291)
14	61	68	194
הוצאות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי:			
(15)	11	(12)	99
(14)	119	(334)	239
(29)	130	(346)	338
סך הכל הוצאה (הכנסה) קבוצתית להפסדי אשראי			
(15)	191	(278)	532
שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):			
0.02%	0.25%	(0.10%)	0.17%
מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור			
0.11%	0.65%	(0.15%)	0.39%
מזה: בגין הלוואות לדיור			
(0.09%)	0.02%	(0.08%)	0.05%
שיעור ההוצאה בגין הפרשה פרטנית להפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו (במונחים שנתיים):			
0.02%	0.08%	0.03%	0.06%

(1) בתקופת ההשוואה כולל הפרשה לפי עומק הפיגור

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פירוט ההוצאות בגין הפסדי אשראי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים בקבוצה (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור ההוצאות להפסדי אשראי								מגזרי פעילות
רבעון רביעי				לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	
(0.09)	0.02	(0.08)	0.05	(41)	11	(133)	99	אנשים פרטיים:
(0.34)	0.67	(0.21)	0.36	(22)	45	(55)	97	משקי בית- הלוואות לדיור
-	(2.61)	(0.72)	-	-	(1)	(1)	-	משקי בית- אחר
(0.13)	0.10	(0.09)	0.09	(63)	55	(189)	196	בנקאות פרטית
								סך הכל אנשים פרטיים
								פעילות עסקית:
(0.30)	0.67	(0.23)	0.33	(23)	57	(71)	113	עסקים קטנים וזעירים
0.57	1.29	0.22	0.74	14	41	22	94	עסקים בינוניים
0.98	0.34	(0.03)	0.35	57	24	(7)	101	עסקים גדולים
(0.68)	(0.16)	(1.09)	-	(5)	(1)	(32)	-	גופים מוסדיים
0.26	0.62	(0.13)	0.40	43	121	(88)	308	סך הכל פעילות עסקית
-	-	-	-	(1)	-	(1)	-	ניהול פיננסי
(0.03)	0.23	(0.10)	0.17	(21)	176	(278)	504	סך הכל פעילות בישראל
0.57	0.92	-	0.43	6	15	-	28	פעילות בחוץ לארץ
(0.02)	0.25	(0.10)	0.17	(15)	191	(278)	532	סך הכל

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, ופרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר ניתוח התפתחות האשראי לציבור ראה פרק ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן. לפרטים נוספים בדבר ניתוח סיכון האשראי ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2022 ב-3,428 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 2,635 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול של 793 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות שאינן מריבית הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-767 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 679 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול של 88 מיליוני שקלים חדשים, ראה הסבר להלן.

הכנסות המימון שאינן מריבית הסתכמו בשנת 2022 ב-754 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 401 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021.

הכנסות המימון שאינן מריבית הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-198 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 83 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

בסעיף זה נכללות, בין היתר, השפעות שווי הוון, רווחים (הפסדים) מפעילות באיגרות חוב וניירות ערך, וכן הפרשי הצמדה על נגזרי מדד והשפעת צבירת הריבית (ערך הזמן) הגלומה בנכסים נגזרים, שההכנסה (הוצאה) המקבילה להן נרשמת על פי הכללים החשבונאיים בסעיף הכנסות מריבית. ראה ניתוח הכנסות המימון מפעילות שוטפת לעיל.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2022 ב-2,052 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,947 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 5.4%, הנובע מהמשך הצמיחה בהיקפי הפעילות.

ההכנסות מעמלות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-505 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 528 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, קיטון בשיעור של 4.4% הנובע בעיקר מקיטון בעמלות ניירות ערך כתוצאה מירידה בנפח הפעילות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פירוט העמלות לפי סוגי עמלות עיקריים (במיליוני שקלים חדשים):

2021				2022				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
95	102	103	112	108	113	113	106	ניהול חשבון
75	74	69	88	85	83	87	81	הפרשי המרה
89	78	72	75	74	67	60	57	פעילות בניירות ערך
66	62	64	66	76	71	82	82	עמלות מעסקי מימון
54	50	61	71	65	59	64	72	כרטיסי אשראי
28	38	42	44	40	39	40	38	טיפול באשראי ⁽¹⁾
70	61	62	76	72	76	73	69	עמלות אחרות
477	465	473	532	520	508	519	505	סך כל העמלות

2021	2022	
412	440	ניהול חשבון
306	336	הפרשי המרה
314	258	פעילות בניירות ערך
258	311	עמלות מעסקי מימון
236	260	כרטיסי אשראי
152	157	טיפול באשראי ⁽¹⁾
269	290	עמלות אחרות
1,947	2,052	סך כל העמלות

(1) כולל עמלות: טיפול באשראי, סחר חוץ והכנסות נטו משירותי תיקי אשראי.

לפרטים על ההכנסות מעמלות לפי סוגי העמלות השונים, ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

ההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-622 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 287 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול של 335 מיליוני שקלים חדשים.

ההכנסות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-64 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 68 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

ההכנסות האחרות בשנת 2022 כוללות רווחי הון (אשר נרשמו ברבעון הראשון) בסך של 371 מיליוני שקלים חדשים ממימוש נכסים. לפרטים נוספים ראה פרק אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק לעיל.

כמו כן, ההכנסות האחרות כוללות הכנסות בסך של 51 מיליוני שקלים חדשים לרבעון, בגין יתרת זכות נדחית, נטו, שנרשמה בגין רכישת אגוד, המוכרת ברווח והפסד על פני 5 שנים, החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020

ההכנסות האחרות בשנת 2021 כוללות רווח הון בסך של 14 מיליוני שקלים חדשים (אשר נרשמו ברבעון השלישי) ממכירת חברת הבת יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד.

הוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-6,173 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 5,568 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 10.9%.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,814 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,555 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 16.7%.

ראה פירוט לפי רכיבי הוצאות התפעוליות השונים להלן.

המשכורות והוצאות הנלוות הסתכמו בשנת 2022 ב-4,029 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,536 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 13.9%.

המשכורות והוצאות הנלוות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,194 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 960 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 24.4%.

קצב הגידול בהוצאות השכר הושפע בעיקר מסעיפי תגמול משתנים, על רקע התוצאות הכספיות בשנת 2022.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2022 ב-1,012 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,002 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 1.0%.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-281 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 267 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 5.2%.

הוצאות האחזקה הושפעו בין היתר מסגירת חלק מסניפי אגוד אגב המיזוג.

לפרטים בדבר הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון להלן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-1,132 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,030 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021, גידול בשיעור של 9.9%. הוצאות האחרות הסתכמו ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-339 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 328 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של 3.4%.

הוצאות האחרות כוללות בשנת 2022 הוצאות חד פעמיות הקשורות למיזוג בנק אגוד.

להלן נתוני Cost Income Ratio⁽¹⁾ (באחוזים):

2021		2022					
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
55.3	50.4	51.2	59.0	43.2 ⁽²⁾	45.0	43.3	48.8
Cost Income Ratio							

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022		
54.0	45.2 ⁽²⁾	Cost Income Ratio	

(1) סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כלל ההכנסות התפעוליות והמימוניות לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי.
(2) בנטרול רווחי הון ממימוש נכסים, הסתכם היחס בשנת 2022 וברבעון הראשון של שנת 2022 ב-46.4% וב-48.8%, בהתאמה.

הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם בשנת 2022 ב-6,963 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 5,030 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. הרווח בקבוצה לפני מיסים הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,714 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 1,097 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

שיעור ההפרשה למסים מהרווח בשנת 2022 הסתכם ב-33.8%, לעומת 34.4% בשנת 2021. שיעור ההפרשה למסים מהרווח ברבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכם ב-33.8%, לעומת 35.6% ברבעון המקביל אשתקד. לפרטים נוספים ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - בשנת 2022 נרשמו רווחים בגין חברות כלולות בסך 5 מיליוני שקלים חדשים, לעומת הפסדים בסך 10 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

חלק הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר השפעת המס - ברבעון הרביעי של שנת 2022 נרשמו רווחים בגין חברות כלולות בסך 1 מיליוני שקלים חדשים. ברבעון המקביל אשתקד לא נרשמו רווחים בגין חברות כלולות.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יחב הסתכם בשנת 2022 ב-140 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 102 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות המיוחס לבנק יחב הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-48 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 28 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

הגידול ברווח הנקי של בנק יחב נובע מגידול בהכנסות הריבית כתוצאה מגידול בהיקף הפעילות, מעליית ריבית בנק ישראל ומעליית מדד המחירים לצרכן.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2022 ב-4,472 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 3,188 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ברבעון הרביעי של שנת 2022 ב-1,087 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 679 מיליוני שקלים חדשים ברבעון המקביל אשתקד.

ההון העצמי של הבנק כולל גם קיטון של 252 ו-3 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2022 וברבעון הרביעי של השנה, בעיקר מהתאמות בגין הצגת איגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, ומהתאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים ("הרווח הכולל האחר המיוחס לבעלי מניות הבנק"). זאת, בהשוואה לקיטון של 27 ו-11 מיליוני שקלים חדשים בתקופות המקבילות אשתקד. לפרטים ראה ביאור 10 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר תוצאות קבוצת הבנק בתקופת הביניים ראה מידע רב רבעוני לשנתיים האחרונות בנספחים לדוחות השנתיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן התפתחות תשואת⁽⁴⁾ רווחי הקבוצה על ההון⁽²⁾, יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון, יחס כיסוי הנזילות⁽³⁾ ויחס המינוף בתום הרבעון⁽⁴⁾ (באחוזים):

2021				2022				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
14.1	19.8	16.2	12.9	21.9 ⁽⁵⁾	19.4	20.8	18.5	תשואת רווח נקי על ההון ⁽⁶⁾
10.15	10.53	10.44	10.04	10.01	10.00	9.92	9.94	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון בתום הרבעון
133	132	126	125	120	120	119	118	יחס כיסוי הנזילות (רבעוני)
5.16	5.36	5.37	5.18	5.31	5.23	5.26	5.42	יחס המינוף בתום הרבעון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	
15.8	20.1 ⁽⁵⁾	תשואת רווח נקי על ההון

- (1) תשואה בחישוב שנתי.
 (2) התשואה ביחס להון העצמי הממוצע, הכולל את "סך כל האמצעים ההוניים", כמוצג בדיווח על שיעורי הכנסה והוצאה, בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות בעלי מניות חיצוניים ובניכוי/ובתוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הון של איגרות חוב למסחר ושל איגרות חוב זמינות למכירה.
 (3) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
 (4) יחס המינוף (Leverage Ratio) - הון רוברד 1 לפי כללי באזל לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
 (5) בנסרול השפעת רווחי הון, נטו, מסימוש נכסים, מגיעה תשואת הרווח הנקי על ההון בשנת 2022 וברבעון הראשון של שנת 2022 ל-19.0% ול-16.6%, בהתאמה.
 (6) בהתאם לחוזר מספר 2664-06 של בנק ישראל, עודכנה שיטת החישוב להצגת תשואה לתקופות ביניים. מספרי השוואה עודכנו בהתאם. תשואת הרווח הנקי בשנת 2021 בהתאם לשיטה הישנה הייתה: לרבעון הראשון 14.9%, לרבעון השני 21.3%, לרבעון השלישי 17.3%, לרבעון הרביעי 13.5%.

להלן נתוני הרווח והדיבידנד למניה (מניה רגילה בסך 0.1 שקלים חדשים ערך נקוב) (בשקלים חדשים):

2021				2022				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
2.65	3.87	3.30	2.65	4.50	4.11	4.59	4.23	רווח בסיסי למניה
2.64	3.85	3.29	2.62	4.43	4.09	4.56	4.21	רווח מדולל למניה
-	-	189	293	106	-	123	137	דיבידנד למניה (באגורות)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	
12.47	17.47	רווח בסיסי למניה
12.35	17.38	רווח מדולל למניה
482	366	דיבידנד למניה (באגורות)

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

נכסים והתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר			
שיעור השני (באחוזים)	2021	2022	
9.2	392,271	428,292	סך כל המאזן
(1.7)	95,267	93,673	מזומנים ופיקדונות בבנקים
13.3	271,428	307,472	אשראי לציבור, נטו
0.7	15,033	15,144	ניירות ערך
(13.3)	1,734	1,503	בניינים וציוד
11.9	307,924	344,514	פיקדונות הציבור
0.0	6,992	6,994	פיקדונות מבנקים
(12.5)	38,046	33,287	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
14.5	20,770	23,780	הון עצמי

מזומנים ופיקדונות בבנקים - יתרת מזומנים ופיקדונות בבנקים קטנה במהלך שנת 2022 ב-1.6 מיליארדי שקלים חדשים. הגידול ביתרה הינו במסגרת הניהול השוטף של נזילות הבנק.

אשראי לציבור, נטו - משקלו של האשראי לציבור, נטו מסך כל הנכסים, הגיע ביום 31 בדצמבר 2022 ל-72%, לעומת 69% בסוף שנת 2021. האשראי לציבור, נטו גדל במהלך שנת 2022 ב-36.0 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 13.3%.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני, התפתחות החובות הבעייתיים ומדדי סיכון שונים הנוגעים לאשראי לדיור ראה פרק הסיכונים להלן, וכן דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי בסיסי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר הצמדה	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השני (באחוזים)	השיעור (באחוזים) מסך האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר	
	2021	2022		2021	2022
מטבע ישראלי	190,455	215,424	13.1	70.1	70.2
לא צמוד	69,534	76,228	9.6	24.8	25.6
צמוד מדד	11,439	15,820	38.3	5.1	4.2
מט"ח כולל צמוד מט"ח	271,428	307,472	13.3	100.0	100.0
סך הכל					

להלן נתונים על היקפי האשראי לציבור, נטו, לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

פעילות עסקית:	שיעור השני (באחוזים)		שיעור השני (באחוזים)	שיעור השני (באחוזים) מסך האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר	
	2021	2022		2021	2022
אנשים פרטיים:					
משקי בית- הלוואות לדיור	174,822	195,820	12.0	70.1	70.2
משקי בית- אחר	25,948	27,064	4.3	24.8	25.6
בנקאות פרטית	139	153	10.1	5.1	4.2
סך הכל אנשים פרטיים	200,909	223,037	11.0	100.0	100.0
פעילות עסקית:					
עסקים קטנים וזעירים	30,245	34,152	12.9	24.8	25.6
עסקים בינוניים	9,848	12,704	29.0	5.1	4.2
עסקים גדולים	23,289	28,519	22.5	24.8	25.6
גופים מוסדיים	2,939	2,556	(13.0)	5.1	4.2
סך הכל פעילות עסקית	66,321	77,931	17.5	100.0	100.0
פעילות חוץ לארץ	4,198	6,504	54.9	24.8	25.6
סך הכל	271,428	307,472	13.3	100.0	100.0

להגדרת מגזרי הפעילות הפיקוחיים ולהבדלים בין מגזרי פעילות הפיקוחיים למגזרי הפעילות בהתאם לגישה ההנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות פיקוחיים להלן, וכן פרק פרטים נוספים על הבנק ואופן ניהולו בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פירוט של סיכון אשראי בעייתי ונכסים מציעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי ⁽¹⁾								סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)
ליום 31 בדצמבר 2021 ⁽⁶⁾				ליום 31 בדצמבר 2022				
סך הכול	פרטי	דיור	מסחרי	סה"כ	פרטי	דיור	מסחרי	
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽²⁾								
269,325	24,400	173,576	71,349	305,419	25,993	194,691	84,735	סיכון אשראי מאזני
84,765	13,823	19,769	51,173	77,739	14,475	11,349	51,915	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾
354,090	38,223	193,345	122,522	383,158	40,468	206,040	136,650	סך הכל סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
3,603	281	882	2,440	4,093	324	820	2,949	א. לא בעייתי
2,171	137	1,300	734	1,372	167	-	1,205	ב. בעייתי צובר
1,294	56	-	1,238	2,612	55	1,329	1,228	ג. בעייתי לא צובר
7,068	474	2,182	4,412	8,077	546	2,149	5,382	סך הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
949	28	-	921	1,448	36	-	1,412	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾ שאינו בדירוג ביצוע אשראי
8,017	502	2,182	5,333	9,525	582	2,149	6,794	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
1,352	26	1,300	26	113	44	-	69	מזה: חובות צוברים, בפיגור של 90 ימים או יותר
362,107	38,725	195,527	127,855	392,683	41,050	208,189	143,444	סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור⁽⁴⁾
1,294	56	-	1,238	2,612	55	1,329	1,228	נכסים שאינם מציעים⁽⁵⁾

- (1) אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (2) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.
- (4) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי סכר חוזר.
- (5) נכסים שאינם צוברים ריבית.
- (6) מספרי ההשוואה בלוח זה חושבו בהתאם להוראות שחלו עד 31 בדצמבר 2021, אך הצגתם הותאמה ככל הניתן למתכונת הגילוי החדשה. יציין כי סיווג "לא צובר" ביחס לאשראי לידור קיים רק החל משנת 2022.

לפרטים בדבר סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור), סיכון אשראי בענף המשק בינו ונדל"ן בישראל וסיכון האשראי לידור ראה פרק סיכון אשראי להלן, וכן פרק סיכון אשראי בדוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק. לפרטים נוספים ראה גם ביאורים 13 ו-30 בדוחות הכספיים.

מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי⁽⁴⁾ (באחוזים):

ליום 31 בדצמבר 2021				ליום 31 בדצמבר 2022				ניתוח איכות האשראי לציבור
סך הכול	פרטי	דיור	מסחרי	סך הכול	פרטי	דיור	מסחרי	
0.46	0.23	-	1.64	0.83	0.21	0.68	1.37	שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור
0.96	0.33	0.74	1.68	0.87	0.37	0.68	1.45	שיעור האשראי שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.25	0.78	0.74	2.64	1.27	0.84	0.68	2.76	שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור
2.93	2.02	1.24	7.31	3.07	2.19	1.09	7.81	שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור
(0.11)	(0.23)	(0.08)	(0.13)	0.18	0.38	0.05	0.41	ניתוח ההוצאות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
0.05	0.19	-	0.11	0.09	0.26	-	0.25	שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
0.85	1.02	0.46	1.72	1.00	1.93	0.46	1.94	ניתוח הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור
185.3	453.6	-	105.3	120.5	930.9	67.9	141.7	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר
89.0	309.8	61.8	103.0	115.4	517.2	67.9	133.9	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי, מיתרת האשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר
(0.70)	(0.39)	(13.30)	(0.40)	1.98	1.45	-	1.66	שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מהחתיקות החשבונאיות נטו

(1) מספרי ההשוואה בלוח זה חושבו בהתאם להוראות שחלו עד 31 בדצמבר 2021, אך הצגתם הותאמה ככל הניתן למתכונת הגילוי החדשה. יציין כי סיווג "לא צובר" ביחס לאשראי לידור קיים רק החל משנת 2022.

להלן התפתחות התפלגות סיכון האשראי בקבוצה לפי גודל לווה (באחוזים):

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

2021		2022		סיכון אשראי ללווה (באלפי שקלים חדשים)
שיעור מספר לווים בקבוצה	שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	שיעור מספר הלווים בקבוצה	שיעור מסיכון אשראי כולל בקבוצה	
70.9	9.3	70.2	8.5	עד 150
17.5	19.8	17.7	18.4	150-600
10.6	36.9	11.0	36.2	600-2,000
1.0	34.0	1.1	36.9	מעל 2,000

להלן סיכון האשראי בענפי משק עיקריים בגין פעילות לווים בארץ⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

2021		2022		ענף משק
אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	אחוז מסך סיכון האשראי המאזני	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	
73.5	200,465	72.4	223,238	אנשים פרטיים (כולל הלוואות לדירור)
9.7	26,387	10.9	33,754	בינוי ונדל"ן
3.5	9,636	3.5	10,816	שירותים פיננסיים
2.9	7,800	3.2	9,765	תעשייה
3.9	10,656	3.7	11,283	מסחר
6.5	17,723	6.3	19,446	אחר
100.0	272,667	100.0	308,302	סך הכל

(1) כולל אשראי והשקעות באיגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים של הציבור.

סיכון האשראי מורכב מסיכון אשראי מאזני ומסיכון אשראי חוץ מאזני, אשר מרכיביהם משוקללים בהתאם לאופי הלווה וסוג האשראי בהתאם להוראות בנק ישראל. הסיכון המאזני כולל את יתרות האשראי לציבור, מכשירים נגזרים שנרכשו על ידי הציבור והשקעות של הקבוצה באיגרות חוב של הציבור. סיכון האשראי החוץ מאזני כולל ערבויות ועסקאות במכשירים חוץ מאזניים, התחייבויות למתן אשראי ומסגרות אשראי שטרם נוצלו. סיכון האשראי הכולל לציבור בקבוצת הבנק הסתכם ביום 31 בדצמבר 2022 ב-393 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 362 מיליארדי שקלים חדשים בסוף שנת 2021, גידול בשיעור של 8.6%.

להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים) לעומת			
31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022	
2.9	21,168	21,772	מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים למעט נגזרים ⁽¹⁾ :
15.0	16,582	19,069	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
(36.2)	32,963	21,029	ערבויות לרוכשי דירות
10.2	10,643	11,730	התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
(13.1)	9,351	8,122	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
21.9	10,571	12,881	התחייבויות להוצאת ערבויות
6.3	3,321	3,531	ערבויות והתחייבויות אחרות
(26.7)	430	315	ערבויות להבטחת אשראי
			אשראי תעודות
			מכשירים פיננסיים נגזרים⁽²⁾:
(2.8)	308,084	299,335	סך הכל ערך נקוב של מכשירים פיננסיים נגזרים
58.5	3,652	5,789	נכסים (מאזניים) בגין מכשירים נגזרים
38.9	3,753	5,214	התחייבויות (מאזניות) בגין מכשירים נגזרים

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה, לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים ראה ב"אור 30 לדוחות הכספיים.

(2) כולל עסקאות פורוורד, SWAPS, אופציות ונגזרי אשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניירות ערך - יתרת ההשקעה בניירות ערך גדלה במהלך שנת 2022 ב-0.1 מיליארדי שקלים חדשים. הגידול ביתרת ההשקעה בניירות ערך הינו במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

להלן התפלגות ניירות הערך של הקבוצה לפי התיקים השונים (במיליוני שקלים חדשים):

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	הפרשה להפסדי אשראי	רווחים מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ⁽¹⁾
31 בדצמבר 2022					
3,514	3,514	-	-	(152)	3,362
8,034	8,694	-	(2)66	(2)726	8,034
632	584	-	(3)62	(3)14	632
2,964	3,018	-	(3)5	(3)59	2,964
15,144	15,810	-	133	(951)	14,992
31 בדצמבר 2021					
2,934	2,934	-	66	(5)	2,995
10,823	10,675	-	(2)192	(2)44	10,823
706	574	-	(3)134	(3)2	706
570	560	-	(3)17	(3)7	570
15,033	14,743	-	409	(58)	15,094

(1) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(2) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

(3) נזקפו לדוח רווח והפסד, אך טרם מומשו.

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

יתרה ליום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי (באחוזים)	2021	2022	
(1.2)	6,728	6,645	מטבע ישראלי
70.0	1,469	2,498	לא צמוד
(12.5)	6,110	5,349	צמוד מדד
(10.2)	726	652	מטבע חוץ (כולל צמוד מטבע חוץ)
0.7	15,033	15,144	פריטים לא כספיים
			סך הכל

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן התפלגות תיק ניירות הערך של הקבוצה לפי סוגי מנפיקים (במיליוני שקלים חדשים):

הערך במאזן ליום		
31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
		איגרות חוב ממשלתיות:
10,421	10,732	ממשלת ישראל
2,035	1,457	ממשלת ארצות הברית
12,456	12,189	סך הכל איגרות חוב ממשלתיות
		איגרות חוב של מוסדות פיננסים בישראל:
601	774	סך הכל איגרות חוב של מוסדות פיננסים בישראל
		איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות:
48	119	ארצות הברית
67	71	דרום קוריאה
62	72	אחר
177	262	סך הכל איגרות חוב של בנקים במדינות מפותחות
		איגרות חוב של חברות (פילוח לפי ענפי משק):
473	500	נדלן מניב
179	165	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
95	95	כרייה וחציבה
57	97	בניה
58	57	תעשייה - תעשייה כימית
205	298	אחר
1,067	1,212	סך הכל איגרות חוב של חברות
		איגרות חוב של חברות מגובות נכסים (ABS)
4	53	כרייה וחציבה
2	2	אחרים
6	55	סך הכל איגרות חוב של חברות מגובות נכסים (ABS)
		מניות וניירות ערך אחרים
706	632	השקעה במניות שאינן למסחר
414	389	מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ⁽¹⁾
20	20	מניות וניירות ערך אחרים למסחר
726	652	סך הכל מניות וניירות ערך אחרים
15,033	15,144	סך הכל ניירות ערך

(1) מוצגות ככלל לפי עלות (בניכוי ירידת ערך), המותאמת לשינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק.

(2) כולל חשיפה לבנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB).

לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך ובדבר ירידת ערך בעלת אופי זמני של ניירות ערך זמינים למכירה ופירוט משך הזמן בו קיימת ירידת ערך ושיעורה מהעלות המופחתת, ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בניינים וציוד - יתרת בניינים וציוד קטנה במהלך שנת 2022 בכ-0.2 מיליארדי שקלים חדשים. הקיטון ביתרת בניינים וציוד נובע בעיקר ממכירת נכסי מקרקעין, לפרטים נוספים ראה אירועים מהותיים בעסקי קבוצת הבנק לעיל.

השקעות והוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן מידע בדבר השקעות והוצאות קבוצת הבנק, בגין מערך טכנולוגיית המידע.

הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2021				2022			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
333	64	8	405	317	62	6	385
164	8	-	172	152	9	-	161
329 ⁽⁶⁾	9	9	347	311 ⁽⁶⁾	11	8	330
251	59	-	310	228	54	-	282
75	13	-	88	52	9	-	61
1,152	153	17	1,322	1,060	145	14	1,219

הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
הוצאות בגין רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים⁽²⁾
הוצאות בגין מיקור חוץ⁽³⁾
הוצאות בגין פחת⁽⁴⁾
הוצאות אחרות⁽⁵⁾

סך העלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע שרשמו בתקופת הדיווח כנכסים בדוח הכספי

תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע, שלא נזקפו כהוצאה (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2021				2022			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
13	-	-	13	20	-	-	20
41	28	-	69	75	59	-	134
141	-	-	141	142	-	-	142
195	28	-	223	237	59	-	296

עלויות בגין שכר עבודה ונלוות⁽¹⁾
עלויות בגין רכישת רישיונות שימוש⁽²⁾
עלויות בגין מיקור חוץ⁽³⁾

יתרת הנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע לסוף שנת הדיווח

יתרת נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (סכומים מדווחים)							
2021				2022			
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
585	108	1	694	604	133	1	738
44	-	-	44	64	1	-	65

סך הכל יתרה מופחתת
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות

- כולל שכר עבודה של עובדים מקצועיים בתחום התוכנה והחומרה וכן שכר עובדים אחרים במערך טכנולוגיית המידע כגון: עובדי הנהלה, מנהלה, ועובדי תפעול. עלויות בגין שכר עבודה שנוספו לנכסים כוללות עלויות כוח אדם לשם פיתוח תוכנה לשימוש עצמי שהונו לנכסים על פי כללי חשבונאות מקובלים.
- ההוצאות כוללות בעיקר תחזוקה שוטפת של התוכנות. הוצאות אלה נכללות במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים הינן בגין רישיונות שימוש ורכישת תוכנות.
- ההוצאות הינן בגין תחזוקת תוכנה וחומרה הנעשית על ידי עובדים חיצוניים. הוצאות אלה נכללו במסגרת הדוח הכספי בסעיף אחזקה ופחת בניינים וציוד. תוספות לנכסים בגין מיקור חוץ כוללות עלויות בגין עובדים חיצוניים המועסקים בבנק בפיתוח תוכנות לשימוש עצמי.
- לפרטים בדבר המדיניות החשבונאית של רישום הוצאות בגין פחת, ראה ביאורים 1 ו-9 לדוחות הכספיים.
- כולל הוצאות בגין שכירות ומיסים, תקשורת והוצאות הנהלה וכלליות.
- החל מיום 1 בינואר 2017 מקבל בנק יהב שרותי מחשב ותפעול מחברה בינלאומית מקונצרן TaTa. החברה מתמחה במתן שירותים מיכניים, בין היתר לגופים פיננסיים ותאגידים בנקאיים בכל רחבי העולם. במסגרת זו בנק יהב עושה שימוש במערכת ליבה בנקאית הכוללת שירותים בנקאיים באפיקים שונים בהתאם לתחומי הפעילות של הבנק. עלות השירות הסתכמה בכ-108 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2022 (בשנת 2021 עלות השירות הסתכמה בכ-94 מיליוני שקלים חדשים).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

פיקדונות הציבור - משקלם של פיקדונות הציבור מסך המאזן המאוחד הגיע ביום 31 בדצמבר 2022 ל-80%, לעומת 78% ביום 31 בדצמבר 2021. במהלך שנת 2022 גדל היקף פיקדונות הציבור ב-36.6 מיליארדי שקלים חדשים, גידול בשיעור של 11.9%. פיקדונות הציבור כוללים פיקדונות ללקוחות קמעוניים, תאגידים, גופים פיננסיים ואחרים.

להלן התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה (במיליוני שקלים חדשים):

מגזר הצמדה	יתרה ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)	השיעור (באחוזים) מסך פיקדונות הציבור, נטו ליום	
	2021	2022		2021	2022
	מטבע ישראלי	233,149		260,411	11.7
לא צמוד	21,503	21,767	1.2	6.3	7.0
צמוד מדד	53,272	62,336	17.0	18.1	17.3
מט"ח כולל צמוד מט"ח	307,924	344,514	11.9	100.0	100.0
סך הכל					

להלן נתונים על התפלגות פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

אנשים פרטיים:	ליום 31 בדצמבר		שיעור השינוי (באחוזים)
	2021	2022	
משקי בית- אחר	118,051	125,823	6.6
בנקאות פרטית	21,664	25,755	18.9
סך הכל אנשים פרטיים	139,715	151,578	8.5
פעילות עסקית:			
עסקים קטנים וזעירים	50,247	55,805	11.1
עסקים בינוניים	15,742	13,570	(13.8)
עסקים גדולים	36,669	39,636	8.1
גופים מוסדיים	61,365	75,938	23.7
סך הכל פעילות עסקית	164,023	184,949	12.8
פעילות חוץ לארץ	4,186	7,987	90.8
סך הכל	307,924	344,514	11.9

להלן התפתחות התפלגות פיקדונות הציבור בקבוצה לפי גודל מפקיד (במיליוני שקלים חדשים):

תקרת הפיקדון (במיליוני ש"ח)	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2021	2022
עד 1	95,170	99,561
מעל 1 עד 10	78,746	86,771
מעל 10 עד 100	44,740	46,517
מעל 100 עד 500	36,591	35,348
מעל 500	52,677	76,317
סך הכל	307,924	344,514

פיקדונות מבנקים - יתרת פיקדונות מבנקים ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-7.0 מיליארדי שקלים חדשים, גידול של 2 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה לסוף שנת 2021.

לפרטים על התפתחות ההרכב של פיקדונות הציבור והתפתחות ההרכב של פיקדונות מבנקים, ראה ביאורים 18 ו-19 לדוחות הכספיים.

איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים - יתרת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-33.3 מיליארדי שקלים חדשים, קיטון של 4.8 מיליארדי שקלים חדשים בהשוואה לסוף שנת 2021. איגרות החוב וכתבי ההתחייבויות הנדחים הושפעו במהלך שנת 2022 בין היתר, מהנפקות בסך של כ-5.0 מיליארדי שקלים חדשים, מפדיון מוקדם של שטר ההון הנדחה (סדרה א') תמורת 2.1 מיליארדי שקלים חדשים, מפדיון מוקדם של כתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo (סדרה 47) תמורת כ-0.75 מיליארד שקלים חדשים ומפיענוגות שוטפים. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל. לפרטים בדבר יתרות הנכסים והתחייבויות של קבוצת הבנק בתקופות הביניים, ראה מידע רב-רבעוני בנספחים לדוחות השנתיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הון, הלימות הון ומינוף

הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק - יתרת ההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-23.8 מיליארדי שקלים חדשים, לעומת 20.8 מיליארדי שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של 14.5%.

להלן הרכב ההון העצמי (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור שינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2022
0.6	3,497	3,519
30.3	76	99
69.6	(303)	(514)
18.1	17,500	20,676
14.5	20,770	23,780

הון מניות ופרמיה⁽¹⁾

קרן הון מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות

הפסד כולל אחר מצטבר⁽²⁾⁽³⁾

עודפים⁽⁴⁾

סך הכל

(1) לפרטים בדבר הנפקת מניות ראה דוח על השינויים בהון העצמי.

(2) לפרטים נוספים בדבר רווח (הפסד) כולל אחר ראה דוח מאוחד על הרווח הכולל וביאור 10 בדוחות הכספיים.

(3) כולל התחייבות אקטואריות בגין תוכנית התייעלות לפרישת עובדים, ראה ביאורים 22 ו-25 בדוחות הכספיים.

(4) לפרטים בדבר התפתחות ההכנסות וההוצאות המצטברות ליתרת העודפים בתקופת הדיווח ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

יחס ההון העצמי לסך המאזן בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2022 הגיע ל-5.55%, לעומת 5.29% בסוף שנת 2021.

הלימות הון

ההון הפיקוחי

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי באזל, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית על מנת להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, לסיכון תפעולי, ולסיכון שוק.

ההון הכולל מורכב משני רבדים - הון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) והון רובד 2.

הון רובד 1 כולל בעיקר את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק (ההון החשבונאי בספרים) ואת זכויות המיעוט, ומהווה את המרכיב העיקרי בספיגת הפסדים.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון מסוג CoCo (Contingent convertible capital instrument), הכוללים מנגנון לספיגת הפסדי קרן כאשר יחס הון עצמי רובד 1 יורד מתחת לטריגר כמותי שנקבע, או כאשר נמסרה הודעת הפיקוח על הבנקים, לפיה הפעלת המנגנון לספיגת הפסדי קרן הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי (אירוע "אי קיימות" של הבנק). לפרטים בדבר הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים מותנים מסוג CoCo בשנת 2022, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

כתבי התחייבויות נדחים, שהוכרו כמכשירי הון רובד 2 על פי ההוראות הקודמות, אינם כשירים כהון פיקוחי על פי ההוראות הנוכחיות (בעיקר עקב היעדר מנגנון ספיגת הפסדים) והופחתו על פני תקופת הוראות מעבר עד ליום 1 בינואר 2022.

תכנון ההון של הבנק

תכנון ההון במהלך עסקים רגיל - הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון ההון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בנכסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי ההון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחן פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

כחלק מניהול ההון של הבנק, ביצע הבנק במהלך חודש מרץ 2022 לראשונה בישראל עסקה, אשר במסגרתה רכש הבנק מגוף מבטח בינלאומי ביטוח לחלק מתיק ההלוואות לדיור. רכישת הביטוח כאמור מאפשרת לבנק לצמצם את הקצאת ההון בגין התיק המבוסס, כנגזר מהדירוג האיכותי של החברה המבטחת, ובכך לפנות הון, בית השאר, להרחבת הפעילות העסקית של הבנק. בהמשך, במהלך חודש יוני 2022 בוצעה עסקה דומה נוספת.

רגישות יחס הלימות ההון של הבנק לשינויים בהון עצמי רובד 1 ונכסי סיכון הינה:

שינוי בהון עצמי רובד 1 בסכום של 100 מיליוני שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות ההון רובד 1 של 0.04%. שינוי בנכסי הסיכון בסכום של 1 מיליארדי שקלים חדשים יגרום לשינוי יחס הלימות ההון רובד 1 של 0.04%.

תהליך פנימי להערכת ההון - במסגרת התהליך בוחן הבנק כי קיימת כרית ספיגה הונית מספקת להתמודדות עם מגוון סיכונים הכרוכים בפעילות הבנק לרבות תרחישי קיצון.

אופק התכנון הינו לשלוש שנים, ובו מאתגר הבנק את תכנון ההון בשורה של תרחישי קיצון הפוגעים באופן משמעותי ברווחיות הבנק, שוחקים את ההון שלו ומגדילים את היקף נכסי הסיכון. תוצאות תכנון ההון האחרון של הבנק מראות כי כרית הספיגה הונית הגלומה בדרישת ההון המזערית על פי הוראות בנק ישראל, מספקת.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בהתאם, נקבע כי יעד ההון העצמי רובד 1 של הבנק לצורך תכנון ההון, יהיה בהתאם לנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, בתוספת שולי ביטחון נאותים. לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

יעד הלימות הון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון על פי כללי באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5% לסך המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים. אופן החישוב של סך ההון ושל סך רכיבי הסיכון מפורט בהוראות.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי שנדרש הבנק לעמוד לתאריך הדיווח הינו 9.60% ויחס הון הכולל המזערי שנדרש הבנק לעמוד לתאריך הדיווח הינו 12.5%.

לפרטים בדבר עדכון אופן חישוב יחס ההחזר להכנסה (PTI), ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר חוזר בדבר דרישת ההון בגין הלוואות למימון קרקע, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר הנפקה ופדיון כתיבת החייבות נדחים מסוג CoCo ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

לפרטים נוספים על החלטות הדירקטוריון הנוגעות ליחס הון לרכיבי סיכון ולמדיניות חלוקת דיבידנד, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים לשנת 2022 ופרק "ניתוח המבנה של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון דיבידנד", להלן.

להלן חישוב יחס הלימות הון (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
		הון לצורך חישוב יחס ההון
		הון עצמי רובד 1
21,969	25,072	הון רובד 1
21,969	25,072	הון רובד 2
7,914	8,015	
29,883	33,087	סך הכל הון כולל
		יתרות משוקללות של נכסי סיכון
		סיכון אשראי
202,611	234,383	סיכונים שוק
2,268	1,301	סיכון תפעולי
13,831	16,567	
218,710	252,251	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

להלן התפתחות יחס ההון לרכיבי סיכון בקבוצה (באחוזים):

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
10.04	9.94	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.04	9.94	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
13.66	13.12	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.60	9.60	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים
12.50	12.50	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים

2. חברות בת משמעותיות (באחוזים)

בנק יחב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאחדות שלו

9.85	10.51	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.49	13.45	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.00	9.00	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים
12.50	12.50	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים

בנק אגוד לישראל בע"מ והחברות המאחדות שלו⁽⁴⁾

16.28	-	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
19.40	-	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.43	-	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים
12.50	-	יחס הון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים

(4) ביום 29 בדצמבר 2022, השלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן התפלגות נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי לפי קבוצות חשיפה (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		קבוצת חשיפה
יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	
12	99	4	29	חובות של ריבוניות
70	556	46	371	חובות של ישויות סקטור ציבורי
184	1,475	219	1,748	חובות של תאגידים בנקאיים
36	287	116	928	חובות של חברות ניירות ערך
7,746	61,969	9,811	78,486	חובות של תאגידים
762	6,099	653	5,226	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
2,427	19,412	2,617	20,935	חשיפות קמעונאיות ליחידים
1,222	9,776	1,276	10,209	הלוואות לעסקים קטנים
11,749	93,992	13,251	106,008	משכנתאות לדיור
1,052	8,417	1,152	9,213	נכסים אחרים
25,260	202,082	29,145	233,153	סך הכל סיכון אשראי

להלן נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון שוק, סיכון CVA וסיכון תפעולי (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		קבוצת חשיפה
יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	יתרות משוקללות של נכסי סיכון	דרישת הון ⁽¹⁾	
284	2,268	163	1,301	סיכון שוק
66	529	154	1,230	סיכון CVA ⁽²⁾
1,729	13,831	2,071	16,567	סיכון תפעולי ⁽³⁾
2,079	16,628	2,388	19,098	סך הכל
27,339	218,710	31,533	252,251	סך נכסי הסיכון

(1) דרישות ההון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בשיעור של 12.5%.

(2) Credit Value Adjustments, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באול III.

(3) הקצאת ההון בגין הסיכון התפעולי חושבה לפי הגישה הסטנדרטית.

יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוסס באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רוברד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים כאשר לצורך כך לא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערביות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רוברד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה)" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250, במסגרתה יחס המינוף לא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד, לעומת 5% לפני השינוי.

ביום 15 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו ההקלה תחול עד ליום 30 ביוני 2024 ובלבד שיחס המינוף של התאגיד הבנקאי לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם.

יחס המינוף של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 5.42% לעומת 5.18% ביום 31 בדצמבר 2021.

לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן יחס המינוף של הבנק:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
		1. בנתוני המאוחד
21,969	25,072	הון רובד 1
423,950	463,010	סך החשיפות
		יחס המינוף
5.18	5.42	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
4.50	4.50	2. חברות בת משמעותיות
		בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו
		יחס המינוף
5.55	6.08	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
4.50	4.50	בנק אגוד לשראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾
		יחס המינוף
8.37	-	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
4.50	-	

(1) ביום 29 בדצמבר 2022, הושלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק.

דיבידנד

מדיניות חלוקת דיבידנד

בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק, מיום 26 בפברואר 2018, מדיניות הדיבידנד של הבנק, הינה לחלק בגין הרווחים הרבעוניים דיבידנד בשיעור של עד 40% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות המפקח על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים.

יצוין, כי בהתאם למדיניות הדיבידנד האמורה, הבנק עשוי לרכוש ברכישה עצמית (בכפוף לאמור לעיל) מניות של הבנק, מובהר, כי רכישה עצמית בידי הבנק של מניות הבנק, כאמור לעיל, תיחשב ל"חלוקה", כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1999, וככזו תקטין בהתאמה את סכום הדיבידנד שיחולק (אם יחולק) על ידי הבנק על פי מדיניות הדיבידנד. "חלוקה" על פי מדיניות הדיבידנד (הן חלוקת הדיבידנד והן הרכישה העצמית) כאמור לעיל בהתאם להחלטות הדירקטוריון בעניין זה, כפי שיתקבלו מעת לעת ובכפוף להוראות הדין, ובכלל זה הגבלות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים.

במסגרת תוכנית חומש אסטרטגית לשנים 2021-2025, שאושרה על ידי הדירקטוריון ביום 26 באפריל 2021, הדירקטוריון יעקוב אחר ביצוע התוכנית האסטרטגית החדשה, במטרה לבחון את האפשרות להעלות שיעור הדיבידנד שצוין לעיל, עד לשיעור של 50% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עם סיום הליך המיזוג עם בנק אגוד; זאת, בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים, וכן בכפוף לקבלת אישורו של המפקח על הבנקים.

מובהר, כי אין במדיניות הדיבידנד, כאמור לעיל, משום החלטה או התחייבות לחלוקת דיבידנד, וכי כל "חלוקה" תהיה כפופה לקבלת האישורים הנדרשים על פי דין, ובכלל זה, אישור הדירקטוריון לביצוע החלוקה, הכל על פי שיקול דעתו של הדירקטוריון ובכפוף להוראות כל דין.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חלוקת דיבידנד

הכרזה על דיבידנד

להלן פרטים בדבר הדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק החל משנת 2020 (בסכומים מדווחים):

יום ההכרזה	יום התשלום	דיבידנד למניה	שיעור דיבידנד מהרווח	סך הכל דיבידנד ששולם (מיליוני שקלים חדשים)
24 בפברואר 2020	11 במרץ 2020	74.89	0.40	176.0
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2020⁽³⁾				
16 באוגוסט 2021	31 באוגוסט 2021	188.99	0.30 ⁽⁴⁾	483.0
15 בנובמבר 2021	30 בנובמבר 2021	293.47	0.30 ⁽²⁾	752.7
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2021⁽⁴⁾				
28 בפברואר 2022	15 במרץ 2022	105.89	0.40	271.6
15 באוגוסט 2022	30 באוגוסט 2022	122.91	0.30	315.9
28 בנובמבר 2022	13 בדצמבר 2022	137.43	0.30	353.4
סך הכל דיבידנד שחולק בשנת 2022⁽⁵⁾				
940.9				

- (1) שיעור הדיבידנד מהרווח הנקי של שנת 2020.
- (2) שיעור הדיבידנד מהרווח הנקי של תשע"ח החודשים הראשונים של שנת 2021.
- (3) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2020 - 483.0 מיליוני שקלים חדשים.
- (4) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2021 - 1,024.3 מיליוני שקלים חדשים.
- (5) סך הכל דיבידנד שחולק בגין רווחי שנת 2022 - 669.3 מיליוני שקלים חדשים.

הכרזה על דיבידנד בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2022

דירקטוריון הבנק החליט ביום 13 במרץ 2023 לחלק דיבידנד בסכום של 326.1 מיליוני שקלים חדשים, המהווים 30% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2022, זאת, בהתאם למדיניות הדיבידנד של הבנק, ועל מנת לאפשר את המשך הצמיחה העתידית של הבנק על רקע ההתפתחויות בסביבה המקרו כלכלית.

סכום הדיבידנד מהווה שיעור של 1267.9% מההון המונפק, דהיינו 126.79 אגורות לכל מניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב. היום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד הינו 21 במרץ 2023 ויום התשלום הינו 28 במרץ 2023. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המיריס של הבנק.

פעילות חוץ מאזנית אחרת

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים המוחזקים בעבור לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שרותי ניהול, תפעול ו/או משמורת (במיליוני שקלים חדשים):

שיעור השינוי (באחוזים)	ליום 31 בדצמבר		
	2021	2022	
(8.8)	545,852	497,639	ניירות ערך ⁽¹⁾
3.1	125,960	129,887	נכסי קופות גמל שהקבוצה מספקת להן שירותי תפעול
3.6	78,783	81,610	נכסים בגאמנות קבוצת הבנק
(6.6)	13,564	12,663	נכסי קרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול
19.6	17,732	21,201	נכסים אחרים בניהול ⁽²⁾

- (1) שווי תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק המוחזקים על ידי לקוחות, כולל יתרות ניירות ערך של קופות גמל וקרנות נאמנות שהבנק מספק להן שירותי תפעול. יצוין כי יתרת פעילות הלקוחות המוצגת כוללת בנוסף ליתרת ניירות הערך של קרנות הנאמנות כאמור, גם את שווי יחידות ההשתתפות באותן קרנות המוחזקות על ידי לקוחות הבנק.
- (2) לרבות:
 - יתרות אשראי המגובות בפקידונות שהחזרתם לספקיד מותנית בגביית יתרת האשראי. בגין יתרות אלה מקבל הבנק הכנסה ממרווח או מעמלות.
 - הלוואות אחרות בניהול הבנק לרבות, הלוואות לדיור שהבנק מנהל ומתפעל בעבור אחרים.

תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

מגזרי פעילות פיקוחיים

בהתאם להוראה הדיווח לציבור בנושא מגזרי פעילות פיקוחיים, נדרש הבנק לתת בדוחות הכספיים גילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר השייך למגזר פעילות פיקוחי נקבע לרוב על פי מחזור הפעילות של הלקוח (מחזור מכירות שנתית או היקף הכנסות שנתית).

מגזרי הפעילות הפיקוחיים נחלקים למגזרי פעילות של אנשים פרטיים ומגזרי פעילות של לקוחות עסקיים שאינם פרטיים (לרבות גופים מוסדיים והניהול הפיננסי של הבנק).

אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור ואחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

מגזרי הפעילות של הבנק ב"גישת ההנהלה" מבוססים על שייך הלקוח ליחידה הארגונית האחראית בתקופה שחלפה.

לעומת זאת, פילוח הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים מבוסס על הגדרות אחידות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים, כמפורט בביאור 29 לדוחות הכספיים. קיים מתאם גבוה בין המאפיינים שקבעה ההנהלה לצורך שייך לקוחות לחטיבה האחראית לבין ההגדרות הפיקוחיות.

יחד עם זאת, ייתכנו מצבים בהתאם ל"גישת ההנהלה" בהם השייך הסופי של הלקוח יתבסס על פרמטרים נוספים, לדוגמה: התמחות של יחידה מסוימת בסוגי פעילות של לקוחות או ניסיון שנצבר בעבודה עם הלקוח, המעניק יתרונות עסקיים ושירותיים לשייך הלקוח לחטיבה ספציפית.

לאור דרישת המפקח על הבנקים לדון ולנתח במסגרת דוח הדירקטוריון והנהלה את מגזרי הפעילות הפיקוחיים, ולאור העובדה שקיים מתאם בין המגזרים ה"פיקוחיים" ל"גישת ההנהלה", יוצג המידע המגזרי (הכמותי והאיכותי) להלן, באופן תמציתי, לכל מגזר ומגזר באופן הבא:

- הגדרה פיקוחית של המגזר.
- תיאור איכותי תמציתי של המגזר (ב"גישת ההנהלה").
- הסבר להבדלים בין ההגדרה ה"פיקוחית" לבין אופן ניהול העסקים בפועל (ב"גישת ההנהלה").
- תוצאות כספיות של המגזר (ב"גישה הפיקוחית").

לפרטים ותיאור המגזרים באופן מפורט, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלו.

התוצאות הכספיות לפי "גישת ההנהלה" מוצגות בביאור 29 לדוחות הכספיים.

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות הפיקוחיים (במיליוני שקלים חדשים):

רווח נקי		חלק מסך רווח נקי (באחוזים)	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022	2021	2022
אנשים פרטיים:			
1,023	1,118	35.1	22.9
189	(61)	-	4.2
113	51	1.6	2.5
1,325	1,108	34.8	29.6
פעילות עסקית:			
683	544	17.1	15.3
131	123	3.9	2.9
334	248	7.8	7.5
58	18	0.6	1.3
1,206	933	29.3	27.0
1,830	1,028	32.2	40.9
4,361	3,069	96.3	97.5
111	119	3.7	2.5
4,472	3,188	100.0	100.0

לפרטים בדבר תוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר משקי הבית

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר משקי בית כולל אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים במגזר בנקאות פרטית. כלומר המגזר לא כולל אנשים פרטיים עם יתרת נכסים פיננסיים הגבוהה מ-3 מיליון שקלים חדשים. אנשים פרטיים מוגדרים כיחידים שאין להם חבות לבנק או שהחבות שלהם מסווגת ל"אנשים פרטיים - הלוואות לדיור" ו-"אנשים פרטיים - אחר", בהתאם להגדרות סיווג סיכון האשראי לפי ענפי משק.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

מגזר משקי הבית מאופיין בלקוחות פרטיים, להם יתרת חבות נמוכה ופעילות בהיקפים כספיים נמוכים באופן יחסי. על לקוחות המגזר נמנים לקוחות המנהלים חשבונות של יחידים, חשבונות משותפים של בני זוג וכדומה, וכן נוטלי המשכנתאות. המגזר מתאפיין ברמה גבוהה של פיזור והוא מטופל בחטיבה הקמעונאית של הבנק.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 1 מיליון שקלים חדשים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- ככלל, לקוחות פרטיים משויכים למגזרי משקי הבית. לפי הגישה הפיקוחית, לקוחות פרטיים עם חבות גבוהה או בעלי מאפיינים עסקיים, מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים ולא למגזר משקי הבית.

התפתחויות שחלו במגזר משקי הבית בתקופה

- בשנת 2022 נמשכו המאמצים הציבוריים לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לתחרות בתחום משקי הבית ולהגדלת התחרות בתחום האשראי הצרכני. לצד החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, קיימים מספר מהלכי חקיקה ורגולציה מקבילים שמביאים להגברת התחרות במגזר ובהם הפעלת מאגר נתוני אשראי שעלה לאוויר בחודש אפריל 2019, פרויקט הסדרת ניווד חשבונות בין בנקים שעלה לאוויר בחודש ספטמבר 2021 וכן פרויקט ההסדרת מערכת לשיתוף מידע בנקאי באמצעות הגדרת סטנדרט API ל"בנקאות פתוחה" שמתקדם בהתאם לאבני דרך שנקבעו.
- במהלך שנת 2022 נמשכה באופן מתון יותר בהשוואה לשנים קודמות תופעת סגירת סניפים וצמצום עמדות טלרים בסניפים של חלק מהבנקים במערכת תוך הפניית הלקוחות לפתרונות דיגיטליים. במסגרת זו, ובהתאם לחקיקה מחודש אוגוסט 2016 לעניין חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מספר 22) התשע"ו-2016, תאגיד בנקאי המבקש לסגור סניף קבוע נדרש לקבל אישור מהמפקח על הבנקים וזאת לאחר שמוגשת בקשה מנומקת בכתב על כך.
- בתחום כרטיסי האשראי, נמשכו התמורות הרגולטוריות שנגזרות, בין השאר, כתוצאה מיישום החוק להגברת התחרות וצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. במהלך שנת 2019 בוצע תהליך ההיפרדות של חברות כרטיסי האשראי מהבנקים ולקראת סוף שנת 2022 פורסמה המלצת הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי להפריד את חברת כרטיסי האשראי כאל מבנק דיסקונט.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר משקי הבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2021			2022			
במיליוני שקלים חדשים						
סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	אחר	
3,699	2,263	1,436	4,741	2,550	2,191	רווח ורווחיות
1	-	1	-	-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
842	143	699	885	83	802	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,542	2,406	2,136	5,626	2,633	2,993	עמלות והכנסות אחרות
(188)	(133)	(55)	196	99	97	סך ההכנסות
3,040	835	2,205	3,432	988	2,444	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
1,690	1,704	(14)	1,998	1,546	452	הוצאות תפעוליות אחרות
581	586	(5)	676	523	153	רווח לפני הפרשה למיסים
1,109	1,118	(9)	1,322	1,023	299	הפרשה למיסים
(52)	-	(52)	(110)	-	(110)	רווח נקי (הפסד):
1,057	1,118	(61)	1,212	1,023	189	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
						המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
						מאזן - סעיפים עיקריים:
201,810	175,626	26,184	224,276	196,717	27,559	אשראי לציבור (יתרת סוף)
200,770	174,822	25,948	222,884	195,820	27,064	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
118,051	-	118,051	125,823	-	125,823	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
189,646	165,384	24,262	214,154	188,681	25,473	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
117,274	-	117,274	122,240	-	122,240	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
118,900	96,065	22,835	131,514	108,389	23,125	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
						מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
3,110	2,152	958	3,369	2,358	1,011	מרווח מפעילות מתן אשראי
450	-	450	1,164	-	1,164	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
139	111	28	208	192	16	אחר
3,699	2,263	1,436	4,741	2,550	2,191	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר משקי בית בשנת 2022 הסתכם ב-1,212 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-1,057 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בסך ההכנסות, אשר קוזזה על ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הרווח הנקי המיוחס לפעילות הלוואות לדיור במגזר משקי הבית (בהתאם להגדרות הפיקוחיות) בשנת 2022, הסתכם ב-1,023 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-1,118 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המימון, נטו מפעילות הלוואות לדיור הסתכמו ב-2,550 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-2,263 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מצמיחה בהיקפי האשראי לדיור. מנגד, הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ב-99 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה להכנסה של 133 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסה אשתקד נבעה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, ההתאוששות ממשבר הקורונה והירידה בהיקף האשראי אשר ניתנה בגינו דחיית תשלומים כתוצאה ממשבר הקורונה.

הרווח הנקי המיוחס לפעילות משקי הבית (שאינה הלוואות לדיור) בשנת 2022 הסתכם ב-189 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה להפסד בסך 61 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

עיקר הגידול נבע מעלייה בהכנסות המימון, נטו אשר הסתכמו ב-2,191 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-1,436 מיליוני שקלים חדשים, בתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר כתוצאה מגידול בהיקפי הפיקדונות ומעליית ריבית בנק ישראל. ביתרת האשראי הממוצעת בהשוואה לשנת 2021, ומעליית ריבית בנק ישראל. העלייה קוזזה על ידי הוצאות בגין הפסדי אשראי, אשר הסתכמו בשנת 2022 ב-97 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה להכנסה של 55 מיליוני שקלים חדשים אשתקד. ההכנסה אשתקד נבעה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, וההתאוששות ממשבר הקורונה. הגידול בסעיפי העמלות וההכנסות האחרות וההוצאות התפעוליות, נובע מגידול בפעילות השוטפת.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר בנקאות פרטית

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ההגדרה הפיקוחית

בהתאם להגדרה הפיקוחית, מגזר בנקאות פרטית כולל אנשים פרטיים אשר יתרת תיק הנכסים הפיננסיים שלהם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

מגזר הבנקאות הפרטית נותן שירותים בנקאיים בישראל הן ללקוחות ישראלים והן ללקוחות תושבי חוץ. בנקאות פרטית הינה תפיסה של שירות בנקאי המיועד ללקוחות בעלי עושר פיננסי גבוה, שחלק ניכר מפעילותם נעשה בתחום ניהול נכסים פיננסיים. לקוחות הבנקאות הפרטית הינם בעיקר לקוחות פרטיים שלהם היקפי פיקדונות נזילים והשקעות בניירות ערך בסכומים העולים על 3 מיליוני שקלים חדשים. הייעוץ הפיננסי, המהווה חלק מהשירות המוצע למגזר פעילות זה, ניתן ללקוחות המגזר החתומים על הסכמי ייעוץ. כמו כן, מוצע מענה ליתר צרכיהם הפיננסיים של לקוחות אלה, תוך מתן שרות אישי ברמה גבוהה והצעת מוצרים מתקדמים ומגוונים. מגזר זה מתאפיין בפוטנציאל הרחבת הקשר העסקי עם הלקוחות שהם ממעמד סוציו אקונומי גבוה והדורשים שירות מקצועי אישי בזמינות גבוהה.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות פרטיים מסוימים אשר סווגו למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה, מסווגים למגזר משקי הבית בגישת מגזרים פיקוחיים. ההבדל נובע בעיקר מהיקף הנכסים הפיננסיים של הלקוחות המשמש לסיווג הלקוחות - רף הבנק לפיו נקבע סיווג הלקוח לפי גישת ההנהלה הוא 1 מיליוני שקלים חדשים ונמוך מההגדרה הפיקוחית.
- מגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה כולל גם עסקים שלהם היקפי נכסים נזילים, בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים. לקוחות אלה מסווגים למגזרי הפעילות העסקיים בגישת מגזרים פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר בנקאות פרטית בתקופה

בשנה החולפת לא חלו התפתחויות מהותיות בשווקים ושינויים מהותיים במאפייני הלקוחות במגזר הבנקאות הפרטית. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר בנקאות פרטית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
81	172	רווח ורווחיות
-	-	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
23	17	הכנסות מימון שאינן מריבית
		עמלות והכנסות אחרות
104	189	סך ההכנסות
(1)	-	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
28	18	הוצאות תפעוליות אחרות
77	171	רווח לפני הפרשה למיסים
26	58	הפרשה למיסים
51	113	רווח נקי
141	154	מאזן - סעיפים עיקריים:
139	153	אשראי לציבור (יתרת סוף)
21,664	25,755	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
203	143	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
20,947	23,325	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
98	66	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
		יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
1	1	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
72	167	מרווח מפעילות מתן אשראי
8	4	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
		אחר
81	172	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר בנקאות פרטית בשנת 2022 הסתכם ב-113 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-51 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהכנסות ריבית, נטו בעיקר כתוצאה מגידול של כ-11.4% ביתרה הממוצעת של פיקדונות במגזר, ומעליית ריבית בנק ישראל.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים זעירים וקטנים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר ("גישת ההנהלה")

מגזר העסקים הזעירים והקטנים פועל במסגרת החטיבה הקמעונאית וכולל בעיקר חברות קטנות ולקוחות עסקיים קטנים, בעלי מחזור קטן מ-10 מיליוני שקלים חדשים (עסק זעיר) וכן מחזור פעילות גדול או שווה ל-10 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים (עסק קטן). בהתאם לגישת ההנהלה קיימים מקרים שבהם לקוחות חוצים את רף המחזור וממשיכים להיות מטופלים בחטיבה הקמעונאית. המגזר מאופיין בפיזור גבוה של הלקוחות. לאור העובדה שזמינות הנתונים ואיכותם לגבי הלקוחות במגזר זה נמוכה ביחס ללקוחות עסקיים גדולים, נדרשים טיפול מקצועי ואמצעי בקרה מתאימים, על מנת להעריך את טיב הלקוח לצורך מתן אשראי. בנוסף, מאופיין מגזר זה בשיעור ביטחונות גבוה, הנדרש מהלקוחות להבטחת פירעון האשראי.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- לקוחות עסקיים, שלהם היקפי נכסים נזילים בסכומים העולים על 8 מיליוני שקלים חדשים, משויכים למגזר בנקאות פרטית לפי גישת ההנהלה. לקוחות אלה מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים, בהתאם למחזור פעילותם השנתי, לפי גישת מגזרים פיקוחיים.
- לקוחות עסקיים אשר משויכים כיום לבנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה, ומחזור הפעילות השנתי שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים, מסווגים למגזר עסקים זעירים וקטנים בגישה הפיקוחית.

התפתחויות שחלו במגזר עסקים זעירים וקטנים בתקופה

מגמת התעצמות התחרות בין הבנקים במגזר העסקים הקטנים המשיכה לצבור תאוצה בשנה האחרונה. בנוסף, ננקטו מספר פעולות ציבוריות לעידוד כניסתם של גופים חוץ-בנקאיים לפעילות בתחום האשראי לעסקים קטנים.

שינויים במאפייני הלקוחות במגזר

המגזר מאופיין בפיזור גבוה של לקוחות ובשיעור ביטחונות גבוה הנדרש מהלקוחות על מנת להבטיח את פירעון האשראי. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים זעירים וקטנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
1,363	1,858	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
1	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
543	564	עמלות והכנסות אחרות
1,907	2,422	סך ההכנסות
(71)	113	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
1,140	1,261	הוצאות תפעוליות אחרות
838	1,048	רווח לפני הפרשה למיסים
288	355	הפרשה למיסים
550	693	רווח לאחר מס
(6)	(10)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
544	683	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
30,744	35,147	אשראי לציבור (יתרת סוף)
30,245	34,152	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
50,247	55,805	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
30,459	33,520	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
47,118	54,974	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
27,504	30,550	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
1,182	1,311	מרווח מפעילות מתן אשראי
124	480	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
57	67	אחר
1,363	1,858	סך הכל הכנסות ריבית נטו

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2022 הסתכם ב-683 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-544 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בסך ההכנסות, כמפורט להלן, אשר קווצה על ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המימון, נטו הסתכמו ב-1,858 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-1,363 מיליוני שקלים חדשים, בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שנבע בעיקר מצמיחה בהיקפי האשראי והפיקדונות. מנגד, חלה עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, אשר הסתכמו ב-113 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה להכנסה של 71 מיליוני שקלים חדשים אשתקד. ההכנסה אשתקד נבעה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, ומהתאוששות ממשבר הקורונה.

הגידול בסעיפי העמלות, ההכנסות האחרות וההוצאות התפעוליות, נובע מגידול בפעילות השוטפת. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים בינוניים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים בינוניים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

מגזר עסקים בינוניים כולל בעיקר חברות פרטיות וציבוריות בגודל בינוני (Middle Market) ובעלי מחזור פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית של הבנק בעיקר, בסקטור עסקים, הפועל באמצעות שלושה מוקדים עסקיים הפרוסים ברחבי הארץ. בשנים האחרונות מסווגים למגזר זה לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית - בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-50 מיליוני שקלים חדשים וקטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

לקוחות המגזר שעיך פעילותם בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. לקוחות מגזר זה, הפועלים בכל ענפי המשק, מאופיינים הן במגוון השירותים הבנקאיים שהם צורכים והן בשיעור הביטחונות הנדרשים, הגבוה על פי רוב ביחס ללקוחות מגזר הבנקאות העסקית.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- במגזר בנקאות מסחרית לפי גישת ההנהלה קיימים עסקים בעלי מחזורי פעילות שבין 30 ל-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שקיימים לקוחות מסוימים בבנקאות המסחרית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-50 מיליוני שקלים חדשים, המסווגים במגזר עסקים זעירים וקטנים לפי מגזרי פעילות פיקוחיים.
- מנגד, קיימים לקוחות עסקיים המסווגים למגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה, בעלי מחזור פעילות שנתי נמוך מ-250 מיליוני שקלים חדשים, אשר משויכים למגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- ככלל, בשנים האחרונות מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית כך שהמתאם בין גישת ההנהלה לגישה הפיקוחית כאמור לעיל, גדל.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים בינוניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
337	457	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(2)	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
114	99	עמלות והכנסות אחרות
449	556	סך ההכנסות
22	94	הוצאות בגין הפסדי אשראי
239	264	הוצאות תפעוליות אחרות
188	198	רווח לפני הפרשה למיסים
65	67	הפרשה למיסים
123	131	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
10,066	12,902	אשראי לציבור (יתרת סוף)
9,848	12,704	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
15,742	13,570	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
8,958	11,526	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
15,525	14,044	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
11,927	13,610	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
285	337	מרווח מפעילות מתן אשראי
42	97	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
10	23	אחר
337	457	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים בינוניים בשנת 2022 הסתכם ב-131 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-123 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהכנסות הריבית, נטו אשר קוזזה על ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי. הכנסות הריבית, נטו הסתכמו ב-457 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-337 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. גידול שנבע בעיקר מצמיחה בהיקפי האשראי ומעלייה בריבית בנק ישראל. הגידול בסעיף ההוצאות התפעוליות נבי מגידול בפעילות השוטפת. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר עסקים גדולים

ההגדרה הפיקוחית

מגזר עסקים גדולים כולל עסקים בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליוני שקלים חדשים.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן מכלול השירותים הבנקאיים והפיננסיים לחברות מהגדולות במשק הפועלות במגוון ענפים, בעלי מחזורי פעילות הגבוהים מ-120 מיליוני שקלים חדשים. בשנים האחרונות מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית - בעלי מחזור פעילות שנתי גדול מ-250 מיליוני שקלים חדשים. הטיפול בלקוחות מגזר זה הינו באחריות החטיבה העסקית בעיקר בסקטור תאגידי גדולים. לקוחות המגזר הפועלים בענף הנדל"ן, מקבלים שירות מסקטור בנייה ונדל"ן שבחטיבה העסקית, המתמחה במתן שירותים ייחודיים לענף זה. בפעילותו במסגרת מגזר זה, שם הבנק דגש על הרחבת בסיס הלקוחות הקיימים ושיפור הרווחיות על ידי הרחבת הפעילות בתחומים פיננסיים שונים, עתירי רווחיות ביחס להון, כדוגמת עסקאות בחדר עסקאות, בהן, עסקאות נגזרים ומוצרים אחרים המבוצעים בחדר עסקאות עבור לקוחות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

- במגזר בנקאות עסקית לפי גישת ההנהלה קיימים עסקים בעלי מחזורי פעילות הגדול מ-120 מיליוני שקלים חדשים. המשמעות היא שיש לקוחות מסוימים בבנקאות העסקית (לפי גישת ההנהלה) אשר מחזור הפעילות שלהם קטן מ-250 מיליוני שקלים חדשים, אשר מסווגים במגזר עסקים בינוניים בגישה הפיקוחית.
- גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.
- ככלל, בשנים האחרונות מסווגים לקוחות חדשים בהתאם להגדרה הפיקוחית, למעט גופים מוסדיים כאמור לעיל, כך שהמתאם בין גישת ההנהלה לגישה הפיקוחית כאמור לעיל, גדל.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר עסקים גדולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
585	802	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
5	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
160	190	עמלות והכנסות אחרות
750	992	סך ההכנסות
(7)	101	הוצאות (הקטנת הוצאות) בגין הפסדי אשראי
379	386	הוצאות תפעוליות אחרות
378	505	רווח לפני הפרשה למיסים
130	171	הפרשה למיסים
248	334	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
23,574	28,779	אשראי לציבור (יתרת סוף)
23,289	28,519	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
36,669	39,636	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
20,838	27,131	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
36,129	37,382	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
30,618	37,854	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
490	602	מרווח מפעילות מתן אשראי
53	141	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
42	59	אחר
585	802	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים גדולים בשנת 2022 הסתכם ב-334 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-248 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בסך ההכנסות נטו, אשר קוזזה על ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הכנסות המימון, נטו הסתכמו ב-802 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-585 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שנבע בעיקר מצמיחה בהיקפי האשראי ומעליית הריבית במשק. מנגד, הסתכמו ההוצאות בגין הפסדי אשראי ב-101 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה להכנסה של 7 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסה אשתקד נבעה מירידה בהפרשה הקבוצתית על רקע השיפור בנתוני המאקרו במשק, וההתאוששות ממשבר הקורונה.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו ב-190 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-160 מיליוני שקלים חדשים, בתקופה המקבילה אשתקד, גידול אשר נבע בעיקר מהמשך הצמיחה בהיקפי הפעילות.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

מגזר גופים מוסדיים

ההגדרה הפיקוחית

המגזר כולל קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, קרנות סל, חברות ביטוח וחברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

המגזר מתמחה במתן שירות למנהלי נכסים פיננסיים ומאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים שונים למנהלי נכסים פיננסיים: חברות ביטוח, מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה, מנהלי קרנות נאמנות, תעודות סל, חברי בורסה ומנהלי תיקי השקעות. פעילות המגזר כוללת תפעול הנכסים הפיננסיים האמורים לעיל ומתן שירותים בנקאיים לגופים המנהלים אותם. השירותים כוללים בין השאר שיעור נכסים, הפקת דוחות בקרה, הפקת דיווחים לרשויות, ניהול ספרים, ניהול חשבונות וזכויות עמיתים בקופות-גמל וחישוב תשואות. כן כוללים השירותים הבנקאיים אשראי לסוגיו ופעילות במכשירים נגזרים. לבנק הסכמים למתן שירותים תפעוליים בעבור חברות לניהול קופות-גמל, חלקם כחלק נלווה למכירת קופות-גמל שהיו בבעלות הבנק. בתחום קרנות הנאמנות, לבנק הסכמים למתן שירותים לחברות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף המערך נותן טיפול כולל לחברות הניהול של קופות הגמל ולקרנות הנאמנות.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת הבנקאות העסקית ובמסגרת מגזר הניהול הפיננסי, ומוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים. לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר גופים מוסדיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
109	239	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
3	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
51	49	עמלות והכנסות אחרות
163	288	סך ההכנסות
(32)	-	הקטנת הוצאות בגין הפסדי אשראי
168	201	הוצאות תפעוליות אחרות
27	87	רווח לפני הפרשה למיסים
9	29	הפרשה למיסים
18	58	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
2,960	2,559	אשראי לציבור (יתרת סוף)
2,939	2,556	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
61,365	75,938	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
1,777	1,925	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
53,355	65,945	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
2,295	2,280	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
26	28	מרווח מפעילות מתן אשראי
62	197	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
21	14	אחר
109	239	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר גופים מוסדיים בשנת 2022 הסתכם ב-58 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-18 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהכנסות ריבית, נטו, אשר קודזה על ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו הסתכמו ב-239 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-109 מיליוני שקלים חדשים, בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שנבע בעיקר מצמיחה בהיקפי הפיקדונות ומעליה בריבית בנק ישראל.

בשנת 2022 לא נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי, בהשוואה להכנסה של 32 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול בסעיפי העמלות וההכנסות האחרות, וההוצאות התפעוליות, נובע מגידול בפעילות השוטפת.

לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

מגזר ניהול פיננסי

ההגדרה הפיקוחית

מגזר ניהול פיננסי כולל את פעילות המסחר, ניהול הנכסים וההתחייבויות והשקעות ריאליות. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, שאילת ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך. פעילות נוסטרו - ניהול השקעות הבנק בניירות ערך. ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באיגרות חוב זמינות למכירה ובאיגרות חוב מוחזקות לפדיון, גידור באמצעות מכשירים נגזרים מגדרים, גידור ALM, גידור מטבעי של השקעות בחוץ לארץ. השקעות ריאליות - השקעה במניות זמינות למכירה ובחברות כלולות של עסקים. פעילות ניהול פיננסי אחרת - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, מכירה וניהול תיקי אשראי.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

הניהול הפיננסי בבנק מבוצע על ידי החטיבה הפיננסית. מגזר הניהול הפיננסי פועל בארץ ובחוץ לארץ וכולל מספר תחומים עיקריים: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול תיק איגרות החוב, ניהול החשיפות לסיכונים שוק, ניהול הנזילות ופעילות הבנק בחדר העסקאות בשוקי הכספים וההון, זאת, בהתאם לראיית ההנהלה את הניהול של פעילויות אלה. הפעילות בתחום ניהול נכסים והתחייבויות מנוהלת בסקטור ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, החשיפות לסיכונים שוק - לרבות ניהול סיכונים נזילות, בסיס וריבית, ניהול מחירי המעבר ("מחירי צל") ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות וניהול תיק איגרות החוב. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר העסקאות וכוללת את פעילות הבנק במטבע חוץ, באופציות, בנגזרי ריבית, בניירות ערך בארץ ובחוץ לארץ ובנכסים פיננסיים, כאשר הצד הנגדי לעסקאות הם גופים מהארץ ומחוץ לארץ. פעילות הנוסטרו מבוצעת ביחידה המתמחה בניהול אסטרטגיות השקעה בניירות ערך עבור הבנק. כמו כן, בחטיבה קיימת יחידה ייעודית לניהול קשרי מוסדות פיננסיים ומשקיעים. יחידה זו אחראית על מכלול הפעילות מול בנקים בחוץ לארץ, לרבות ניהול חשבונות קורספונדנט, קבלת ומתן שירותים שונים ופיתוח פעילות תומכת בצרכי לקוחות הבנק. הפעילות במגזר הינה בכפוף למדיניות ניהול הסיכונים הרלבנטיים למגזר ובמסגרת המגבלות שהטילו הדירקטוריון והנהלה באשר לרמות החשיפה השונות. המגזר כולל גם את פעילות הבנק עבור עצמו בניירות ערך (בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר), והחל מיום 30 בספטמבר 2020 גם את הפעילות המבוצעת בבנק אגוד. הפעילות, לרבות בבנק אגוד, כוללת את התאמת מבנה התיק והרכבו לסביבה העסקית, למצב שוק ההון בישראל ובעולם, למגבלת נכסי הסיכון, תוך שמירה על רמת הכנסות נאותה ויצירת עוגן להכנסות עתידיות ארוכות טווח, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון.

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

גופים מוסדיים אשר מנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזר הניהול הפיננסי, מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים.

התפתחויות שחלו במגזר ניהול פיננסי בתקופה

במהלך שנת 2022 הושפעה הפעילות במגזר מ:

- הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים הקשורים לעקומי שוק.
- עלייה בסביבת האינפלציה בארץ ובעולם.
- פעילות בניירות ערך.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח תוצאות הפעילות במגזר ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
1,303	1,724	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
385	754	הכנסות מימון שאינן מריבית
467	844	עמלות והכנסות אחרות
2,155	3,322	סך ההכנסות
(1)	-	הקטנת הוצאות בגין הפסדי אשראי
505	534	הוצאות תפעוליות אחרות
1,651	2,788	רווח לפני הפרשה למיסים
569	943	הפרשה למיסים
1,082	1,845	רווח לאחר מיסים
(10)	5	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות
1,072	1,850	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(44)	(20)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,028	1,830	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות של התאגיד הבנקאי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
11,971	12,910	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
-	-	מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
-	-	מרווח מפעילות מתן אשראי
1,303	1,724	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
		אחר
1,303	1,724	סך הכל הוצאות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר ניהול פיננסי בשנת 2022 הסתכם ב-1,830 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-1,028 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בסך ההכנסות נטו. הכנסות ריבית נטו, הסתכמו ב-1,724 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-1,303 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מהשפעת השינויים בעליית מדד המחירים לצרכן בין התקופות. הכנסות מימון שאינן מריבית הסתכמו ב-754 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-385 מיליוני שקלים חדשים, בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע עמלות והכנסות אחרות הסתכמו ב-844 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-467 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מרווחי הון ממימוש נכסי נדל"ן ברבעון הראשון של שנת 2022, בסך של 371 מיליוני שקלים חדשים. ראה גם ניתוח ההתפתחות בהכנסות המימון בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

ההגדרה הפיקוחית

פעילות הבנק בחוץ לארץ מוצגת בנפרד ונחלקת לפעילות של אנשים פרטיים ופעילות עסקית.

תיאור תמציתי של מאפייני המגזר (ב"גישת ההנהלה")

הפעילות הבינלאומית בקבוצת הבנק כוללת בעיקר מתן שירותים בנקאיים לעסקים בעולם. הפעילות הבינלאומית של הקבוצה כוללת שירותי בנקאות אישית, מימון סחר חוץ, אשראי מקומי לרכישת נדל"ן, מימון חברות היי טק, מימון מסחרי והשתתפות באשראים סינדיקטיביים. הפעילות הבינלאומית בחוץ לארץ הוכפפה לחטיבה העסקית בינואר 2021.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הבדלים בין גישת ההנהלה להגדרה הפיקוחית

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ שסווגו למגזרי הפעילות השונים בהתאם לגישת ההנהלה, סווגו למגזר פעילות חוץ לארץ בגילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים.

לקוחות עסקיים ופרטיים בסניפי חוץ לארץ מוצגים כמגזר נפרד במגזרי פעילות פיקוחיים ומנוהלים בגישת ההנהלה במסגרת מגזרי הפעילות השונים - בעיקר בנקאות פרטית ועסקית.

התפתחויות שחלו במגזר פעילות בחוץ לארץ בתקופה

בשנים האחרונות הצטמצמה התחרות מול שלוחות הבנקאים הישראליים הפועלות בחוץ לארץ. כמו כן, שינויי רגולציה גלובליים הביאו לשינוי מיקוד עסקי ושינויים בהעדפות הלקוחות.

לפרטים ותיאור מפורט הכולל מידע על מוצרים ושירותים, שווקים עיקריים ודרכי הפצה, אסטרטגיה עסקית ומבנה התחרות במגזר ושינויים החלים בו, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות שנתיים אלה.

ניתוח תוצאות הפעילות בחוץ לארץ

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
		רווח ורווחיות
208	247	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
8	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
34	26	עמלות והכנסות אחרות
250	273	סך ההכנסות
-	28	הוצאות בגין הפסדי אשראי
69	77	הוצאות תפעוליות אחרות
181	168	רווח לפני הפרשה למיסים
62	57	הפרשה למיסים
119	111	רווח נקי
		מאזן - סעיפים עיקריים:
4,236	6,539	אשראי לציבור (יתרת סוף)
4,198	6,504	אשראי לציבור, נטו (יתרת סוף)
4,186	7,987	פיקדונות הציבור (יתרת סוף)
3,552	5,293	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
4,067	5,603	יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור
5,010	6,882	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
		מרווחי אשראי ומרווחי פיקדונות:
121	165	מרווח מפעילות מתן אשראי
8	12	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות
79	70	אחר
208	247	סך הכל הכנסות ריבית נטו

הרווח הנקי המיוחס למגזר פעילות חוץ לארץ בשנת 2022 הסתכם ב-111 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-119 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות הריבית, נטו, הסתכמו ב-247 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה ל-208 מיליוני שקלים חדשים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול שנבע בעיקר מצמיחה בהיקפי האשראי.

מנגד חלה עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, אשר הסתכמו ב-28 מיליוני שקלים חדשים, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד בה לא נרשמו הוצאות להפסדי אשראי.

כמו כן, כלל הרווח אשתקד רווח הון בסך של 14 מיליוני שקלים חדשים ממכירת חברת הבת יוניטד מזרחי בנק (שוויץ) לימיטד ברבעון השני של שנת 2021. לפרטים נוספים ומידע נרחב יותר על תוצאות מגזר זה וכן לתוצאות הפעילות בהתאם לגישת ההנהלה, ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חברות מוחזקות עיקריות

תרומת החברות המוחזקות לרווח הנקי מפעולות רגילות, הגיעה בשנת 2022 ל-448 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 326 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. נתונים אלה כוללים השפעות של שינויים בשערי החליפין על יתרות ההשקעה בחברות המוחזקות בחוץ לארץ, המכוסים בבנק עצמו.

ראה פירוט השפעת החברות המוחזקות להלן. לפרטים נוספים ראה ביאור 29 (מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים) לדוחות הכספיים.

בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "בנק אגוד")

ביום 30 בספטמבר 2020 הושלמה העסקה בין בעלי השליטה בבנק אגוד לבין בנק מזרחי טפחות בה נרכשו מניות בנק אגוד שבידי בעלי השליטה, בתמורה להנפקת מניות של מזרחי טפחות, והושלמה רכישת המניות מיתר בעלי המניות. ביום 29 בדצמבר 2022, הושלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק. עם השלמת המיזוג חדל אגוד מלהתקיים כאישיות משפטית עצמאית וכל נכסיו זכויותיו וחוביו הוקנו לבנק. לפרטים נוספים ראה פרק התפתחויות משמעותיות בניהול הפעילות העסקית לעיל.

תרומת בנק אגוד לרווחי הקבוצה בשנת 2022 הסתכמה ב-199 מיליוני שקלים חדשים (169 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021), הכוללים מלבד הרווח השוטף גם רווחי הון ממימוש נכסים, וכן 216 מיליוני שקלים חדשים (סכום דומה בשנת 2021) בגין יתרת זכות נדחית שנרשמה בגין רכישת אגוד ומוכרת ברווח והפסד על פני 5 שנים החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020.

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן: "בנק יהב")

עובדי המדינה והמגזר הציבורי. על פי הרישיון המחליף, בנק יהב רשאי לעסוק בפעילויות חדשות ולהרחיב את קהל לקוחותיו, בכפוף להיתר מראש של הפיקוח על הבנקים.

בד בבד עם קבלת הרישיון המחליף, נתקבל בבנק יהב אישור הפיקוח על הבנקים להעניק שירותים ללקוחות יחידים (כגון שכירים, עצמאים ומשקי בית) ולתאגידים, ובלבד שהתאגידים לא יקבלו אשראי בסכום העולה על המגבלה שנקבעה. בנק יהב פועל בהתאם לרישיון המחליף, בכפוף ובהתאם למדיניות דירקטוריון בנק יהב בנושא.

תרומת בנק יהב לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2022, הסתכמה ב-140 מיליוני שקלים חדשים בהשוואה ל-102 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. הגורמים העיקריים שהשפיעו על הרווח הנקי הם עלייה בהכנסות ריבית נטו, הנובעת בעיקר מגידול בהיקפי הפעילות במגזר השקלי. תשואת הרווח הנקי על ההון של בנק יהב הגיעה בשנת 2022 ל-13.8%, בהשוואה ל-11.2% בשנת 2021. סך המאזן של בנק יהב ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכם ב-35,020 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 33,759 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של 3.7%. יתרת האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-11,912 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 11,129 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של 7.0%. יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-31,103 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 29,991 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של 3.7%.

טפחות סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן: "טפחות סוכנות לביטוח")

טפחות סוכנות לביטוח היא סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הבנק, העוסקת במכירת פוליסות ביטוחי חיים ופוליסות ביטוחי נכסים של לקוחות המבצעים משכנתאות בבנק. הרווח הנקי של טפחות סוכנות לביטוח בשנת 2022 הסתכם ב-82 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 70 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הגיעה בשנת 2022 ל-5.8% לעומת תשואה של 5.5% בשנת 2021.

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל

חברות מוחזקות אחרות הפועלות בישראל הנמצאות בשליטתו המלאה של הבנק ונשענות על תשתית הבנק, תרמו לרווח הנקי של הקבוצה בשנת 2022 כ-12 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 22 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021. מזה רווח בסך 8 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2022 (18 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021) מפעילות מזרחי טפחות חברה לנאמנות בע"מ (להלן: "החברה לנאמנות"). רווחי החברה לנאמנות כללו בשנת 2021 הכנסה משיפוי שהתקבלה מחברות ביטוח.

השקעות במניות

הבנק מנהל השקעות נוסטרו במניות. המניות שבהן השקיע הבנק כאמור, מוצגות חלקן בתיק למסחר, וחלקן כמניות שאינן למסחר וכמניות וניירות ערך אחרים במסגרת תיק ניירות הערך של הבנק ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד.

במסגרת ההשקעות (אשר אינן סחירות ולא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין) מוצגות ככלל לפי עלות (בניכוי ירידת ערך) המותאמת לשינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. יתר ההשקעות (סחירות וקיים לגביהן שווי הוגן) מוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן ושינויים בשווי ההוגן אשר טרם מומשו, מוכרים בדוח רווח והפסד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

השקעות קבוצת הבנק במניות הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2022 ב-779 מיליוני שקלים חדשים, לעומת 795 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2021, כמפורט להלן:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
119	189	במסגרת סעיף ניירות ערך שאינם למסחר: יחידות השתתפות בקרנות השקעה
339	219	השקעות סחירות
248	224	השקעות בתאגידים שונים המוצגות לפי שיטת העלות
706	632	סך הכל במסגרת מניות שאינן למסחר
20	20	מניות למסחר
20	20	סך הכל במסגרת מניות למסחר
69	127	השקעה בחברות כלולות
69	127	סך הכל במסגרת השקעה בחברות כלולות
795	779	סך הכל השקעות במניות

השקעת הבנק נטו במניות ליום 31 בדצמבר 2022 כוללת יתרת הפסד שטרם מומש בסך 44 מיליוני שקלים חדשים (בעיקר בגין ירידת ערך), לעומת יתרת רווחים שטרם מומשו בסך 139 מיליוני שקלים חדשים בשנת 2021.
לפרטים בדבר השקעה במניות שאינן למסחר ומניות למסחר. ראה ביאור 12 לדוחות הכספיים.

סקירת הסיכונים

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק עוסק בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונית) ובפעילות משכנתאות, אשר בה מוביל הבנק את מערכת הבנקאות בישראל. הפעילות העסקית השוטפת של הבנק והקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוזך מאזניים חושפת את הקבוצה למגוון סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי, לרבות סיכון הריכוזיות, סיכון נזילות וסיכונים שוק וריבית. לצד הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים כגון: סיכונים ציבוריים ורגולציה, סיכונים תפעוליים, סיכון טכנולוגיית המידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין, וסיכונים נוספים, כגון: סיכונים אקלים וסביבה, סיכון מודל עסקי והתחרות בענף.

לבנק מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא חשוף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול ובקרת סיכונים ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין, ובפרט, הוראה 310 – "ניהול סיכונים", המבוססת על המלצות וועדת באזל, ומתווה את עקרונות ניהול ובקרת הסיכונים במערכת הבנקאית בישראל וקובעת את הסטנדרטים הנדרשים מהבנקים, ליצירת מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים ההולמת את דרישות הרגולציה, פרופיל הסיכון, אסטרטגיית הסיכון והיעדים העסקיים של הבנק. כלל מסמכי המדיניות של הבנק לניהול ובקרת סיכונים מבוססים על עקרונות יסוד אלו.

ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק בארץ ובשלוחות חוץ לארץ ובהתאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה, תוך נטילת סיכונים בצורה מושכלת ושמירה על רמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון הכולל שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק.

הממשל התאגידי בבנק תומך בקיום תרבות ניהול סיכונים ומתבסס על שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון – קווי העסקים, קו ההגנה השני – החטיבה לבקרת סיכונים, בראשות ה-CRO של הבנק, המהווה את פונקציית הבקרה העיקרית ביחד עם פונקציות בקרה מחטיבות נוספות וקו ההגנה השלישי – חטיבת הביקורת הפנימית. הדירקטוריון והנהלה מהווים קווי הגנה נוספים הפועלים במטרה לפקח על פעילות שלוש קווי ההגנה.

דירקטוריון הבנק והועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון אחראים להתוות את העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים השונים אליהם חשוף הבנק במסגרת פעילותו, כולל התווית אסטרטגית סיכון וקביעת תיאבון הסיכון של הקבוצה בהתאמה לאסטרטגיה הכוללת של הבנק, וכן לפקח אחר עמידת הבנק בעקרונות ובתיאבון הסיכון שקבע.

הנהלת הבנק אחראית להבטיח שפעילות הבנק עומדת בהלימה עם האסטרטגיה העסקית ויעדיה כפי שהתוותה על ידי הדירקטוריון ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר. באחריותה לנהל באופן שוטף את הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק, וליישום העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אלה.

עקרונות התרבות הארגונית לניהול הסיכונים בבנק מבוססים על המסגרת הכוללת לניהול הסיכונים ועל ממשל תאגידי התומך בניהול סיכונים יעיל, הגברת המודעות לסיכונים, זיהוי וטיפול בסיכונים המתפתחים ונטילת סיכונים באופן מושכל. העקרונות כוללים הסדרה של מערך דיווחים בין הגורמים השונים המהווים את מערך ניהול הסיכונים הכולל את דירקטוריון הבנק, המנהל הכללי של הבנק, ההנהלה הבכירה, ושלושת קווי ההגנה. הבנק פועל באופן מתמשך לפיתוח וחזוק תהליכי ניהול סיכונים, ליצירת תרבות ניהול סיכונים ההולמת את פעילות הבנק ותומכת בהשגת יעדי העסקיים. ניהול הסיכונים הוא חלק אינטגרלי מהפעילות השוטפת בבנק, והחטיבה לבקרת סיכונים מעורבת בתהליכים המהותיים בבנק, בכל תחומי הפעילות.

לבנק תהליך מוסדר למיפוי וזיהוי הסיכונים הכרוכים בפעילותו. עקרונות הטיפול בסיכונים המהותיים השונים כפי שזוהו ומופוי, לרבות, תיאבון הסיכון, אופן המדידה, הניהול והמעורר של כל סיכון, מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים.

לבנק מדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים, הכוללת בין השאר את הממשל התאגידי לניהול סיכונים, תיאבון הסיכון הכולל של הבנק מיפוי הסיכונים המהותיים, עקרונות המדידה וניהול הסיכונים, ומערך הדיווחים הנדרשים בשגרה ובחירום. כלל מסמכי המדיניות הייעודיים נדונים ומאושרים אחת לשנה על ידי הדירקטוריון.

תיאור הסיכונים

הבנק עוסק בפעילות בנקאית מסחרית (עסקית וקמעונית) ובפעילות משכנתאות, אשר בה מוביל הבנק את מערכת הבנקאות בישראל. סיכון האשראי הוא הסיכון המרכזי בפעילות התאגידיים הבנקאיים. בבנק מוטה סיכון זה לפעילות האשראי הקמעונית ובפרט האשראי לדיור, פעילות המאופיינת ברמת סיכון נמוכה יחסית. הבנק מנטר ומנהל את סיכונים תיק האשראי במגוון כלים, לרבות פיתוח והטמעה של מודלים פנימיים להערכת דירוג האשראי של הלקוחות. ראה בהרחבה בפרק סיכון האשראי להלן.

בתחום העסקי הבנק פועל תוך ביצוע שוטף של הערכות סיכון ברמת הלקוח וברמת הענף והמשק כולו (ריכוזיות ענפית). הפעילות בתחום זה מושפעת בשנים האחרונות מהרחבת פעילותם של הגופים המוסדיים וחברות הביטוח הממוקדות במתן אשראי בהיקפים משמעותיים ולזמן ארוך.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים הדרישה הרגולטורית המזערית ליחס כסיס הנזילות הינה 100%. הבנק נמצא ביחס נזילות גבוהים, עם מרווחי ביטחון הולמים וכן במבנה מקורות יציב.

חשיפת הבנק לפעילות בחוץ לארץ היא נמוכה וכן, פעילותו בתחום השקעות הנוסטרו, אשר נועדה ברובה להשקעת עודפי הנזילות, הינה בנכסים איכותיים עם סיכון אשראי מזערי.

ההתפתחויות הטכנולוגיות והעלייה ברמת התחכום של הגורמים הפועלים בתחום מתקפות הסייבר, מעלה את רמת הסיכון ובמקביל את עצמות הניהול והניטור של הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים אבטחת המידע והסייבר.

הסיכון האסטרטגי-עסקי הינו סיכון בזמן אמת או סיכון עתידי, לרווחים, להון, למוניטין או למעמד הבנק, שעלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות הבנק או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל.

הסיכון האסטרטגי-עסקי גלום בכלל פעילות הבנק, ומושפע הן מגורמים פנימיים (כגון: כשלי ממשל תאגידי, כשלי אשראי וחשיפות, סיכונים טכנולוגיים וגורמים נוספים) והן מגורמים חיצוניים (כגון: שינוי רגולציה, סיכונים תחרות, שינוי בהתנהגות הצרכנים, גורמים מאקרו כלכליים וגורמים נוספים).

הנהלת הבנק מבצעת מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי תוכניות העבודה. החטיבה לבקרת סיכונים מקיימת תהליכים שוטפים לאתגור תוכניות העבודה והעמידה ביעדי התוכנית האסטרטגית.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

המודל העסקי של הבנק מבוסס על אסטרטגיה עסקית חמש שנתית לשנים 2025-2021, ועקרונות תיאבון הסיכון הכולל של הבנק. לפרטים ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית לעיל.

הנהלת הבנק מבצעת מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי תוכניות העבודה. החטיבה לבקרת הסיכונים מקיימת תהליכים שוטפים לאתגור תוכניות העבודה והעמידה ביעדי התוכנית האסטרטגית. ההתפתחות המואצת בפיתוחים הטכנולוגיים ובהתנהגות הלקוחות בשנים האחרונות משנה את פני העולם הפיננסי בהיבט של התגברות התחרות. השינויים הינם בעלי השפעה על שרידות ואופי הבנקים בעתיד. השינויים הטכנולוגיים הללו בנוסף להתגברות התחרות בעולם הפיננסיים - עלולים להשפיע על המודל עסקי של הבנק לטווח ארוך.

לעניין זה הבנק פועל באופן שיטתי במסגרת צוות היגוי קבוע לנושא חדשנות, שמטרתו ניטור הפעילות במערכת הבנקאית, מיפוי פערים טכנולוגיים, ובחינה שוטפת של החלופות להמלצה על הפעילות בבנק, שתהא בהלימה לעקרונות האסטרטגיים של הבנק. זאת תוך תפיסה אסטרטגית של חוויית הלקוח, העצמת מערכת יחסים מבוססת האמון עם הלקוחות, תוך מתן חוויית השירות הטובה ביותר, ומתן אפשרות בחירה ממניפת שירותים ומוצרים רלוונטיים.

בידי הבנק קיימת תשתית עסקית, משפטית ותפעולית לנהל את החשיפות ולבצע פעולות יזומות לצמצום הסיכון ו/או גידורו על מנת להגביל את החשיפה. לבנק יכולת לנהל באופן גמיש את הנכסים הפיזיים והן את הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות, ולבצע שינויים בנכסי הסיכון ובהון תוך כדי הפעילות השוטפת, וזאת, על מנת לעמוד ביעדים האסטרטגיים.

בהתאם לעקרונות התוכנית האסטרטגית החמש שנתית, פועל הבנק לשמירה על מעמדו כמוביל בתחום הקמעונאי, וכן להגברת המיקוד והרחבת הפעילות במגזרים העסקיים. הבנק מנטר ומנהל את סיכויי תיק האשראי במגוון כלים, לרבות פיתוח והטמעה של מודלים מתקדמים. ראה בהרחבה בפרק סיכון האשראי להלן.

הקבוצה הבנקאית חשופה להשפעות שינויים רגולטוריים ושינויים מאקרו כלכליים בארץ ובעולם על פעילותה העסקית, בהתאם למתווה התוכנית האסטרטגית. הבנק בוחן, מנטר ונערך להשפעות אלה במסגרת פעילותו השוטפת ואומד את הסיכון גם תחת תרחישי קיצון.

סיכויי הציות והרגולציה מבטאים את הסיכון להשתת עיצומים כספיים והליכי אכיפה אשר עלולים להינקט על ידי רשויות מוסמכות ועל ידי תביעות כנגד הבנק, וכן השלכות על סיכון המוניטין.

סיכון הוגנות (conduct risk), הנכלל בסיכון הציות - בתחום זה פועל הבנק לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, ולהפחתת החשיפה להתממשותם של סיכונים ואירועי כשל בתחום. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק.

בידי הבנק קיימת תשתית עסקית, משפטית ותפעולית לנהל את החשיפות ולבצע פעולות יזומות לצמצום הסיכון ו/או גידורו על מנת להגביל את החשיפה. לבנק יכולת לנהל באופן גמיש את הנכסים הפיזיים והן את הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות, ולבצע שינויים בנכסי הסיכון ובהון תוך כדי הפעילות השוטפת, וזאת, על מנת לעמוד ביעדים האסטרטגיים.

סיכונים בעלי רמות סיכון שאינן נמוכות בבנק, נובעים ככלל, מסיכון מובנה בפעילות הבנק, והם בהלימה לעקרונות תיאבון הסיכון שהוגדר.

תיאבון הסיכון וניהול הסיכונים

תיאבון הסיכון מגדיר רמת סיכון כוללת שהבנק מוכן לקחת על עצמו ומהווה קביעה ברמת-על. תיאבון הסיכון מגדיר היכן הבנק רוצה להימצא במונחים של תשואה (תמורה/תועלת) מול סיכון (עלות) במבט צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון ומבוסס על אסטרטגיית הסיכון ועקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית והעסקית של הבנק, על רמת הנזילות וההון הנדרשת לעמידה ביעדים האסטרטגיים וכן, על תוצאות תרחישי הקיצון השונים שעורך הבנק.

הסיבולת לסיכון מהווה קביעה ספציפית של רמות הסיכון לכלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק. רמות הסיכון נקבעות במגוון מדדים כמותיים ואיכותיים, התומכים בהשגת המטרות העסקיות, אך מותירים את הבנק בגבולות הגזרה אשר הוגדרו בתיאבון הסיכון הכולל ובכפוף למגבלות רגולטוריות קשירות. סך מגבלות הסיכון, מגלמות באופן מצרפי את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מוכן לקחת על עצמו.

ניהול סיכונים יעיל ומקיף מהווה נדבך מרכזי להבטחת יציבותו של הבנק לאורך זמן. תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים בבנק ובקבוצה נועדו לזהות, לנהל, לנטר, לכמת, למנוע ולהפחית את כלל הסיכונים המהותיים הגלומים בפעילותו ולתמוך בהשגת יעדי העסקיים. הפעילות העסקית של הבנק והקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוזף מאזניים חושפת את הקבוצה למגוון סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי, לרבות סיכון הריכוזיות, סיכון נזילות, סיכונים שוק וריבית ועוד. לצד הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים כגון: סיכונים ציות ורגולציה, סיכונים תפעוליים, כולל סיכון טכנולוגיית המידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים, כגון: סיכונים הסביבה, סיכון מודל עסקי והתחרות בענף.

השימוש בתרחישי קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

תרחישי קיצון הינם טכניקות לניהול סיכונים המשמשות להערכת החשיפה של הבנק לסיכונים, הן בראייה נוכחית והן בראייה צופה פני עתיד. תרחישי הקיצון מאפשרים הבנה של השפעת אירועי קיצון מסוגים שונים על יציבות הבנק, ומהווים כלי נוסף, משלים ואינטגרלי לגישות, למדדים ולמודלים לניהול הסיכונים. תוצאות תרחישי הקיצון משמשות את הבנק לאתגור תיאבון הסיכון ותכנון ההון, זיהוי מוקדי סיכון מהותיים וחולשות בתיק, כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות ומהוות אמצעי משלים למדידת סיכונים במודלים כמותיים לזיהוי סיכונים שאינם מזוהים במודלים. לבנק מגוון רחב של מודולוגיות לביצוע תרחישי קיצון, המחושבים על מנת לאמוד את פוטנציאל פגיעת הסיכונים השונים ביעדי העסקיים והפיננסיים של הבנק.

התרחיש המערכתי

בהתאמה לפרקטיקה המקובלת בעולם, עורך הפיקוח על הבנקים מידי שנה, תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד למערכת הבנקאית, התהליך תורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית והתאגיד הבנקאי הבודד ונועד לבחון את יכולת הבנק לבצע את התרחיש ולשלב בתהליכי ניהול הסיכונים.

בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד שמקורו בזעזוע גלובלי, שנובע משיבושים בשרשראות האספקה והמלחמה באוקראינה, שהביאו למחסור בחומרי גלם בסיסיים בכל העולם וגרמו לעליית אינפלציה חדה ולהאטה בפעילות הכלכלית. בתגובה לעליית המחירים, בנקים מרכזיים בארץ ובעולם ממשיכים לנקוט במדיניות מוניטרית מצמצמת ומעלים בחדות את הריבית. האטה המתמשכת בפעילות המקומית והעולמית, מלווה בעלייה חדה באבטלה, פגיעה בצריכה הפרטית, וירידה במחירי המניות והאג"ח. אלו, לצד בלימת האינפלציה גורמים לבנקים המרכזיים לשנות כיוון ולהוריד את הריבית בחדות, בניסיון לאושש את הפעילות הכלכלית, ולמנוע מיתון חריף עוד יותר. לקראת סוף התרחיש נרשמת התאוששות בפעילות בישראל ובעולם, האינפלציה מתכנסת ליעד ובהתאם בנק ישראל מתחיל להעלות את הריבית בהדרגתיות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

תוצאות תרחיש הקיצון המציגות את ההתפתחות הצפויה של מאזן הבנק, נתוני הרווחיות ויחסי ההון והמינוף לאורך התרחיש ומסמכי המתודולוגיה, יועברו לבנק ישראל כנדרש, בחודש מרץ 2023.

תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

ה-ICAAP, הינו תהליך הערכה פנימי של צורכי ההון (הנדבך השני במסגרת הערכת ההון בהתאם להוראות באזל) שנועד להבטיח, כי רמת ההון הכוללת של הבנק, תואמת את פרופיל הסיכון שלו, יעדי ההון שקבע ויעדי העסקיים בהתאם לתוכנית העבודה ותכנון ההון השוטף. זאת הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחיש קיצון. כמו כן, במסגרת נדבך זה, מתקיימים תהליכי הערכה איכותיים לרמת הסיכונים השונים, איכות ניהולם, וכיוון התפתחותם באופן של שנה, וכן, בניית מפת הסיכונים וזיהוי מוקדי הסיכון.

מסמך ה-ICAAP, נדון בהרחבה ומאושר בהנהלת הבנק, בוועדות הדירקטוריון (ועדה לניהול סיכונים וועדת הביקורת) ובמליאת הדירקטוריון. המסמך הוגש בסוף שנת 2022 לבנק ישראל וכולל התייחסות איכותית וכמותית לכלל היבטי הסיכון של הבנק.

מסמך ה-ICAAP כולל מספר פרקים שנועדו לתאר את הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק, ניתוח תמציתי איכותי וכמותי של הסיכונים המהותיים לבנק, יעדי ההון, פרופיל הסיכון הנוכחי ובראיה צופה פני עתיד לשנת 2023, וההתפתחויות שחלו במהלך השנה בהתאם לתהליך הערכת סיכונים עצמית והצגת מפת סיכונים כוללת של הבנק. תכנון ההון והערכת הסיכונים במסגרת מסמך ה-ICAAP השנתי נעשים בראייה קבוצתית.

החלק המרכזי במסמך ה-ICAAP הינו תהליך תכנון ההון הפנימי שבוצע לאופק תכנון של שלוש שנים קדימה, מיום 30 ביוני 2022 ועד ליום 30 ביוני 2025. במסגרת זו, חושבה הקצאת ההון הנדרשת, בגין כל אחד מהסיכונים, החל מדרישות הנדבך הראשון, בתוספת ההון הנדרש בגין הנדבך השני. הנדבך השני כולל הקצאת הון בגין סיכונים שאינם מופיעים בנדבך הראשון, כגון: סיכונים ריכוזיים אשראי וסיכון ריבית בתיק הבנקאי וכן, הקצאות הון נוספות בגין סיכונים שנכללים בנדבך הראשון אך להערכת הבנק נדרשת תוספת הקצאת הון בגינם. הקצאת ההון מחושבת במצב של שגרה וכן בתרחיש קיצון. תרחיש קיצון מבוצעים בתדירות משתנה, בעוצמות וברמות שונות, החל מביצוע תרחישים ברמה של מגזר, ברמה של סיכון, תרחיש מערכתי הבוחן התממשות של מספר סיכונים במקביל, המבוסס על התרחיש האחד של בנק ישראל, וכלה בביצוע תרחישי איום. התרחישים נועדו לוודא כי יש בידי הבנק כריות הון מספקות כדי לשרוד גם בתרחיש איום, תרחישים עם השפעה בעוצמה גבוהה והסתברות מזערית להתרחשות, וכי הבנק עומד במגבלת יחס הון עצמי רובד 1 לתרחיש איום - יחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 6.5%. בנוסף, מפעיל הבנק תרחישי איום הפוכים, RST (Reverse Stress Test) הבוחנים, בהסתמך על פרופיל הסיכון של הבנק, מהו האירוע אשר עלול להביא את הבנק קרוב למגבלת הון עצמי רובד 1 לתרחיש איום.

התהליך השנתי של ההערכה הפנימית של הבנק לבחינת הלימות ההון, מצביע על כך כי בידי הבנק הון מספק, להתמודדות עם מגוון הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחיש קיצון. לאורך כל שנות התכנון, לבנק הון כולל זמין הגבוה מההון הכולל הנדרש ב-ICAAP גם לאחר הפעלת תרחיש קיצון ותרחיש איום. כמו כן, יחס הון עצמי רובד 1 בתרחיש איום בכל אחת משנות התרחיש אינו יורד מתחת לשיעור של 6.5%.

מסמך הסיכונים

מסמך הסיכונים הרבועי הינו מנגנון דיווחי, המשמש ככלי עזר עיקרי להנהלה ולדירקטוריון, לצורך קיום מעקב אפקטיבי אחר פעילות הבנק ומידת ההלימה של פרופיל הסיכון עם תיאבון הסיכון ומסגרת ניהול הסיכונים שהוגדרה. המסמך כולל: הצגה תמציתית וברורה של התפתחויות בפרופיל הסיכון הנוכחי והעתידי אל מול תיאבון הסיכון וכמותית, תוך התייחסות לסיכונים מובילים ומתפתחים בעולם הבנקאות, שעוני סיכון המציגים את מידת הקרבה לסף המגבלה שהוגדר, דיווח על חריגות והפעולות הננקטות על ידי ההנהלה לחזרה למתווה, תוצאות תרחיש קיצון וניתוח צופה פני עתיד לבחינת עמידות הבנק, הפקות לקחים מהותיות בתחומי הסיכונים השונים, מעקב אחר פעולות הבנק לחיזוק אפקטיביות ניהול ובקרת הסיכונים ונושאים מהותיים שעלו במסגרת ה-ICAAP, בהלימה לסיכונים שעלו במפת הסיכונים ומידע איכותי וכמותי נוסף בהתייחס להתפתחויות צפויות בבנק ואו במערכת הבנקאית.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

חומרת גורמי הסיכון

הבנק קבע מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים בקבוצה, הכוללת את מיפוי הסיכונים המהותיים וסף המהותיות שלהם, וכן הגדרה של מנהלי סיכון (RO Risk - Owner) לכלל הסיכונים. עבור כל סיכון נאמד פוטנציאל ההשפעה שלו על הפעילות העסקית, במהלך השנה הקרובה.

בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון, חברי הנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (RO) לכל אחד מהם והערכות הנהלה לגבי מידת ההשפעה של כל אחד מגורמי הסיכון, על פי סולם הכולל חמש רמות סיכון: נמוכה, נמוכה-בינונית, בינונית, בינונית-גבוהה וגבוהה.

הבנק מעריך את רמות הסיכון בהתאם לאומדן היקף ההשפעה (פוטנציאל ההשפעה) על הון הבנק, במהלך השנה בתרחישים בעוצמות שונות, במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון, בהתאם לדרגות החומרה כפי שנקבעו במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים. יצוין כי הערכת השפעת הנזק הפוטנציאלי על הון הבנק, מבוצעת תוך בחינה הן של מדדים כמותיים והן של מדדים איכותיים לרבות, איכות ניהול הסיכון, קיום תוכניות חירום ויכולת תגובה מהירה ודינמית של הבנק למזער הנזק מהתממשות אירועי קיצון. ההערכה של רמת הסיכון עבור כל אחד מהסיכונים הינה סובייקטיבית, כאשר בחלק מהסיכונים ישנם מדדים כמותיים מובהקים ובחלקם ההערכה הסובייקטיבית היא משמעותית יותר. זאת, בהתאמה לתהליך ותוצאות ה-ICAAP השנתי של הבנק, הכולל הערכה עצמית של רמות הסיכון, איכות תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, לרבות כיוון התפתחות הסיכונים בשנה הקרובה, וההלימה עם תוכנית העבודה של היחידות השונות. תוצאות אלו נידונות בהרחבה בהנהלה ובדירקטוריון הבנק.

גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכונים אשראי ⁽¹⁾	בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה-בינונית	
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון נדילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכונים ציות ורגולציה ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽³⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי-עסקי ⁽⁴⁾	נמוכה-בינונית	מנהל כללי

(1) כולל ריכוזיות בענף בינוי ונדל"ן.
 (2) כולל סיכון הלבנת הון ומימון סרר וסיכון חוצה גבולות.
 (3) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.
 (4) הגדרת הסיכון האסטרטגי-עסקי כוללת את תהליך תכנון וניהול הון.

בשנת 2022, חלה עלייה מסוימת בהערכת הסיכון ובפרופיל הסיכון הכולל של הבנק. בעיקר בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות המתיחות הגאו פוליטיות בעולם, מצב הכלכלה העולמית והמקומית, השינויים בסביבה המאקרו כלכלית, התנדבותיות בשווקים ואי הוודאות בנוגע להתפתחותם והיקף ההשפעה שלהם על הבנק, אשר עלולים להשפיע על סיכונים אשראי והסיכונים הפיננסיים.

כמו כן, בחדשים האחרונים, שוררת אי וודאות על רקע תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. בשלב זה מוקדם להעריך מה תהיינה ההתפתחויות, וכן את השפעת אירועים אלה על המשק הישראלי.

רמת ההשפעה הכוללת של סיכון אשראי ושל הסיכון בגין איכות לווים וביטחונות נותרה ברמה בינונית.

רמת ההשפעה הכוללת של סיכון אשראי ושל הסיכון בגין איכות לווים וביטחונות נותרה ברמה בינונית. על אף הירידה המשמעותית בהשפעות משבר הקורונה על הפעילות הכלכלית בישראל ועל הפעילות העסקית והכלכלית בבנק, הערכת הסיכון הנוכחית נותרה בינונית והינה גבוהה מעט ביחס לעבר וזאת בעקבות השינויים בסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם והתמשכות מלחמת רוסיה אוקראינה, המגבירים את אי הוודאות בשוק. שיעורי הריבית ממשיכים לעלות, ושיעור האינפלציה בארץ ובעולם מוסיף להיות גבוה וזאת בעיקר בשל התנודות במחירי האנרגיה ובמחירי הסחורות בעולם. שינויים אלו עלולים להשפיע על פעילות הבנק, להוסיף לייקר את האשראי, ולהשפיע על סיכון האשראי.

רמת הסיכון בתיק המשכנתאות עלתה מנמוכה לנמוכה-בינונית, בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות עתידיות אפשריות של עליית הריבית והאינפלציה על כושר החזר של הלווים וזאת לאור מהותיות תיק המשכנתאות לבנק ועל אף שנכון למועד זה, מדדי הסיכון אינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון. הבנק בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאימם ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון ובמידה ופוטנציאל הסיכון העתידי יקטן, רמת הסיכון בתיק האשראי לדור תרד חזרה לנמוכה.

רמת הסיכון הכוללת של סיכונים שוק וריבית נותרה נמוכה-בינונית. רמת סיכון הריבית עלתה מנמוכה-בינונית ל-בינונית, בשל העלייה בסביבת הריבית, רמת אי הוודאות הגבוהה וההשפעות האפשריות על התנהגות לווים ומפקידים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בשל התמשכות אי הוודאות גם ביחס להתפתחויות האפשריות של שינויים בסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם והתמשכות מלחמת רוסיה אוקראינה והיקף ההשפעה שלהם על הבנק, נמשך ואף מתעצם הניטור ההדוק של ההשפעה העתידית האפשרית של שינויים אלה על פעילות הבנק והערכת הסיכון.

הערכת ההשפעה הכוללת של סיכונים האשראי והריכוזיות הענפית, כוללת את הערכת הסיכון בגין חשיפת הבנק לענף הבינוי והנדל"ן. פעילות הבנק מתמקדת בעיקר במתן אשראי לבנייה בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי, ולחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד.

בשנת 2022, פעל הבנק להרחבת פעילות האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, תוך שמירה על חיתום נאות ומרווחי אשראי המשקפים את הסיכון, ומנוהלת תחת ניטור שוטף.

ההערכה היא כי אין השפעה מהותית בפעילות זו על רמת סיכון האשראי הכוללת של הבנק. (וסיכון זה אינו מוערך כסיכון עצמאי בטבלת גורמי הסיכון). חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק, נותר בשיעור נמוך יחסית של כ-15.3% (לעומת 14.7% בסוף שנת 2021, ו-14.1% בסוף שנת 2020).

רמת סיכון הנדל"ן נותרה נמוכה-בינונית. מאז תחילת חודש מרץ, רמת הכוונות בבנק עמדה על "צהובה" בעקבות התמשכות הלחמה באוקראינה ובשל התנדדות בשווקים והמשך העלייה בריבית. בפועל לא נצפו אירועים / או אינדיקטורים שיש בהם בכדי להצביע על התמשכות של אירוע נזילות. הבנק שמר במהלך הרבעון הרביעי ולאורך כל שנת 2022, על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת עודפי הנזילות בנכסים נזילים באיכות גבוהה מאד - נכסי רמה 1. יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכם ב-118.1%. יחס מימון יציב (על בסיס מאוחד) ליום 31 בדצמבר 2022 עמד על 115.1%. לא נרשמו חריגות מסגבלות תיאבון הסיכון.

רמת הסיכון הטכנולוגי נותרה במהלך שנת 2022, ברמה בינונית. סיכון זה הינו מבין הסיכונים המהותיים בבנק, ופוטנציאל הנזק מהתמשכותו, עלול להיות משמעותי בשגרה ועל אחת כמה וכמה בשעת חירום. הפעילות הטכנולוגית ממוקדת בצרכים המשתנים בהתאמה לאסטרטגיה העסקית של הבנק, ונקיטת מירב הצעדים לצמצום ככל הניתן את הסיכונים הפוטנציאליים. בפועל לא חלו אירועים מהותיים בתחום הטכנולוגי.

סיכון אבטחת מידע וסייבר - במהלך שנת 2022, רמת הסיכון נותרה בינונית. במהלך הרבעון הנוכחי זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפת דיוג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו, לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגברים בהם הבנק נדרש לעמוד. יצוין כי על אף התעצמות סיכון הסייבר הן בעולם והן בארץ, בין היתר בשל הרחבת השימוש בסביבות ענן, הרחבת השימוש בעבודה מרחוק ועלייה בתחכום התקיפות בעיקר לצרכי תקיפות כופר, הפעילות שנוקט הבנק לאורך השנים האחרונות, הותירה את רמת הסיכון בבנק ללא שינוי.

רמת סיכונים ציוד ורגולציה, במהלך שנת 2022, נותרו ברמה נמוכה-בינונית. ביום 9 במאי 2022, פרסם בנק ישראל חוזר בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור טרור (תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411). על רקע הגידול בהיקפי פעילות של לקוחות במטבעות וירטואליים ומאחר והפיקוח על הבנקים רואה בשירותי תשלום שמעניקים תאגידים בנקאיים אגב פעילות במטבע וירטואלי כפעילות בסיכון גבוה בהיבטי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, התיקון להוראה מעגן את הדרישות הייחודיות מהמערכת הבנקאית לניהול סיכון איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור הכרוך במתן שירותי תשלום אגב פעילות במטבעות וירטואליים.

בשנת 2022, רמת סיכון המוניטין נותרה נמוכה, הבנק מנטר באופן שוטף מדדים ואינדיקטורים שונים בהתייחס למוניטין הבנק, לרבות פעילות המתחרים בשוק, הסיקור התקשורתי אודות עליית הריבית והשפעותיה השונות על שוק המשכנתאות והפיקדונות והשפעת צעדים רגולטוריים (כגון: רפורמת מסלולי המשכנתאות). עד כה לא זוהתה השפעה מהותית על סיכון המוניטין של הבנק.

הסיכון המשפטי הינו הסיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים). החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזדהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק, ובהתאמה נותנת ייעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות. במהלך שנת 2022, רמת הסיכון המשפטי נותרה ברמה נמוכה-בינונית.

לפרטים נוספים ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 המפורסם באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון אשראי

תיאור הסיכון

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווה או צד נגדי של הבנק לא יעמוד בהתחייבותיו כלפי הבנק. סיכון האשראי הוא סיכון מהותי בפעילותו של הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לוויים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים הנוגעים בעיקר לשינויים בסביבה המאקרו כלכלית של הלווה, סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, של התמשכותם יש השלכות על סיכונים האשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון: סיכון השוק והריבית, סיכון הנזילות, סיכונים ציוד וסיכונים נוספים.

תחום האשראי נמצא בליבת הפעילות הבנקאית, ולפיכך, הינו הסיכון העיקרי מבין סוגי הסיכונים שהמערכת הבנקאית עוסקת בהם. בהתאם, החלק הארי של ההון המוקצה בנדבך הראשוני, נובע מסיכון האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

תיאור תיאבון הסיכון ועקרונות לניהול

ניהול סיכון האשראי בבנק מתבצע בהתאם להוראה מספר 311 - "ניהול סיכונים אשראי" של בנק ישראל. דירקטוריון הבנק אחראי להתוות את מדיניות האשראי של הבנק, בה נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים עד לרמת התיק כולו. דירקטוריון הבנק מאשר את מדיניות האשראי של הבנק, אחת לשנה, ולאורך השנה נבחן הצורך בעדכון המדיניות לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו. מדיניות האשראי כוללת, מסמכי מדיניות נוספים הדנים בסיכונים הרלבנטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות פעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות הסיכונים הסביבתיים.

תיאבון הסיכון מורכב משורה ארוכה של מדדים וגורמי סיכון הרלבנטיים לפעילות הבנק באשראי, ביניהם: ענפי משק, קבוצות לווים, גורמי סיכון בתיק המשכנתאות, סוגי פעילות ייחודיים, איכות תיק האשראי, דירוג הלקוחות, פעילות בחוץ לארץ וגורמי סיכון נוספים הרלבנטיים לפרופיל סיכון האשראי ולפעילותו העסקית של הבנק. סיכון האשראי מנוטר גם לפי שורה של מבחני מצוקה (קיפון), האומדים את פוטנציאל ההשפעה של אירועי קיצון על תיק האשראי של הבנק. וזאת, בין השאר כדי לבחון את עמידות הון הבנק באירועי קיצון שונים, וכחלק מתהליך אמידת ההון הפנימי (ICAAP).

המעקב אחר פרופיל הסיכון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע, מבוצע בתדירות שהוגדרה במסגרת מדיניות האשראי, והעמידה בו מדווחת להנהלת דירקטוריון הבנק. במסגרת מדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו, ובהתאמה נערכים בה עדכונים.

שלושת קווי הגנה בניהול סיכון האשראי :

מערך ניהול הסיכונים של הבנק מורכב מכל רבדי הניהול והבקרה בבנק, החל בדירקטוריון, ההנהלה והיחידות העסקיות, וכלה בפונקציות הבקרה והביקורת הפנימית. החטיבה לבקרת סיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO) הינה גורם המעטפת שמרכז את הטיפול בנושא ניהול הסיכונים בבנק ובניהם בניהול סיכונים האשראי.

במסגרת זו, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, הגדיר הבנק שלושה קווי הגנה כדלקמן:

קו הגנה ראשון - קווי העסקים בתחום האשראי בבנק

לאשראי בבנק מספר תחומי פעילות עיקריים, הנתמכים על ידי מבנה ארגוני המושתת על חטיבות ומערכים בעלי התמחויות ספציפיות, כאשר מתן האשראי ללקוחות במגזרי הפעילות השונים מבוזר בין שתי חטיבות שונות (קמעונאית ועסקית), ואף בתוך החטיבות ובין יחידות ארגוניות שונות. הנהלות קווי העסקים נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים ויישום סביבת בקרה נאותה על הפעילות. באחריות היחידות המקצועיות של כל אחד ממגזרי הלקוחות הללו לבדוק באופן שוטף ולבצע מעקב ובקרה על החשיפה ללקוחות ומגזרי הפעילות שבאחריותן. בקו הגנה זה, קיימות יחידות בקרה ספציפיות כדוגמת הבקרים החטיבתיים, בקרת חשיפות לקוחות שוק ההון ופונקציות בקרה נוספות. שורה של נהלים מבטיחים את יישומם של עקרונות המדיניות הלכה למעשה.

קו הגנה שני

בקרת סיכונים

החטיבה לבקרת סיכונים פועלת כ"פונקציה ניהול הסיכונים" הבלתי תלויה של הבנק ובכך משמשת כקו הגנה שני במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. פעילות החטיבה ואחריותה כוללות מספר תחומים: בתחום ניהול סיכונים האשראי, פועלת החטיבה באמצעות מספר יחידות עצמאיות:

- בקרת סיכונים אשראי - הערכה בדיעבד, ללא תלות בגורמים המאשרים אשראי בבנק, את טיב הלווה ואיכות תיק האשראי של הבנק.
- אנליזה - גורם מקצועי האחראי על כתיבת חוות דעת בלתי תלויה לאשראי ללקוחות מהותיים, כחלק מתהליך אישור האשראי.
- בקרת סיכונים - אחריות על מודלי האשראי.

חטיבת מידע ודיווח כספי - חשבונאי ראשי

החשבונאי הראשי אחראי על נאותות סיווג אשראי וקביעת הפרשות להפסדי אשראי.

החטיבה המשפטית

אחראית על בחינת השפעות הוראות החקיקה והשינויים בחקיקה על פעילות הבנק ומתן ייעוץ משפטי שוטף ליחידות הבנק, כמו כן, ריכוז הטיפול בתביעות נגד הבנק.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ומבצעת ביקורות על ניהול סיכון האשראי, כחלק מתוכנית העבודה השנתית והרב שנתית שלה.

קבוצת הבנק פועלת במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב אישור האשראי, תוך מתן דגש לביטחונות הנדרשים, והתניות הפיננסיות שנקבעו בהתאם לנהלים, לסמכויות ומדיניות הפיזור שהוגדרו בבנק, ועד לבקרות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות וביחידות הבקרה הייעודיות, הפועלות בתוך הקווים העסקיים. זאת, תוך השקעת מאמץ מתמיד לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים בתחום האשראי באמצעות קורסים והדרכות בנקאיות ובאמצעות השתלמויות יומי עיון מקצועיים בכל הרמות. במקביל, מושקעים אמצעים רבים לשיפור ולשכלול כלי הבקרה ומערכות המידע הממוחשבות, העומדים לרשות מקבלי ההחלטות בתחום האשראי.

ברבעון הרביעי של שנת 2022, רמת ההשפעה הכוללת של סיכון אשראי ושל הסיכון בגין איכות לווים וביטחונות נותרה ברמה בינונית. על אף הירידה המשמעותית בהשפעות משבר הקורונה על הפעילות הכלכלית בישראל ועל הפעילות העסקית והכלכלית בבנק, הערכת הסיכון הנוכחית נותרה בינונית והינה גבוהה מעט ביחס לעבר וזאת בעקבות השינויים בסביבה המקרקו כלכלית בארץ ובעולם והתמשכות מלחמת רוסיה ואוקראינה המגבירים

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

את אי הוודאות בשוק, שיעורי הריבית ממשיכים לעלות, ושיעור האינפלציה בארץ ובעולם מוסיף להיות גבוה וזאת בעיקר בשל התנודות במחירי האנרגיה ובמחירי הסחורות בעולם. שינויים אלו עלולים להשפיע על פעילות הבנק, להוסיף לייקר את האשראי, ולהשפיע על סיכון האשראי.

מרבית לקוחות החטיבה הקמעונאית (הן עסקים קטנים והן משקי בית) מדורגים במודלים מתקדמים ייעודיים. הניהול השוטף בפועל בחטיבה הקמעונאית מבוסס בעיקרו על מערכת המדרגים (מערכת דירוג, חיתום וניהול מתקדם). כחלק מההלך זה קיימת במרכז ההדרכה של הבנק פעילות ייעודית להטמעת מגוון השימושים בתוצאות המודלים בסניפים.

לפרטים נוספים בדבר התהליכים העיקריים הכרוכים בפעילות ניהול ובקרת סיכון האשראי בבנק, ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

טיפול באשראי בעייתי ובגביית חובות - הטיפול באיתור אשראי בעייתי ובניהול דורש מיקוד ומקצועיות מובחנים, בשונה מהדרג המאשר או המטפל בביצוע האשראי ובקבלת הבטוחות. האיתור הראשוני מבוצע לרוב באופן ממוכן, ביחידות ייעודיות לאיתור ובקרה בחטיבה העסקית ובחטיבה הקמעונאית. הטיפול בלקוחות שאותרו נעשה בחטיבות העסקיות או בסקטור לקוחות מיוחדים בחטיבה העסקית (הקו הראשון), לפי העניין וכפי שהוגדר בנהלי הבנק.

על מנת לאתר את סיכוני האשראי המתממשים או העלולים להתממש בבנק, מתקיים בבנק, כאמור, מהלך שוטף לבחינה ולאיתור של חובות, על פי תבחינים שהוגדרו. חלק מהתבחינים מחייבים סיווג של החוב כבעייתי, וחלק מהתבחינים מהווים התרעה ומותירים שיקול דעת בידי הגורם המקצועי. החובות נבחנו על פי מדרג סמכויות שהוגדר בנהלי הבנק. מדרג הסמכויות כולל סמכויות אישיות, המתחילות בעובדים בסניפים ובמטה, וממשיך בסמכויות בדורגים גבוהים יותר לעניין הסיווגים וההפרשות. בהנהלות המרחבים וביחידות ייעודיות במטה, מתנהל תהליך בקרה מובנה ובלתי תלוי. חטיבת מידע ודיווח כספי מהווה קו שני בתהליך הסיווג וההפרשה ואחריותה בהתאם להוראות ניהול בנקאית תקין מספר 311 הינה להיות הגורם הבלתי תלוי לסיווג וקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

מערכת המחשב התומכת ביישום הוראות מדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, לרבות בתהליכי האיתור והבקרה, מבצעת בחינות לוגיות על פי קריטריונים, וקובעת ברירות מחדל לסיווג חובות כחובות בהשגחה מיוחדת, נחותים, לא צוברים או בארגון מחדש, על פי המתחייב.

איתור הלוואות לדיור (משכנתא) בעלות מאפייני סיכון נעשה באופן אוטומטי ובאמצעות איתור תבחיני פיגור ותבחינים איכותיים אחרים. בשלבי הפיגור הראשונים מפעיל הבנק הליכי גביה אוטומטיים. בהמשך מופעלים הליכים יזומים פנימיים וחיצוניים לרבות הליכים משפטיים ככל שיש צורך בכך.

לפרטים בדבר חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי ראה ביאור 1 ה.6 לדוחות הכספיים ופרק סיכון אשראי בדוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

הגילוי על סיכון האשראי בגין חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים ניתן בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המתירים לפי הוראת ניהול בנקאית תקין 313, עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313).

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימת בבנק קבוצת לווים העומדת בתנאי המוזכר לעיל.

פעילות הבנק עם קבוצות לווים גדולות מתבצעת בכפוף למספר עקרונות, שנועדו לצמצם את מידת הסיכון בפעילות זו:

- עיקר הפעילות בקבוצות הלוים מתבצעת מול חברות ציבוריות, ותיקות ומובילות בתחומן.
- עיקר האשראי ניתן לטווחים קצרים ובינוניים, ומשרת פעילות שוטפת של החברות.
- האשראי מפוזר בין חברות הקבוצה הפועלות בתחומי פעילות שונים ובענפי משק נפרדים.
- האשראי ניתן במידת האפשר לחברות שונות שאין ביניהן תלות, התניות או ערבויות הדדיות.

להלן הצעדים בהם נוקט הבנק לצורך ניהול החשיפות לקבוצות לווים:

- קביעת התניות פיננסיות בהתאם לצורך.
- העמדת האשראי כנגד ביטחונות, ככל שניתן, ומעקב הדוק אחר החשיפה שאינה מובטחת בביטחונות.
- מעקב שוטף אחר פעילות החברה ותוצאותיה הכספיות.
- ניטור הדוק של עמידת חברות קבוצת הלוים בהתניות הפיננסיות, אם וכאשר נקבעו להן.

לווים גדולים

להלן החלוקה הענפית של 6 הלווים הגדולים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2022 (במיליוני שקלים חדשים):

לווה מספר	ענף משק	סיכון אשראי מאזני ⁽⁴⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾	סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾
1.	שירותים פיננסיים	914	492	1,406
2.	עבודות הנדסה אזרחית	187	1,017	1,204
3.	בינוי ונדל"ן	425	569	994
4.	שירותים פיננסיים	4	934	938
5.	חשמל	546	328	874
6.	בינוי ונדל"ן	357	491	848

(4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים בניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

מימון ממונף

מימון ממונף הינו מימון אשראי המועמד ללקוח ועומד באחד משני התבחינים הבאים:

1. אשראי למטרת עסקה הונית יוגדר כאשראי העומד באחד מהכללים הבאים:

- אשראי למטרת עסקה הונית (כהגדרתה להלן), ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-0.5% מהון הבנק או מ-35 מיליוני שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם.
- אשראי למימון רכישת זכויות הוניות בתאגיד בנקאי אחר או בתאגיד החזקה בנקאית, ובלבד שיתרת האשראי כאמור גבוהה מ-35 מיליוני שקלים חדשים.
- אשראי נוסף שהועמד ללווה במועד מאוחר ממועד מימון העסקה ההונית, אם פירעון האשראי מבוסס בעיקרו על תזרים מזומנים הנובע מהזכויות ההוניות שרכישתם מומנה על ידי התאגיד הבנקאי.

"עסקה הונית": עסקה שמטרתה אחת מהבאות:

- רכישה עצמית - רכישה או רכישה חוזרת, על ידי הלווה, של ההון העצמי המופק של הלווה (לרבות תוכנית לרכישת מניות עבור עובדים).
 - רכישת תאגיד אחר - רכישה של זכות הונית כלשהי בתאגיד אחר, או רכישה של כלל נכסים או של חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר.
 - חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות.
- עסקה הונית לניעון מימון ממונף, הינה עסקה בה יתרת האשראי גבוהה מ-0.5% מהון הבנק ושיעור המימון בה גבוה מ-50%.

2. מימון לחברות ממונפות -

הינו מתן אשראי מהותי לחברות בעלות מאפיינים המצביעים כי שינוי לרעה בסביבה הכלכלית הגלובלית או הייחודית למגזר בו הן פועלות, עלול להשפיע באופן משמעותי על כושר החזר האשראי לבנק. הבנק קבע קריטריונים המגדירים את האשראי הנכלל בקטגוריה זו, המבוססים על דירוג סיכון האשראי של הלקוח העסקי כפי שהוא בא לידי ביטוי במודל הדירוג של הבנק, וכן על מדדים למינוף (לחריגה גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף) שנקבעו על בסיס יחסים פיננסיים מקובלים בקרב לקוחות הבנק בעלי אשראי מהותי בענפי משק עיקריים בהם פועל הבנק. המדדים למינוף וענפי המשק נבחנים בהתאם לשינויים בסביבה העסקית ובמידת הצורך נערכים בהם שינויים. כל לווה שהוצף בגין אחד או יותר מהקריטריונים שנקבעו נבחן פרטנית בפורום מימון ממונף, בו משתתפים נציגים מהחטיבה לבנקאות עסקית, החטיבה לבקרת סיכונים והחטיבה לחשבונאות ודיווח כספי. בפורום נבדקים תמורות ושינויים בפרמטרים הכספיים של החברה ושל הסביבה הכלכלית בה היא פועלת.

להלן פרטי חשיפות הבנק לאשראי העונה להגדרת מימון ממונף:

אשראי למטרת עסקאות הוניות (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021				31 בדצמבר 2022				ענף משק של הנרכשת
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
-	763	1	762	-	355	2	353	בינוי ונדל"ן
-	180	180	-	-	523	-	523	כרייה וחציבה
-	-	-	-	-	186	18	168	מים
-	-	-	-	-	260	-	260	שירותים פיננסיים
-	943	181	762	-	1,324	20	1,304	סך הכל

אשראי לחברות ממונפות (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021				31 בדצמבר 2022				ענף משק של הלווה
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	
-	-	-	-	-	262	40	222	תעשייה וחרושת
-	26	-	26	-	517	123	394	בינוי ונדל"ן
-	100	-	100	-	522	146	376	חשמל
-	138	46	92	-	146	4	142	מסחר
49	137	25	112	31	642	78	564	תחבורה ואחסנה
-	172	8	164	-	-	-	-	שירותים ציבוריים וקהילתיים
49	573	79	494	31	2,089	391	1,698	סך הכל

התפתחות בסיכון אשראי בעייתי

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן תמצית נתוני סיכון האשראי הבעייתי הכולל ונכסים שאינם מבצעים לפני הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם להוראות למדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל		
31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
1,294	2,612	סיכון אשראי בעייתי:
1,056	1,549	סיכון אשראי לא צובר
1,300	-	סיכון אשראי בעייתי צובר - לא לדיוור
3,650	4,161	סיכון אשראי בעייתי צובר - לדיוור
		סך הכל סיכון אשראי בעייתי

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים לאיכות אשראי (באחוזים):

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
0.5	0.8	שיעור יתרת אשראי לציבור - לא צובר מיתרת סך האשראי לציבור
1.3	1.1	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו לדיוור - לא צובר מיתרת האשראי שאינו לדיוור
-	0.7	שיעור יתרת אשראי לציבור לדיוור - לא צובר מיתרת האשראי לדיוור
2.2	2.3	שיעור יתרת אשראי לציבור בעייתי מיתרת האשראי שאינו לדיוור
0.5	0.4	שיעור יתרת האשראי לדיוור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.0	1.1	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

לפרטים נוספים ראה גם מידע מפורט בפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי לעיל.

להלן נתונים עדכניים בדבר פעילות הבנק לסיוע ללקוחות על רקע משבר הקורונה (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022								
פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות			חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים					
חובות לא בעייתיים			אשר נמצאים בדחיית תשלומים		אשר נמצאים בדחיית תשלומים			
סך הכל	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	סכום התשלומים שנדחו	מספר לווים	יתרת חוב רשומה	
חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים
3,875	3,742	40	93	106	477	4,581	3,981 ⁽¹⁾	סך הלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2022
5,848	5,618	102	128	272	677	7,430	6,120	סך הלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2021

ליום 31 בדצמבר 2022					
חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה, נכון למועד הדוח			פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽²⁾		
חובות לא בעייתיים			חובות לא בעייתיים		
מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת חוב רשומה	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	דחיה של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים	דחיה של יותר מ-3 ועד ל-6 חודשים
669	27,919	3,875	-	-	סך הלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2022
604	32,775	5,766	82	82	סך הלוואות לדיוור ליום 31 בדצמבר 2021

(1) דחיית חלקיות בהתאם למתווה בנק ישראל, מתוכן חזרו לשלם במהלך ינואר 2023 סך של כ-2.4 מיליארדי שקלים חדשים, שיעור אי הכיבודים בגין יתרות אלה אינו מהותי.

(2) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחייה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.

להלן ריכוז חובות לא צוברים בארגון מחדש שבוצעו או כשלו (במיליוני שקלים חדשים):

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022	
יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה
לאחר ארגון מחדש	לפני ארגון מחדש	לאחר ארגון מחדש	לפני ארגון מחדש
185	185	152	161
ארגונים מחדש שבוצעו			
31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022	
יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה	יתרת חוב רשומה
15		22	
ארגונים מחדש שכשלו			

לפרטים נוספים ראה ביאור 30 ב.ג.ג לדוחות הכספיים.

ניתוח השינויים בחובות לא צוברים

להלן תנועה ביתרת חובות לא צוברים וחובות לא צוברים בארגון מחדש (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				תנועה באשראי לציבור לא צובר
סך הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	
1,491	68	-	1,423	1,249	56	-	1,193	יתרת אשראי לציבור לא צובר לתחילת השנה השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ⁽⁴⁾
-	-	-	-	1,174	-	1,174	-	אשראי שסווג כלא צובר במהלך התקופה אשראי שחזר לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה
486	26	-	460	1,026	63	482	481	אשראי שנמחק חשבונאית
(320)	(5)	-	(315)	(433)	(46)	(319)	(68)	אשראי שנמחק חשבונאית
(252)	(27)	-	(225)	(172)	(8)	-	(164)	אשראי שנפרע
(312)	(24)	-	(288)	(267)	(10)	(8)	(249)	שינויים אחרים
156	18	-	138	-	-	-	-	
1,249	56	-	1,193	2,577	55	1,329	1,193	יתרת חובות לא צוברים לסוף השנה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				מזה: תנועה באשראי לא צובר בארגון מחדש
סך הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	סך הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	
459	41	-	418	398	31	-	367	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ⁽⁴⁾
-	-	-	-	25	-	25	-	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
153	18	-	135	129	24	11	94	אשראי שחזר לצבור הכנסות ריבית
(182)	(5)	-	(177)	(124)	(8)	-	(116)	אשראי בארגון מחדש שנמחק
(78)	(15)	-	(63)	(17)	(3)	-	(14)	אשראי בארגון מחדש שנפרע
(91)	(19)	-	(72)	(74)	(9)	-	(65)	שינויים אחרים
137	11	-	126	(94)	(1)	-	(93)	
398	31	-	367	243	34	36	173	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה

(4) השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי (ASU - 2016-13) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה גם ביאור 1.ד.1.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי הבעייתי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח הפרשה להפסדי אשראי

להלן ניתוח התנועה ביתרת הפרשה בהפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי אחר	לדיוור	מסחרי
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
2,315	1	2,314	254	804	1,256
					יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת היישום לראשונה של הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים
392	-	392	149	(32)	275
					הוצאות בגין הפסדי אשראי
532	-	532	97	99	336
					מחיקות חשבונאיות
(519)	-	(519)	(189)	-	(330)
					גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
250	-	250	122	-	128
					מחיקות חשבונאיות נטו
(269)	-	(269)	(67)	-	(202)
					אחר
135	-	135	79	31	25
3,105	1	3,104	512	902	1,690
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף תקופה					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
2,667	2	2,665	340	942	1,383
					יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת תקופה
(278)	(1)	(277)	(56)	(133)	(88)
					הוצאות בגין הפסדי אשראי
(394)	-	(394)	(143)	(10)	(241)
					מחיקות חשבונאיות
266	-	266	98	3	165
					גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(128)	-	(128)	(45)	(7)	(76)
					מחיקות חשבונאיות נטו
54	-	54	15	2	37
					אחר
2,315	1	2,314	254	804	1,256
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף תקופה					

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי ראה ביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים.

להלן מדדי סיכון עיקריים הנוגעים להפרשה להפסדי אשראי (באחוזים):

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
0.8	1.0
0.6	0.8

שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור

שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסיכון אשראי כולל בגין הציבור

שנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
(0.1)	0.2
0.1	0.1
(0.1)	0.2
(0.2)	0.4
(0.1)	0.1
0.1	0.1

שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו

שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו

שיעור הוצאות הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו

מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיוור

מזה: בגין הלוואות לדיוור

שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור, נטו

לפרטים בדבר שינויים ברכיבי ההפרשה להפסדי אשראי ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר לעיל.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מנטר במסגרת פורום ייעודי בראשות ה-CRO, ובהשתתפות נציגים מקווי העסקים השונים, את השפעות עליית הריבית על ניהול סיכוני האשראי בסגמנטים השונים, לרבות תיק המשכנתאות. תובנות העולות מדיונים אלה, והחלטות ביחס להמשך הפעילות, לרבות פניה יזומה ללקוחות, עולות לדין בהנהלה.

לפרטים בדבר הלוואות בריבית משתנה לאנשים פרטיים ראה סיכון אשראי לאנשים פרטיים להלן.
לפרטים בדבר הלוואות לדיור בריבית משתנה ראה סיכון האשראי לדיור להלן.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור⁽¹⁾)

מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת החזר שלו: בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת ההלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חביותיו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה⁽²⁾ של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, היכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו. בנוסף, קיימים נהלים, תהליכי עבודה ייעודיים ובקורות לעניין הצעה יזומה של אשראי צרכני ללקוחות פרטיים, זאת בהתאם להנחיות בנק ישראל.

לעניין אשראי ללקוחות פרטיים, מדיניות הבנק הינה בהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים בנושא "ניהול אשראי צרכני" (נב"ת 311A).

הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות המודל הפנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים, וכן, באמצעות מעקב, ניטור וניתוח רציף של ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

להלן פרטים על סיכון אשראי לאנשים פרטיים - יתרות ומאפייני סיכון שונים (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר		
2021	2022	
		חובות
		יתרות עובר ושב
1,976	2,106	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
4,653	4,648	הלוואות לרכב - ריבית משתנה
2,133	2,518	הלוואות לרכב - ריבית קבועה
2,823	2,613	הלוואות ואשראי אחר - ריבית משתנה
13,063	13,801	הלוואות ואשראי אחר - ריבית קבועה
194	849	
24,842	26,535	סך הכל חובות (אשראי מאזני)
		מסגרות לא מנוצלות, ערביות והתחייבויות אחרות
		מסגרות עובר ושב לא מנוצלות
5,134	5,200	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
8,331	8,960	ערביות
253	312	התחייבויות אחרות
57	36	
13,775	14,508	סך הכל מסגרות לא מנוצלות, ערביות והתחייבויות אחרות (אשראי חוץ מאזני)
38,617	41,043	סך הכל סיכון האשראי לאנשים פרטיים
		מזה:
		הלוואות בולט/בלון ⁽³⁾
380	576	
		תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי⁽⁴⁾
		תיק נכסים פיננסיים:
		פיקדונות
3,998	4,250	ניירות ערך
271	275	נכסים כספיים אחרים
257	206	
3,484	3,072	בטוחות אחרות ⁽⁵⁾
8,010	7,803	סך הכל תיק נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות כנגד סיכון האשראי

(1) כהגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 451.

(2) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.

(3) הלוואות בהן ניתן גרייס על הקרן לתקופה של מעל שנה.

(4) הסכומים המוצגים הינם תיק הנכסים הפיננסיים ובטוחות אחרות עד לגובה חובות הלקוח, בלבד.

(5) הביטוחות הינם לאחר מקדם בטחון בהתאם למקדמי הבנק הנלקחים בחשבון בעת מתן האשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פילוח לפי גודל חבות הלווה⁽⁴⁾:

ליום 31 בדצמבר 2021				ליום 31 בדצמבר 2022				תקרת אשראי וסיכון אשראי (באלפי שקלים חדשים)
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני	מספר לווים	
1,675	1,247	428	267,042	813	473	340	262,086	עד 10
1,686	946	740	111,402	1,655	1,007	648	112,216	עד 20
4,303	2,268	2,035	147,002	4,398	2,505	1,893	149,977	עד 40
8,928	3,896	5,032	154,397	9,207	4,361	4,846	160,636	עד 80
10,573	3,234	7,339	97,395	11,117	3,611	7,506	103,027	עד 150
9,345	1,825	7,520	44,683	10,761	2,036	8,725	52,370	עד 300
2,107	359	1,748	4,361	3,092	515	2,577	7,176	מעל 300
38,617	13,775	24,842	826,282	41,043	14,508	26,535	847,488	סך הכל

(1) מספר הלווים הינו לפי סך סיכון האשראי המאזני והחוץ מאזני.

להלן התפלגות אשראי מאזני לפי גובה ההכנסה הקבועה⁽⁴⁾ בחשבון:

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		גובה הכנסה
ב-1%	במיליוני ש"ח	ב-1%	במיליוני ש"ח	
23.8	5,913	25.2	6,677	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון ⁽²⁾
17.9	4,459	16.5	4,372	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
30.7	7,620	30.3	8,034	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
27.6	6,850	28.0	7,452	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	24,842	100.0	26,535	סך הכל

(1) לצורך מדידת ההכנסה הקבועה בחשבון הלקוח, משתמש הבנק בנתוני "מחזור זכות" בחשבון הכוללים בין השאר משכורות וקצבאות קבועות.
(2) בעיקר בגין אשראי שהועמד במסגרת תיק המחאות תיקי רכב ואשראי שניתן באגוד לסינג. בשל אופי ניהול החשבון ההכנסה אינה באה לידי ביטוי בחשבון העו"ש.

להלן התפלגות אשראי מאזני לפי התקופה הנותרת לפירעון⁽⁴⁾:

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		תקופה לפירעון
ב-1%	במיליוני ש"ח	ב-1%	במיליוני ש"ח	
20.3	3,696	21.5	4,246	עד שנה
32.8	5,970	31.5	6,234	מעל שנה ועד 3 שנים
24.1	4,387	23.8	4,717	מעל 3 שנים ועד 5 שנים
11.6	2,118	10.6	2,098	מעל 5 שנים ועד 7 שנים
11.2	2,042	12.6	2,486	מעל 7 שנים ⁽²⁾
100.0	18,213	100.0	19,781	סך הכל

(1) ללא עו"ש וכרטיסי אשראי.
(2) בעיקר הלוואות לשכירים עובדי מדינה, בהן החזר ההלוואה מנוכה באופן ישיר מהשכר של הלקוח ורמת הסיכון בהן נמוכה באופן משמעותי מהלוואות דומות לאותה תקופה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן סיכון אשראי בעייתי לפני הפרשה להפסדי אשראי (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022		
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾		
מאזני	חוץ מאזני	כולל	מאזני	חוץ מאזני	כולל
200	7	193	228	6	222
0.52%	0.05%	0.78%	0.56%	0.04%	0.84%

יתרת סיכון אשראי בעייתי
שיעור סיכון אשראי בעייתי⁽²⁾

(1) אשראי מאזני וחץ מאזני לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.
(2) היחס בין סיכון האשראי הבעייתי לסך סיכון האשראי לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

להלן שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי לאנשים פרטיים (במונחים שנתיים):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2021	2022
(0.22%)	0.38%

שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מסך אשראי לציבור לאנשים פרטיים

נתוני סיכון אשראי לאנשים פרטיים מראים כי :

- סך חובות לאנשים פרטיים (אשראי מאזני) גדל בשיעור של 6.8% לעומת 31 בדצמבר 2021. להלן התפלגות החובות ליום 31 בדצמבר 2022:

חשבונות עובר ושב	7.9%
כרטיסי אשראי	17.5%
הלוואות לרכב	19.3%
הלוואות ואשראי אחר	55.2%

- נגד 29.4% מסך כל החובות (אשראי מאזני) ליום 31 בדצמבר 2022, קיימים נכסים פיננסיים ובטוחות אחרות, בחשבון הלקוח (לעומת שיעור של 32.2% ליום 31 בדצמבר 2021).

לאור מאפייני הסיכון במגזר, שיעור ההפרשה הקבוצתית האיכותית לאנשים פרטיים הינו גבוה ביחס למגזרים האחרים, וזאת בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

סיכון אשראי בענף המשק בינוי ונדל"ן בישראל

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של הבנק. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוקרת של המימון בין אזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלבנטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של הזים-הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד. בנוסף, על מנת למזער את הסיכון, הבנק מבטח את תיק ערבויות חוק המכר וערבויות הביצוע בפרויקטים המלווים אצל מבטחי משנה בחוץ לארץ.

על רקע עודף הביקוש לדירות בישראל ושיעורי הריבית הנמוכים ששררו בחודשים הראשונים של 2022, נרשמו שיאים בענף כשבשנה האחרונה מחירי הדירות עלו בשיעור של 19%, מדד תשומות הבניה עלה בשיעור של כ-5.0%. בחודשים האחרונים חל שינוי מגמה במכירת הדירות כשהיקף יחידות הדיור החדשות שנמכרו בשוק בחודשים ספטמבר עד נובמבר 2022 בניכוי עונתיות היה נמוך בכ-16% לעומת שלושת החודשים הקודמים ובחינת נתוני המגמה מראה כי מחודש אוגוסט 2021 נצפתה ירידה במכירות בקצב של 4.1% לחודש. לאחר שמחודש אפריל 2020 עד יולי 2021 נצפתה עלייה בקצב של 2.3% בחודש. שינוי המגמה במכירות הינו על רקע עליית שעורי הריבית (החל מאפריל 2022 ועד דצמבר הועלתה ריבית בנק ישראל ב-3.65 נקודות האחוז) וקישור שיעור רכישת הדירות על ידי משקיעים בשל עליית מס הרכישה. בנוסף, מחירי הדירות החדשות ירדו בממוצע בחודשים ספטמבר-דצמבר 2022 בכ-1.8% במצטבר. בתחום התחלות הבניה בחודשים אוקטובר 2021 - ספטמבר 2022 הוחל בבניית כ-70 אלף יחידות דיור, עליה של 15.6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בגמר הבנייה למגורים נרשמה עלייה של כ-4%, והם עמדו על כ-50 אלף יחידות דיור.

במהלך שנת 2022, גם בתחום הנדל"ן המניב נרשמו גידולים בביקושים ועליית מחירים שמלווה בשיעורי תפוסה גבוהים, במיוחד באזור תל אביב, כשההתמודדות עם השלכות מגיפת הקורונה האיצה תהליכי עבודה מרחוק ושילוב עבודה במשרד (מודל היברידי). העתידים להישאר גם בטווח הרחוק. לאחרונה הסתמנו סימני האטה בתחום ההי-טק שהוא בין הצרכנים המרכזיים בתחום המשרדים, אך טרם ניכרת השפעה מהותית על ענף המשרדים ויתכן כי ככל שההאטה תחריף, היא עלולה להשפיע על הענף בהמשך שנת 2023. על רקע זה, ועל רקע כניסת חברות רבות לזירת המסחר המקוון, האצת מגמת הרכישות במרשתת והגידול בצריכה הפרטית, זכו מתחמים לוגיסטיים לגידול בביקושים.

פעילות מימון עסקאות הנדל"ן בבנק מנהלת על פי מדיניות וכללים ברורים, שנקבעו במדיניות האשראי ביחס לאפיקי פעילות שונים, כגון מימון קרקעות, בניה למגורים, נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד. הצמיחה בפעילות, גם על רקע התחרות הגוברת, מבוצעת תוך שמירת הליכי חיתום נאותים ומרווחי אשראי הולמים המשקפים את הסיכון. רמת הסיכון בענף מובאת בחשבון גם במסגרת התהליך הרבועני לבחינת שיעורי ההפרשה הקבוצתית.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי וכן את האשראי החדש שהועמד על פי אמות מידה שנקבעו במדיניות הבנק. במהלך שנת 2022 פעל הבנק להרחבת פעילות האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, זאת כחלק ממגמה של גידול בביקושים בענף, שהתבטאה, בין השאר, בעליית מחירים ובגידול בהיקף העסקאות. בהתאם, גדלה חשיפת האשראי הכוללת בענפי הבינוי והנדל"ן בשנת 2022 בשיעור של 12.0%.

חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק ליום 31 בדצמבר 2022 כמוצג להלן (סיכון אשראי לפי ענפי משק), הינו 15.2% יצוין כי, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315, שיעור החבות של ענף משק בינוי ונדל"ן (לצורך חישוב ריכוזיות ענפית) הינו 12.0% (שיעור זה אינו כולל התחייבויות, לרבות מותנות למתן אשראי או להוצאת ערבות וכן סכומי ערבויות חוק מכר בגינת רכש הבנק פוליסת ביטוח). הבנק בוחן מידי רבעון את חישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בענף זה ומבצע התאמה להפרשה, על מנת להביא בחשבון, בין היתר, את צמיחת תיק האשראי ואת תנאי החיתום.

לפרטים בדבר הוספת הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בניה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150%, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2022								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יטרת הפרשה להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי				
	סיכון אשראי	סיכון אשראי	סיכון אשראי	מאזני ⁽²⁾	מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽⁴⁾	מאזני ⁽⁵⁾	
מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	
				מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	
60	83	296	28	36,241	10,848	6,007	19,386	בביטחון נדל"ן: לדיר
5	123	138	128	11,578	2,373	189	9,016	למסחר ולתעשייה
65	206	434	156	47,819	13,221	6,196	28,402	סך הכל בביטחון נדל"ן
25	160	92	109	10,730	5,373	5	5,352	שאינו בביטחון נדל"ן
90	366	526	265	58,549	18,594	6,201	33,754	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
63	61	347	19	34,976	11,107	5,072	18,797	מזה: מיועד לליווי פרויקטים

31 בדצמבר 2021								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יטרת הפרשה להפסדי אשראי	סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי				
	סיכון אשראי	סיכון אשראי	סיכון אשראי	מאזני ⁽²⁾	מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽⁴⁾	מאזני ⁽⁵⁾	
מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	מאזני	
				מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	מסגרות והתחייבויות אחרות	
57	105	87	69	32,697	13,708	5,517	13,472	בביטחון נדל"ן: לדיר
7	54	49	90	9,496	2,150	83	7,263	למסחר ולתעשייה
64	159	136	159	42,193	15,858	5,600	20,735	סך הכל בביטחון נדל"ן
33	52	99	122	10,064	4,193	219	5,652	שאינו בביטחון נדל"ן
97	211	235	281	52,257	20,051	5,819	26,387	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
59	122	72	39	30,685	12,348	5,549	12,788	מזה: מיועד לליווי פרויקטים

- (1) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור לא צובר מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (2) אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) סיכון אשראי חץ מאזני הנובע מערבויות חוק מכר/בנוסח חוק מכר, המגובות ברובן בביטוח שנרכש מסבסחי משנה בינלאומיים.
- (6) סווג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חץ הגילוי על חובות פגומים

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

31 בדצמבר						
2021			2022			
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני	
						ביטחון נדל"ן
						נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:
						קרקע גולמית
10,071	1,276	8,795	16,413	703	15,710	נדל"ן בתהליכי בנייה
24,563	18,865	5,698	22,624	16,833	5,791	נדל"ן שבנייתו הושלמה
7,559	1,317	6,242	8,782	1,881	6,901	
42,193	21,458	20,735	47,819	19,417	28,402	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן
10,064	4,412	5,652	10,730	5,378	5,352	שאינו בביטחון נדל"ן
52,257	25,870	26,387	58,549	24,795	33,754	סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל

31 בדצמבר			
השינוי	2021	2022	
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾			
			סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי:
			סיכון אשראי שאינו בעייתי
10.9%	50,559	56,077	סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:
			בעייתי צובר ⁽²⁾
174.0%	192	526	לא צובר ⁽²⁾
(18.2%)	324	265	שאינו בעייתי
42.2%	1,182	1,681	
45.6%	1,698	2,472	סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
12.0%	52,257	58,549	סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור – לא צוברים מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(2) סווג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלק הגילוי על חובות פגומים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2022

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾											
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾											
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾					מזה:						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	לא צובר	בעיית ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	אשראי תקין שאינו בדירוג דירוג ביצוע ביצוע				
							בעיית ⁽⁵⁾	אשראי	אשראי ⁽⁴⁾	סך הכל	
פעילות לווים בישראל											
ציבור - מסחרי											
20	3	4	13	23	945	1,215	23	13	1,179	1,215	חקלאות, ייעור ודיג
6	-	1	10	15	323	834	15	-	967	982	כרייה וחציבה
306	90	31	273	599	9,568	14,878	599	283	14,303	15,185	תעשייה וחרושת
36	12	19	76	140	1,195	1,785	140	65	1,580	1,785	מזה: יהלומים
340	36	118	159	625	25,918	50,035	625	1,430	48,065	50,120	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
116	-	18	106	166	7,248	7,910	166	251	8,012	8,429	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
76	19	16	2	3	5,223	8,828	3	47	9,051	9,101	אספקת חשמל ומים
292	(46)	11	169	373	11,183	14,757	373	571	13,947	14,891	מסחר
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל											
95	10	-	50	92	1,532	1,974	92	86	1,807	1,985	
81	(12)	(8)	129	170	1,926	2,451	170	608	1,698	2,476	תחבורה ואחסנה
28	14	13	28	33	1,497	2,219	33	27	2,235	2,295	מידע ותקשורת
45	47	15	20	23	9,246	14,696	23	45	18,856	18,924	שירותים פיננסיים
162	7	40	127	278	4,798	7,155	278	123	6,761	7,162	שירותים עסקיים אחרים
88	1	44	130	165	2,705	3,347	165	218	2,992	3,375	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,655	169	303	1,216	2,565	82,112	130,299	2,565	3,702	129,873	136,140	סך הכל מסחרי
אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג											
902	-	99	1,329	1,329	196,703	208,125	1,329	820	205,976	208,125	
512	67	97	56	228	26,535	41,043	228	360	40,459	41,047	אנשים פרטיים - אחר
3,069	236	499	2,601	4,122	305,350	379,467	4,122	4,882	376,308	385,312	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
בנקים בישראל											
-	-	-	-	-	1,149	1,648	-	-	3,417	3,417	
ממשלת ישראל											
-	-	-	-	-	18	18	-	-	11,065	11,065	
3,069	236	499	2,601	4,122	306,517	381,133	4,122	4,882	390,790	399,794	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לווים בחוץ לארץ											
סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ											
35	33	33	11	39	5,006	7,171	39	482	6,850	7,371	
-	-	-	-	-	17,485	17,502	-	-	17,764	17,764	בנקים בחוץ לארץ
1	-	-	-	-	300	300	-	-	1,757	1,757	ממשלות בחוץ לארץ
36	33	33	11	39	22,791	24,973	39	482	26,371	26,892	סך הכל פעילות בחוץ לארץ
3,105	269	532	2,612	4,161	329,308	406,106	4,161	5,364	417,161	426,686	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 329,308, אגרות חוב - 14,492 נירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 315, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים - 5,773 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 76,798.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 4,352 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,779 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 7,310 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע בנוסח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק - המשך

ליום 31 בדצמבר 2021

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽³⁾							מזה:				
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	לא צובר ⁽⁷⁾	בעייתיות ⁽⁵⁾	סך הכל	סך הכל	בעייתיות ⁽⁵⁾	דירוג ביצוע ביצועי אשראי	דירוג ביצוע ביצועי אשראי ⁽⁴⁾	סך הכל	
9	1	(1)	8	16	939	1,203	16	8	1,179	1,203	פעילות לווים בישראל
4	-	(6)	-	-	158	651	-	-	750	750	ציבור - מסחרי
188	37	14	300	465	7,689	13,116	465	298	12,517	13,280	חקלאות, ייעור ודיג
27	4	8	68	139	1,031	1,552	139	23	1,390	1,552	כרייה וחציבה
265	(1)	43	197	403	19,881	44,603	403	1,004	43,288	44,695	תעשייה וחרושת
43	1	(16)	84	113	6,228	7,360	113	178	7,271	7,562	מזה: יהלומים
35	(4)	11	1	13	4,655	7,427	13	36	7,637	7,686	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
231	19	(42)	234	356	10,531	13,993	356	380	13,410	14,146	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
55	8	(44)	73	167	1,577	2,082	167	142	1,773	2,082	אספקת חשמל ומים
99	10	21	176	214	1,992	2,858	214	140	2,523	2,877	מסחר
35	(2)	(2)	16	93	1,181	1,807	93	27	1,744	1,864	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל
129	(20)	(35)	7	42	8,143	13,165	42	28	16,387	16,457	תחבורה ואחסנה
102	(8)	(12)	117	173	4,229	6,192	173	213	5,825	6,211	מידע ותקשורת
21	(2)	(13)	19	36	2,582	3,343	36	351	2,963	3,350	שירותים פיננסיים
1,216	39	(82)	1,232	2,091	69,785	117,800	2,091	2,805	117,267	122,163	שירותים עסקיים אחרים
803	7	(133)	-	1,300	175,599	195,368	1,300	883	193,185	195,368	שירותים ציבוריים וקהילתיים
254	45	(55)	56	200	24,842	38,617	200	306	38,201	38,707	סך הכל מסחרי
2,273	91	(270)	1,288	3,591	270,226	351,785	3,591	3,994	348,653	356,238	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
-	-	-	-	-	2,333	2,588	-	-	3,690	3,690	אנשים פרטיים - אחר
-	-	-	-	-	74	74	-	-	11,827	11,827	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
2,273	91	(270)	1,288	3,591	272,633	354,447	3,591	3,994	364,170	371,755	בנקים בישראל
41	37	(7)	6	59	3,305	5,431	59	373	5,437	5,869	ממשלת ישראל
1	-	(1)	-	-	7,260	7,286	-	-	9,081	9,081	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	1	1	403	403	1	-	2,437	2,438	פעילות לווים בחוץ לארץ
42	37	(8)	7	60	10,968	13,120	60	373	16,955	17,388	סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ
2,315	128	(278)	1,295	3,651	283,601	367,567	3,651	4,367	381,125	389,143	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 283,601, אגרות חוב - 14,307 ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 1,332, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,652 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 86,251.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,699 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 2,096 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 5,699 מיליוני שקלים חדשים בגינו נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע בנטס חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.
- (7) סווג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלק הגילוי על חובות פגומים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽⁴⁾

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

חלק א' - מידע בדבר סך החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021 ⁽³⁾			31 בדצמבר 2022 ⁽²⁾			המדינה
חשיפה			חשיפה			
סך הכל	חוץ מאזנית (6)(5)(4)	מאזנית ⁽⁴⁾	סך הכל	חוץ מאזנית (6)(5)(4)	מאזנית ⁽⁴⁾	
12,551	742	11,809	23,003	1,483	21,520	ארצות הברית
-	-	-	5,803	-	5,803	ברבדוס ⁽⁷⁾
14,633	7,573	7,060	15,665	8,932	6,733	אחרות
27,184	8,315	18,869	44,471	10,415	34,056	סך כל החשיפות למדינות זרות
55	6	49	56	4	52	מזה: למדינות יוון, פורטוגל, ספרד, איטליה
602	54	548	694	86	608	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נדילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי, בהתאם לעדכון הוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A.
- (3) סווג מחדש
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים ליניקי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (5) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (6) יתרת החשיפה החוץ מאזנית כוללת סך של 7,343 מיליוני שקלים חדשים אשר עיקרו בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מחר של לווים בענף הנדל"ן בישראל. (ליום 31 בדצמבר 2021 - 5,777 מיליוני שקלים חדשים).
- (7) החשיפה הינה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל. חברת הביטוח הרשומה בברבדוס הינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.
- (8) ליום 31 בדצמבר 2022 שיעור החשיפה לבריטניה אינו עולה על סף הדיווח שנקבע בהוראות הדיווח לציבור. החשיפה בגינה בתקופות אלה מוצגת ב"אחרות".

חלק ב' - מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
בריטניה	-

ליום 31.12.2022 לא קיימות מדינות זרות אשר סכום החשיפות המאזניות בגינן גבוה מהסף הנדרש לגילוי זה. (ליום 31.12.21 סכום החשיפה המאזנית בגין המדינה שפורטה לעיל הינו כ-3.2 מיליוני שקלים חדשים)

חלק ג' - מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

לשנה שהסתיימה	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
ביום 31 בדצמבר 2022	שינויים נטו בסכום החשיפה
ברבדוס ⁽¹⁾	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח
-	-
5,803	5,803

בהתאם להנחיות בנק ישראל, מדינה שקיבלה סיוע מקרן המטבע הבינלאומית, נחשבת למדינה עם בעיות נזילות. החשיפה לעיל היא מול חברת ביטוח המגבה תיקי משכנתאות, ולמצב הנזילות במדינה לא צפויה להיות השפעה על יכולת התשלום במקרה של תביעות עתידיות על ידי הבנק

- (1) החשיפה הינה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל. חברת הביטוח הרשומה בברבדוס הינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

נתוני חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾⁽²⁾⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

דירוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽⁴⁾	חשיפת אשראי נוכחית
31 בדצמבר 2022⁽⁷⁾			
AAA עד AA- ⁽⁸⁾	6,162	7,273	13,435
A+ עד A-	875	845	1,720
BBB+ עד BBB-	3	20	23
BB+ עד B-	-	-	-
נמוך מ: B-	-	-	-
ללא דירוג	1	18	19
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים	7,041	8,156	15,197

דירוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽³⁾		סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽⁴⁾	
	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾	לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁶⁾	לפני קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו	לאחר קיזוז הפקדות בגין הסדרי התחשבות נטו ⁽⁵⁾
31 בדצמבר 2021				
AAA עד AA-	682	566	5,508	6,074
A+ עד A-	2,305	1,653	240	1,893
BBB+ עד BBB-	15	15	-	15
BB+ עד B-	1	1	-	1
נמוך מ: B-	-	-	-	-
ללא דירוג	7	11	4	15
סך הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים	3,010	2,246	5,752	7,998

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו. חשיפת הבנק הינה, רובה ככולה, לבנקים ולבנקים להשקעות, הרשומים בעיקרם בברבדוס, גרמניה, הולנד, צרפת ושוויץ.
- (2) לאחר ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי.
- (3) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, נירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר וסיכון אשראי מאזני אחר בגין מכשירים נגזרים.
- (4) יתרת החשיפה החוץ מאזנית למוסדות פיננסיים כוללת סך של 7,343 מיליוני שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2022 (ליום 31 בדצמבר 2021 - 5,777 מיליוני שקלים חדשים) בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מכר של לויים בענף הנדל"ן בישראל וכן, ערבויות והתחייבויות נוספות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד א'.
- (5) מוצג לאחר קיזוז שווי הוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצדדים נגדיים החתומים על הסכמי התחשבות נטו.
- (6) בגין קיזוז הפקדות במזומן המהוות בטוחה ונוגעות לעסקאות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים אשר מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי, בהתאם לעדכון הוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A.
- (8) קיימת חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202 העולה על 15% מבסיס ההון; חשיפה למדינת ברבדוס בסך של 5,803 מיליוני שקלים חדשים בדירוג AA-.

בעקבות ההשלכות האפשריות של המשבר הכלכלי, כתוצאה ממגפת הקורונה, על מצבם של מוסדות פיננסיים רבים בעולם, במחצית הראשונה של 2020 עלתה תנועתיות מרווחי האשראי במהלך תקופת המשבר. מוסדות פיננסיים רבים חוו הורדת אופק דרוג, וחלקם אף ספגו הורדות דרוג. החל מהמחצית השנייה של 2020 ובמהלך שנת 2021 הסתמנה התייצבות בשווקים הפיננסיים, אם כי המערכת הפיננסית עדיין מגלמת סיכון מוגבר על רקע גלים נוספים של נגיף הקורונה והעליה בשיעורי האינפלציה באזורים שונים בעולם. כתוצאה מהעלייה בשיעורי האינפלציה, בחודשים האחרונים בנקים מרכזיים רבים החלו ליישם מדיניות של ריסון מוניטארי והעלאת שיעורי הריבית. בזמן הקרוב, הם צפויים להמשיך להעלות את שיעורי הריבית, מה שעלול לגרום לתמחור מחדש של נכסים פיננסיים, תנועתיות בשווקים ושינויים בתנאי האשראי. במהלך כל התקופה, ובהתאם להתפתחויות, מבצע הבנק ניטור הדוק של כלל מסגרות החשיפה של הבנק, ניתוח וביחנה הסיכונים הרלוונטיים, לפי פרמטרים שונים, ובהתאמה גם לרמת הפעילות העסקית מול הצדדים הנגדיים עודכנו מסגרות החשיפה השונות (RIGHT SIZING). פרוץ המלחמה בין רוסיה ואוקראינה ב-24 בפברואר 2022, גרמה לשיבושים בכלכלה העולמית לרבות טלטלה בשווקי ההון, החרפת האינפלציה, מחסור במקורות אנרגיה באירופה והאטה בפעילות הכלכלית במדינות רבות. הבנק ביצע הערכת סיכון לגבי המוסדות הפיננסיים הרלוונטיים והתאמת רמת הפעילות על פי הצורך. הבנק ממשיך לעקוב אחר הסיכון ומעריך כי המוסדות הפיננסיים המהווים הצדדים העיקריים שלו כבר צמצמו את חשיפתם לסיכונים המלחמה באופן ניכר. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 אין סיכון אשראי בעייתי (פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת), נטו.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חשיפות האשראי המוצגות לעיל אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילריס/ברוקרים (מקומיים וזרים), ראה ביאור g2. לדוחות הכספיים.

חלק מהחשיפות הנכללות בטבלה לעיל נכללות גם במסגרת סיכון אשראי לפי ענפי משק, תחת ענף "שירותים פיננסיים". במסגרת זו נכללים פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים. עסקאות עתידיות, המשוקללות בהתאם לכללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313, נכללות כחלק מסיכון האשראי החוץ מאזני, ואינן נכללות בטבלה לעיל.

במסגרת מדיניות ניהול החשיפות למוסדות פיננסיים זרים, קובע דירקטוריון הבנק, בין היתר, את תיאבון הסיכון, קרי, את מגבלות החשיפות המקסימליות למדינות ולמוסדות פיננסיים זרים, תוך התאמת גובה החשיפה להערכת הסיכון לגבי כל מדינה ומוסד פיננסי. מגבלות החשיפה נקבעות, בין היתר, על בסיס הנתונים הפיננסיים של המדינות והמוסדות הפיננסיים השונים, הערכת הבנק את רמת הסיכון, ובאופן המונע ריכוזיות של החשיפות. מגבלות החשיפה לכל מוסד כוללות היקפי חשיפה מקסימליים וטווחי זמן מקסימליים לפירעון עבור סוגים שונים של פעילויות ועסקאות. לצורך כך, נלקח בחשבון גם קיומו (או אי קיומו) של הסכם קיזוז לפעולות נגזרים מול אותו מוסד פיננסי. כמו כן נקבע במסגרת המדיניות, מדרג סמכויות לאישורן של עסקאות ספציפיות בתחום מגבלות החשיפה. בהתאם לצורך הבנק מתאים את מגבלות החשיפה מעת לעת.

הבנק עוקב אחר פרסומים ודירוגים ציבוריים וכל מידע נוסף ככל שקיים וזמין ביחס למוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, ובהתאם לצורך בוחן את מגבלות החשיפה ואת החשיפה בפועל.

הבנק מביא בחשבון את מועדי הפירעון של חשיפות האשראי במסגרת צרכי הנזילות של הבנק. פיקדונות כספיים מופקדים בדרך כלל לתקופות קצרות, ואילו חשיפה בגין נגזרים והשקעות בניירות ערך הינה לתקופות ממושכות יותר.

סיכון האשראי לדיור

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדיור. אך יחד עם זאת, תחום זה מאופיין בפיזור גבוה וברמת סיכון נמוכה בשל פיזור רחב של לווים, המשתייכים לענפי המשק השונים, שיעורי מימון נמוכים יחסית, פיזור גיאוגרפי נרחב של הנכסים המשועבדים ושימוש במפחיתי סיכון שונים וביניהם ביטוחי נכס וביטוחי חיים, למזעור סיכונים האשראי בתחום.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדיור, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק.

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה פרטנית להגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפייני סיכון שונים, וניתוח הבקשה להלוואה לפי גורמי סיכון הקשורים הן לטיב הלווים והן מהות העסקה שמקבל הבנק.

בעת הערכת טיב הלווים נבחנים בין היתר: יחס החזר מההכנסה, הכנסה לנפש, יציבות ההכנסה, ותק ועוד. בעת אישור ההלוואה ניתן משקל גבוה ליחס החזר מההכנסה הקבועה של משק הבית (PTI) וזאת על מנת לבחון את יכולת החזר של משק הבית לרבות בתרחישים של עליית ריבית.

בנוסף נבחנים גורמי סיכון הקשורים לעסקה ולביטחונות, כגון מטרת ההלוואה, שיעור המימון, המיקום הגאוגרפי של הבטוחה, ממציא בדיקות שמאי ועוד. לעיתים דורש הבנק את קיומם של חיזוקים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, וחיזוקים נוספים אחרים. לבנק מודל מתקדם לדיור אשראי לדיור הכולל דירוג לכל הלוואה וחשוב פוטנציאל ההפסד במקרה של כשל. מודל זה מהווה חלק ממערך הניטור הקיים של הבנק.

תיאבון ופרופיל הסיכון בתחום המשכנתאות

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנים מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל. מגבלות אלה מהוות כמכלול את תיאבון הסיכון של הבנק בתחום המשכנתאות המוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים והתיק הכולל. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדד איכות האשראי (ראה להלן) במסגרת בקרת האשראי, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדיור, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניטור וניתוח התיק לפי גורמי הסיכון המרכזיים וכן אמידת הסיכון בתיק במודל מתקדם לדיור אשראי לדיור הכולל דירוג לכל הלוואה וחשוב ההסתברות לכשל ופוטנציאל ההפסד במקרה של כשל, וביצוע מגוון תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת השינויים בגורמים המאקרו כלכליים על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת שינוי בשיעור האבטלה, שינויים במחירי הדיור ושינויים בשיעור הריבית.

הניטור השוטף של פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, והתפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע מעלה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשיכים להיות יציבים ואינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון, אך שוררת אי הוודאות הקיימת בנוגע להמשך ההתפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית והיקף ההשפעה על הבנק. מדדים אלה כוללים את שיעורי המימון, יחס החזר להכנסה, שיעורי האובדליו בכשל, ובפרט שיעורי הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוהה בבנק. יצוין, כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש דצמבר 2022) עומד על כ-54.6% בהשוואה ל-53.4% ביום 31 בדצמבר 2021 ול-52.7% ביום 31 בדצמבר 2020 (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן).

הבנק בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאים ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון ובמידה ופוטנציאל הסיכון העתידי יקטן, רמת הסיכון בתיק האשראי לדיור תרד חזרה לנמוכה.

רמת הסיכון בתיק האשראי לדיור עלתה ברבעון הרביעי לשנת 2022 לרמת סיכון נמוכה - בינונית, בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות עתידיות אפשריות של עליית הריבית והאינפלציה על כושר החזר של הלווים וזאת לאור מהותיות תיק המשכנתאות לבנק ועל אף שנכון למועד זה, מדדי הסיכון אינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן היקפי מתן המשכנתאות במגזר משקי הבית:

שעור השינוי (באחוזים)		היקפי ביצוע (במיליוני שקלים חדשים)			
2020-2021	2021-2022	2020	2021	2022	
41.7	7.0	27,074	38,353	41,052	משכנתאות שבוצעו (לדירור ולכל מטרה) מכספי הבנק מכספי האוצר:
(25.0)	(23.3)	343	257	197	הלוואות מוכונות
(41.1)	21.3	125	73	89	הלוואות עומדות ומענקים
40.5	6.9	27,542	38,684	41,338	סך הכל הלוואות חדשות
75.7	(32.4)	4,304	7,563	5,113	הלוואות שמוחזרו
45.2	0.4	31,846	46,247	46,451	סך הכל ביצועים
32.6	(15.1)	52,922	70,150	59,581	מספר לווים (כולל מיחזורים)

להלן פרטים בדבר מאפייני סיכון שונים בתיק הלוואות לדירור⁽¹⁾ ליום 31 בדצמבר 2022 (במיליוני שקלים חדשים):

סך הכל	גיל ההלוואה ⁽²⁾ (הזמן שחלף ממועד מתן ההלוואה)					שיעור החזר	שיעור מימון
	עד 3 חודשים	3 עד 12 חודשים	12-24 חודשים	24-36 חודשים	36 חודשים ומעלה		
102,182	12,788	16,688	30,779	27,210	12,684	עד 35%	עד 60%
19,772	3,345	3,070	4,410	5,176	2,967	50%-35%	
1,236	1	5	25	259	946	80%-50%	
113	-	1	4	15	93	מעל 80%	
58,570	10,950	12,850	18,935	11,140	3,400	עד 35%	75%-60%
12,008	3,706	2,508	2,284	1,804	857	50%-35%	
275	1	-	9	38	227	80%-50%	
22	-	-	-	1	21	מעל 80%	
2,174	176	262	457	256	994	עד 35%	מעל 75%
411	39	47	30	46	242	50%-35%	
67	-	-	-	4	63	80%-50%	
10	-	-	-	-	10	מעל 80%	
196,840	31,006	35,431	56,933	45,949	22,504		סך הכל
מזה:							
19,377	886	5,344	4,613	2,850	1,095	הלוואות שניתנו בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליון שקלים חדשים	
9.8%	17.7%	17.2%	13.0%	6.2%	4.9%	אחוז מסך האשראי לדירור	
הלוואות בריבית משתנה:							
68,021	1,489	12,808	13,677	13,595	7,989	לא צמודות בריבית פריים	
9,463	718	2,606	2,308	378	2,888	צמודות למדד ⁽³⁾	
4,253	132	562	661	851	803	במטבע חוץ ⁽³⁾	
81,737	2,339	15,976	16,646	14,824	11,680	סך הכל	
34.6%	29.7%	41.3%	38.6%	29.6%	35.5%	הלוואות לא צמודות בריבית פריים מסך האשראי לדירור	
4.8%	14.3%	8.4%	6.5%	0.8%	12.8%	הלוואות צמודות למדד בריבית משתנה מסך האשראי לדירור	
1.4%	0.7%	0.7%	0.9%	0.7%	5.8%	הלוואות בשיעור מימון גבוה מ-75% מסך האשראי לדירור	

(1) יתרת הלוואות לדירור לאחר הפרשה להפסדי אשראי.

(2) יתרות האשראי המוצגות לעיל מחולקות ל'קבוצות גיל' בהתאם למועד בו החל הביצוע הראשון של ההלוואה, והן כוללות באותה קבוצת גיל גם את יתרות האשראי שניתנו בפועל בתקופות מאוחרות יותר.

בנוסף, מחזורים של הלוואות, אינם משנים את גיל ההלוואה, כלומר יתרת הלוואה משיכת למועד המקורי של העמדת הלוואה. אופן טיפול זה רלוונטי גם למחזור של הלוואות "מוכונות" שהועמדו במקורן באחריות המדינה ומוחזרו להלוואות באחריות הבנק. בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נכללות הלוואות בהן מתעדכן שיעור הריבית בתדירות של עד 5 שנים (ולא עד בכלל).

מאפייני תיק האשראי לדירור של הבנק

מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה פרטנית להגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפייני סיכון שונים. מאפיינים אלה כוללים בדיקת טיב הלווים ויכולתם לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית, שיעור החזר ביחס להכנסה הקבועה של משק

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הבית, בדיקת נתוני העסקה ושיעור המימון. לעיתים דורש הבנק את קיומם של חיזוקים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, וחיזוקים נוספים אחרים.

שיעור המימון

אחד הפרמטרים המרכזיים המשמשים את הבנק למזעור הסיכון בתיק האשראי לדירור הינו שיעור המימון (היחס שבין סכום ההלוואה לבין שווי הנכס המשמש כביטחון).

שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 עומד על 54.6%, בהשוואה ל-53.4% ביום 31 בדצמבר 2021 ול-52.7% ביום 31 בדצמבר 2020. מתוך היקפו הכולל של תיק האשראי של הבנק, בסך 196.8 מיליארדי שקלים חדשים, כ-98.6% ניתן בשיעור מימון מקורי נמוך מ-75%, המבטיח את ההלוואה גם במקרה קיצון של ירידה של 25% בשווי הנכס המשמש לביטחון.

שיעור המימון בדיווח זה הינו שיעור המימון ההיסטורי שחושב במועד אישור ההלוואה, והוא אינו מביא בחשבון פירעונות שוטפים, המקטינים את יתרת ההלוואה, ושינויים בשווי הנכסים המשמשים כביטחון. העלייה המשמעותית במחירי הדירור החל מסוף שנת 2008, ומנגד צמצום יתרות ההלוואות בגין הפירעונות השוטפים, מביאים לירידה בשיעור המימון ה"אמיתי", העדכני להיום, וכאמור לעיל, בהתבסס על השינויים בערכי הנכסים על פי אומדן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אל מול יתרות התיק הנוכחיות. שיעור זה נמוך משמעותית משיעור המימון ההיסטורי. היקף ההלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מ-75% בשנתיים האחרונות, מגיע ל-0.6 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-0.3% בלבד מתיק ההלוואות לדירור.

יצוין בהקשר זה כי שיעור המימון הממוצע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022, בהתחשב ביתרות לסילוק עדכניות (ללא עדכון של ערך הנכס בעקבות שינויים במחירי הדירור) היה יורד כדלקמן: בהלוואות שגילן עד שנה, בשיעור של כ-3.8%, בהלוואות שגילן שנה עד 5 שנים, בשיעור של כ-4.3% ובהלוואות שגילן מעל 5 שנים, בשיעור של כ-17.9%, בסך כל ההלוואות, בשיעור של כ-8.9%.

שיעור ההלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה (מ-75%) מסך תיק האשראי לדירור של הבנק הינו כ-0.9% באשראי שניתן לפני שנה ועד שנתיים, כ-0.7% באשראי שניתן לפני 3 חודשים ועד שנה, וכ-0.7% באשראי שניתן ברבעון הרביעי של שנת 2022.

שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה

שיעור המימון בהלוואה לדירור משמש מדד למידת הסיכון בהלוואה המבוסס רק על שווי הביטחון, ללא קשר למאפייני הלווה. לכן, בנוסף על כך, בעת אישור משכנתא, מחייב הבנק את הלווה להציג יכולת לעמוד בפירעונות השוטפים של ההלוואה כסדרם, בעיקר באמצעות חישוב שיעור ההחזר החדשי מתוך ההכנסה הקבועה של הלווה, נטו לאחר מיסים והפקדות לחיסכון ארוך טווח.

שיעור ההחזר הממוצע בתיק האשראי לדירור של הבנק הוא כ-26.2%. כ-82.9% מתוך תיק המשכנתאות של הבנק ניתן ללווים ששיעור ההחזר שלהם נמוך מ-35% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-23.3%). כ-16.2% מתיק המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 35% עד 50% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-39.3%). כ-0.8% מתוך המשכנתאות ניתן ללווים בעלי שיעור החזר של 50% עד 80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-59.3%) וכ-0.1% בלבד ניתנו ללווים בעלי שיעור החזר גבוה מ-80% (שיעור ההחזר הממוצע ללווים אלה: כ-92.4%).

ההלוואות ששיעור ההחזר בהן גבוה, הינן הלוואות הניתנות ללווים בעלי היקף גדול של רכוש נוסף, או שההכנסה הפנויה לנפש לאחר הפחתת התשלום בגין המשכנתא גבוהה, או כאשר יכולת ההחזר שלהם אינה מבוססת בהכרח על הכנסה שוטפת, או בהתקיים חיזוקים נוספים להלוואה, מעבר לנכס הממושכן וליכולת ההחזר של הלווה עצמו, כגון ערבים בעלי איתנות פיננסית שלעיתים אף משלמים חלק מההחזר החודשי. בנוסף, בעת אישור ההלוואה ללקוחות אלו ניתן משקל גבוה ליחס החזר מההכנסה בהתאם "לריבית נורמטיבית" וזאת על מנת לבחון את יכולת ההחזר של משק הבית בתרחיש של עליית ריבית.

הלוואות בריבית משתנה

הבנק מאפשר ללקוחותיו ליטול הלוואות לדירור הכוללות חלק בריבית משתנה הן במסלול הצמוד (מדד, מטבע חוץ) והן במסלול הלא צמוד (הלוואות שקליות).

ביום 27 בדצמבר 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדירור. העדכון כולל ביטול מגבלת ריבית הפריים, כך שנותרה המגבלה שלפחות שליש מסך המשכנתא יינתן בריבית קבועה, ועד שני השלישים הנותרים יינתנו בריבית משתנה. התיקונים להוראה לפי החוזר הינם החל מיום 17 בינואר 2021. עבור הלוואה לדירור המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה בבנק או בבנק אחר יחול התיקון מיום 28 בפברואר 2021.

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו את הידע והמומחיות של עובדיו לצורך הבנת הסיכונים בהלוואה בריבית משתנה והאופן בו ניתן לצמצם או להימנע מסיכון זה. הבנק מייעץ ללקוחותיו לייחס משקל ראוי לסיכון זה ולנהוג בזהירות בהחלטתם על הרכב ההלוואה.

היקף ההלוואות צמודות הפריים שניתנו בשנתיים האחרונות, המהוות את מרכיב הסיכון העיקרי במשכנתאות אלה, מגיע ל-28 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-14.2% מתיק ההלוואות לדירור.

יצוין כי לפני אישור הלוואה לא צמודה בריבית פריים, בדומה לאישורי הלוואות במסלולים אחרים בריבית משתנה, בוחן הבנק את יכולת ההחזר של הלווה בתרחיש בו יעלה שיעור ריבית הפריים לשיעור "ריבית נורמטיבית".

היקף ההלוואה

היקף ההלוואות שנתן הבנק בסכום מקורי גבוה מ-2 מיליוני שקלים חדשים הגיע ביום 31 בדצמבר 2022 ל-19.4 מיליארדי שקלים חדשים, המהווים כ-9.8% בלבד מתיק האשראי לדירור של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור כוללים בין היתר:

- תהליך חיתום - הלוואות לדיור נבחנות ומאושרות לפי הקריטריונים הבאים:
- קריטריונים לאישור הלוואה הכוללים בין היתר את: הניסיון המצטבר של הבנק בתחום האשראי לדיור, ממצאי ביקורות אשראי שוטפות, בדיקה של תיקי הלוואה המבוצעת במרכז בחינה ארצי יעודי, הערכות לגבי סיכויי אשראי באזורי הארץ השונים, טיב הלווה ויכולת החזר שלו, הבטחה הנכסית המוצעת והערבים, ומהות העסקה.
- סמכויות אשראי - קביעת הגורם המוסמך לאשר הלוואה נעשית בהתאם לנתונים בבקשת האשראי ולסיכון הגלום בה.
- מודל לקביעת פרמיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דרוג סיכון עסקאות.
- בקרות מובנות במערכת לביצוע הלוואות - הבקרות כוללות בין היתר: וידוא שלמות הנתונים, בקרות על ביצוע פעולות על פי הרשאות ומנגנון לניתוב תהליכים.
- הדרכה בתחום המשכנתאות - הבנק מקיים הדרכות להכשרה, לפיתוח ולשיפור הידע של כל הגורמים העוסקים במתן האשראי לדיור.
- נכסים מקצועיים - ככנסים אלו נסקרות בהרחבה ההתפתחויות בשוק המשכנתאות והצעדים שיש לנקוט על מנת להתמודד עם הסיכונים הנובעים מהתפתחויות אלו.
- מעקב שוטף אחר מצב לווים ותיק האשראי לדיור - הבנק פועל לזיהוי ולאיתור מוקדם ככל האפשר של תבחינים המעידים על ירידה בכושר הפירעון של הלווים, על מנת לאתר מוקדם ככל האפשר מצב של כשל אשראי. הבנק מפעיל סוגים שונים של בקרות, לרבות בקרות פנימיות שוטפות בסניפים, במרחבים ובמטה.

הגורמים השותפים לניהול ובקרת הסיכון בהלוואות לדיור

- מחלקת ניהול משכנתאות בחטיבה קמעונאית - המחלקה מטפלת בסוגים שונים של אירועים המתרחשים במהלך חיי הלוואה.
- מרכז הבחינה הארצי בחטיבה הקמעונאית - למרכז מועברים תיקי הלוואה בטרם הביצוע. תיקים אלו נבדקים במרכז על בסיס סיכון, על מנת לוודא שבוצעו בסניף הפעולות הנדרשת בהתאם לנהלי הבנק, הרגולציה וההנחיות שנתנו על ידי מאשר הלוואה.
- מערך הגבייה - מטפל בכל הקשור לתהליכי גביית חובות מלווים המפגרים בתשלומיהם, ובתהליכי מימוש נכסים.
- פורום פיגורים - הפורום קובע דרכי פעולה לטיפול בחובות ולהקטנת הפיגורים.
- החטיבה המשפטית - כחלק מתהליך החיתום, נבדקים הביטחונות בתיקים לא סטנדרטיים ובהלוואות בסכומים גבוהים.
- החטיבה לבקרת סיכונים - האגף לבקרת סיכונים מנטר את איכות תיק האשראי בבנק ואת התפתחות פרופיל הסיכון של תיק הבנק לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. החטיבה אחראית לביצוע שוטף של תרחישי קיצון על תיק המשכנתאות של הבנק.
- פורום ניטור סיכויי אשראי וריכוזיות אשראי - מקדם נושאים כגון בחינת מדיניות האשראי, ובפרט, השינויים בתיאבון הסיכון שנקבעו בה, ניתוח רמת הסיכון בתיק האשראי ויישום גישות מיידול מתקדמות, פיקוח על תהליך התכנון והיישום של תרחישי קיצון, ומעקב אחר פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק.
- ביקורת פנימית - תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית בתחום האשראי כוללת, בין היתר, התייחסות לבדיקת הגורמים העוסקים באישור, ביצוע, תחזוקה ובקרה על האשראי.

הכלים להפחתת הסיכון בהלוואות לדיור

- ביטחונות - על פי נהלי הבנק בתחום המשכנתאות, ניתן אשראי בגין ביטחונות נכסיים בלבד. במקרים מסוימים דורש הבנק, בנוסף לביטחון הנכס, גם ערבים לחוב.
- ביטוחים - על פי נהלי הבנק ובהתאם להוראות בנק ישראל, כל נכס המשמש כבטוחה מבוטח בביטוח נכס. בנוסף, הלווים עצמם מבטחים בביטוח חיים לטובת הבנק למקרה של פטירה בטרם נפרע האשראי במלואו. תהליך ביטוח האשראי הינו גורם מפחית סיכון משמעותי.
- שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון המרבי אותו מאשר הבנק, נקבע במדיניות האשראי ונבחן מעת לעת. ככלל, הבנק דורש מהלווה להשתתף בחלק ממימון הרכישה. תשלום ההון העצמי מהווה כרית ביטחון במקרה של מימוש הנכס, לרבות בתקופה של ירידת מחירים בשוק הנדל"ן. יתר על כן, שיעור ההשתתפות של הלווה מהווה אינדיקציה נוספת לאיתנותו הפיננסית.

לפרטים נוספים בדבר פעילות גורמים אלה, ראה דוח הסיכונים לשנת 2021 באתר האינטרנט של הבנק.

מכירת תיקי הלוואות לדיור

עסקאות המכירה של תיקי הלוואות לדיור מעבירות את כלל סיכון האשראי מהבנק אל הרוכש, והם מגובות בחוות-דעת משפטיות וחשבונאיות המבססות True sale. הסיכון היחיד שנותר בבנק הוא הסיכון התפעולי, בגין המחויבויות של הבנק כלפי הרוכש לתפעול השוטף של ההלוואות, לגבייה והעברת כספים, ולדיווחים שוטפים. על מנת למזער את הסיכון התפעולי, נבנה מנגנון תפעולי ממוכן לניהול ההלוואות ולהפקת דיווחים שוטפים לרוכשים. כמו כן, נערכת מידי שנה בחינה חיצונית (ISAE3402) לשלמות ואפקטיביות התהליכים והבקרות לניהול תיקי הלוואות שנמכרו.

לפרטים נוספים בדבר סיכון האשראי לדיור, ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים

לפרטים בדבר סיכונים סביבתיים ראה סיכונים אחרים להלן.

סיכון שוק וריבית

תיאור הסיכון

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההון של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (Interest Rate Risk in the Banking Book) - הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או לשווי הכלכלי של הבנק, הנובע בעיקר, משינויים במבנה עקומי הריבית הרלבנטיים לפעילות הבנק, תזוזות שונות שאינן זהות של עקומים שונים שבהם הבנק משתמש לתמחור וניהול החשיפות שלו, או מהעובדה ששינוי בריבית יכול לגרום לשינוי במבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כתוצאה ממימוש אופציות לפירעון מוקדם, בגין שינוי ברמת הריבית במשק.

סקירת סיכונים השוק והריבית והעקרונות לניהולם

לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך החשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס - הסיכון הקיים כאשר הנכסים וההתחייבויות של הבנק נקובים במטבע או מגזרי הצמדה שונים, ומסיכון הריבית בתיק הבנקאי. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי הבנק (שינוי בהכנסות) ועל שווי נכסיו (שינוי בשווי הון).

סיכונים שוק וריבית הינם חלק בלתי נפרד מעסקי הבנקאות ומניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, רמות חריגות של סיכון שוק ו/או סיכון ריבית עלולות לחשוף את הבנק להפסדים, ולהוות איום על הון.

דירקטוריון הנהלת הבנק קבעו, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכון השוק הינו סיכון מהותי, וכי ניהול סיכון זה הינו חיוני לייצובות הבנק. לפיכך, התווה דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון השוק והריבית.

מסמך המדיניות לטיפול בסיכון השוק וריבית מאגד את מדיניות הבנק לטיפול בסיכון, את אופן ניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידת הסיכונים, ודרכים להפחתת הסיכון. המסמך קובע את העקרונות לפיהם על הבנק לפעול על מנת לזהות, למדוד, לנטר, לבחון ולבקר את סיכון השוק והריבית באופן שוטף, הן למהלך עסקים רגיל והן לעתות קיצון. המסמך מאושר אחת לשנה בהנהלת הבנק, הועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ודירקטוריון הבנק. עקרונות המדיניות נקבעו באופן ההולם את אסטרטגיית הבנק ואת דרישות הרגולציה, קרי, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, הוראות ועדת באזל הרלוונטיות, ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

ניהול סיכון השוק והריבית מתבצע ברמה קבוצתית, כולל שלוחות חוץ לארץ וחברות הבת של הבנק. הפעילות מול בנק יחב מתואמת באופן שוטף, פרט, לצורך קביעת תיאבון סיכון קבוצתי שמחייב גם את ניטור פרופיל הסיכון ברמת הקבוצה.

ניהול סיכון השוק והריבית בבנק נחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים:

- תיק בנקאי - התיק מהווה את עיקר הפעילות והסיכון של הבנק, מכיל את כל העסקאות שאינן כלולות בתיק הסחיר, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים המשמשים כעסקאות הגנה לתיק הבנקאי. תיק זה חשוף בעיקר לסיכון ריבית ואינפלציה. מידת החשיפה אליה רוצה הבנק להישאר חשוף נובעת מפעילותו העסקית של הבנק. חשיפה זו הוגבלה במסגרת תיאבון סיכון שהוגדר באופן ייעודי עבור סיכון השוק וסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כאשר היא נבחנת על ידי הבנק בתדירות יומית, באמצעות מגוון כלים וסודלים. חריגה או אף התקרבות לגבולות החשיפה שנקבעו, מדווחות באופן שוטף ומטופלות באופן מיידי, בהתאם לעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות שהתווה הבנק. ניהול סיכון זה נועד לשמור על רמת הסיכון בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע בגין הסיכון, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.
- תיק סחיר - התיק מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות למטרות מסחר או לגידור רכיבים אחרים של התיק הסחיר. התיק המאוחד כולל תיקים המנוהלים בחדר עסקאות וכן, תיקי איגרות חוב למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ - כמו גם הנגזרים שנועדו לביצוע אסטרטגיות. כמו כן, כולל התיק עסקאות גידור למכשירים הכלולים בתיק הסחיר. תיק זה, נמצא ברמת סיכון לא גבוהה.

הוראות בנק ישראל הרלוונטיות לנושא ניהול סיכונים שוק וריבית הן: הוראות ניהול בנקאי תקין 339 - ניהול סיכונים שוק, הוראות ניהול בנקאי תקין 333 - ניהול סיכון ריבית, המרחיבה את ההוראות בהתייחס לסיכון ריבית, בעיקר בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוראות ניהול בנקאי תקין 208 - מדידה והלימות הון בהתייחס להקצאת הון בנדבך הראשון בגין התיק הסחיר, כפי שפורט להלן.

הבנק נדרש להקצות הון בגין סיכון ריבית ומניות בתיק הסחיר, סיכונים שער חליפין על כל הפעילות הבנקאית, וסיכון האופציות. הבנק משתמש בשיטת משך החיים הממוצע (מח"מ) במדידתו את סיכון הריבית ובשיטת דלתא פלוס במדידתו את הסיכון בגין אופציות. שיטה זו מכמתת את הסיכון הכרוך בפעילות תיק האופציות כפונקציה של ערכי "היוניות". אלה מבטאות את רגישות תיק האופציות לתזוזות בנכס הבסיס ובסטיית התקן.

חשיפה של הבנק למניות הינה נמוכה, לבנק תיק מניות מצומצם במערך הנוסטרו ובתיק ההשקעות הריאליות. פעילות הבנק בתיק הסחיר, כאמור לעיל, מנוהלת תחת מגבלות המשקפות תיאבון סיכון ברמה נמוכה, ולפיכך, הקצאת הון של הבנק בגין סיכון שוק הינה נמוכה מאוד.

רמת סיכון השוק הכולל מוגדרת כנמוכה-בינונית. סיכון השוק בתיק הסחיר הינו מזערי, על פי מדיניות הבנק. כאמור לעיל, התיק הבנקאי כולל את הפוזיציות שלא הוגדרו כפוזיציות סחירות בתיק הסחיר. טיפול הבנק בסיכון הריבית בתיק הבנקאי והקצאת הון הכולל הנוספת בגינו, מתוארים ומתבצעים במסגרת הנדבך השני של באזל. הקצאת הון במסגרת הנדבך השני של באזל, נבחנת הן בתרחישים המדמים מהלך עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון, לרבות תרחישים מערכתיים ותרחישי איום. זאת כחלק מתהליך הערכת הון הפנימי, ה-ICAAP, כמתואר בפרק הלימות הון.

מבנה תיק הנכסים וההתחייבויות של הבנק המוסה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטווחים בינוניים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. עקב אי התאמה מלאה בין מח"מ השימושים למח"מ המקורות, חשוף השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית.

סיכון זה מנוטר באופן שוטף, הן במסגרת ניהול סיכון הריבית על התיק הכולל במונחי VAR, הן במונחי EVE - Economic Value of Equity, והן במסגרת שורה נוספת של תרחישים המבטאים ברובם מצבי קיצון. הערכת החשיפה של הבנק לסיכונים ריבית לרבעון הרביעי של שנת 2022 עלתה מנמוכה-בינונית ל-בינונית, בשל העלייה בסביבת הריבית, רמת אי הוודאות הגבוהה וההשפעות האפשריות על התנהגות לווים ומפקידים.

הבנק פועל, כמדיניות, לגיוס פיקדונות ייחודיים, הנותנים מענה גם לצרכי הלקוח וגם לגידור חשיפות הריבית.

לפרטים נוספים בדבר מודלים אלה, השימוש בהם והמגבלות שלהם, ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

אמצעי פיקוח ומימוש המדיניות

הבנק קבע מבנה ארגוני לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים ייעודיים, שמוסדו לשם ניהול סיכונים אלה, ולשם הקמת מערך בקרה פנימית שנועד למנוע סטיות ממדיניות הבנק בפעילותו בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי.

לפרטים נוספים בדבר סיכון השוק והריבית ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

מדיניות גידור והפחתת הסיכונים

אחד הכלים העיקריים לניהול והפחתת סיכון הריבית הינו קביעת מחירי הצל בבנק (מחירי מעבר). מחירי הצל בבנק נקבעים בתדירות יומית במחלקת ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: "נג"ה") שבסקטור ניהול פיננסי, ומשקפים את צרכי ניהול החשיפות השונות תחת מדיניות ניהול הרווח והסיכון.

כלי נוסף הוא פעילות קנייה/מכירה באיגרות חוב ממשלתיות. כמו כן, פועלת מחלקת ניהול נכסים והתחייבויות שבסקטור ניהול פיננסי, לניהול פוזיציות הריבית ו/או הבסיס באמצעות עסקאות Forward, עסקאות Swap ואופציות. היתרונות בשימוש בכלים אלו נובעים מיכולת ביצוע מהירה ובסכומים גדולים, דבר המאפשר ניהול דינמי ואפקטיבי של חשיפות השוק והריבית לצורכי ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק, בפרק זמן סביר. בנוסף, העסקאות הן ללא מימון (Unfunded), קיימת בהן נזילות גבוהה והן מבוצעות באמצעות חדר העסקאות של הבנק.

עסקאות נגזרים, אשר מזוהות כמגדרות פוזיציות מאזניות בהתאם לכללי החשבונאות, יוגדרו בהתאם לנוהל גידור שקיים בבנק, כעסקאות גידור חשבונאי. אפקטיביות הגידור הינה מידת ההתאמה בין השינויים בשווי ההון או בין תזרימי המזומנים של הפריט המגודר ושל הנגזר המגדר. הגידור נחשב כבעל אפקטיביות גבוהה, אם השינויים בשווי ההון או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, מתקזזים כמעט במלואם על ידי השינויים בשווי ההון או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגודר. בדיקות אפקטיביות הגידור מתבצעות אחת לרבעון.

אחת לשנה לפחות, נבחנות הנחות המודלים המשמשים לניהול סיכונים שוק וריבית, לרבות ההנחות ההתנהגותיות הנלקחות לצורך קביעת הפריסות במכשירים שונים.

הבנק בוחן את מידת ריכוזיות סיכון הריבית לפי מגזרי ההצמדה ולפי סוגי מכשירים עיקריים. מפת הריכוזיות נידונה בוועדה לניהול סיכונים בתדירות שנתית. הבנק פועל באופן שוטף להגברת המודעות לנושא סיכונים שוק והריבית בתיק הבנקאי ברמת הקבוצה, לרבות ביחידות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות נהלי עבודה, הדרכות והשתלמויות בנושא. כמו כן, מתקיים קשר שוטף עם כל היחידות הרלבנטיות לניהול סיכון השוק והריבית. התיאום בין היחידות נועד ליצירת מתודולוגיה אחידה לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי.

מידת חשיפת סיכונים השוק והריבית ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

מידת סיכונים השוק והריבית נתמכת על ידי מגוון רחב של מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ומבחני מצוקה ואלה נבחנים באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, לרבות תהליכי תיקוף מתמשכים.

לבנק שני מודלים עיקריים לניהול סיכון השוק והריבית שלו: מודל ה- VAR ומודל ה- EVE . הבנק מחשב מדדים אלה, כמו גם מדדים נוספים המשמשים אותו לניהול סיכונים אלה, בתדירות יומית לכל הפחות.

מודל ה- VAR הוא מודל סטטיסטי האומדן את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במונחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחן באמצעות מדד זה. הבנק משתמש בשיטה המשלבת בין מספר שיטות חישוב VAR המקובלות בעולם. לחישוב ה- VAR נלווה חישוב $BACKTESTING$, שנועד לבחון את איכות אומדני החישוב שלו, קרי, לבחון את תחזית המודל לעומת התוצאה בפועל.

EVE - Economic Value of Equity, הוא מודל המבטא את גישת השווי הכלכלי. מודל זה הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוא בוחן שינויים בשווי הכלכלי של התיק תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית, במצב חיים רגיל ובמצבי קיצון, לרבות עלייה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים ותרחישים של עלייה/ירידה לא מקבילית של עקום הריבית. בנוסף, לבנק מגוון מבחני מצוקה (קיצון) ברמות חומרה שונות שנועדו לבחון את פרופיל הסיכון שלו בעת אירוע קיצון, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. כמו כן, מפעיל הבנק שיטות חדשות לבחינת סיכון הריבית בתיק הבנקאי בעת חירום, כולל תרחיש קיצון המתבצע במתווה כלכלי. תרחיש זה מתבסס על הבנת הבנק לגבי אופן התפתחות בעת קיצון של תנאי המאקרו הרלבנטיים לסיכונים אלה.

שיטות מידת ערכי הסיכון של הבנק הינן שמרניות בהיבטים רבים, בהתאמה לפרקטיקה המקובלת ביישום עקרונות באזל. המשקפת באופן מהימן את חשיפת הריבית, לרבות ההשפעות של האופציות ההתנהגותיות הגלומות בתיק המשכנתאות ובתיק הפיקדונות, התלויות בריבית. הבנק מבצע באופן שוטף, בחינה למתודולוגית אמידת הסיכון בהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם.

ערכי הסיכון הנמדדים למהלך עסקים רגיל ותרחישי קיצון, עלו במהלך רבעון זה, כתוצאה מפעילות בנקאית שוטפת ועליית עקומי ההיוון. בנוסף, הבנק ממשיך לנהל את הפוזיציה המדדית בצורה הדוקה המתבססת על בניית מאזן הצמדה בתדירות יומית ובנייה של פוזיציה חזויה תחת תרחישים שונים.

להלן ערך ה- VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2021	שנת 2022	
592	759	לסוף התקופה
810 (פברואר)	1,018 (יולי)	ערך מקסימלי במהלך התקופה
521 (אוקטובר)	533 (אפריל)	ערך מינימלי במהלך התקופה

מרבית סיכון השוק נובע מסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כפי שיוצג להלן. תוצאות בחינת ה- $Back-Testing$ על מודל ה- VAR ההיסטורי-אנליטי מצביעות על מקרה אחד שבו ההפסד היומי עלה על ערך ה- VAR שנחזה. מספר מקרים זה עומד בקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה- VAR .

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת⁽⁴⁾ תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2022					
שינוי בשווי הוגן					
מטבע חוץ			מטבע ישראלי		
צמוד					
סך הכל	אחר	אירו	דולר	לא צמוד	לצמוד
(2,812)	22	20	459	(2,435)	(878)
2,961	(25)	21	(449)	2,519	895
עלייה של 2%					
ירידה של 2%					
31 בדצמבר 2021					
(1,644)	16	14	418	(1,187)	(905)
(97)	(17)	14	(439)	427	(82)
עלייה של 2%					
ירידה של 2%					

(1) מחושב על סמך נתונים שוטפים המשמשים לצורך ניהול סיכון הריבית בפועל.

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. יתרות עובר-ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים. הבנק מבצע באופן שוטף, בחינה למתודולוגית אמידת הסיכון בהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

שווי הוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022		
סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל
18,416	362	18,054	21,970	1,442	20,528
16,605	2,250	14,355	17,966	1,534	16,432

שווי הוגן נטו מותאם⁽¹⁾
מזה: תיק בנקאי

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022		
סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל	סך הכל	מט"ח ⁽²⁾	שקל
191	134	57	(469)	339	(808)
235	140	95	(447)	340	(787)
(490)	(193)	(297)	152	(489)	641
(532)	(199)	(333)	126	(491)	617
(272)	(32)	(240)	(901)	133	(1,034)
398	87	311	1,097	25	1,072
477	163	314	329	333	(4)
(83)	(168)	85	(4)	(340)	336

שינויים מקבילים
עלייה במקביל של 1%
מזה: תיק בנקאי
ירידה במקביל של 1%
מזה: תיק בנקאי

שינויים לא מקבילים
התללה⁽³⁾
השטחה⁽⁴⁾
עליית ריבית בטווח הקצר
ירידת ריבית בטווח הקצר

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

(2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(3) ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(4) עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

הפער בין חשיפת התיק הבנקאי לשינויים בריבית על פי השווי ההוגן המותאם נטו לבין רגישות הערך הכלכלי (EVE) המוצגים לעיל, בתזוזה מקבילה של העקום ב-1% עומד על 1,094 מיליוני שקלים חדשים.

עיקר הפער נובע משימוש בעקומי היוון שונים. עקומי ההיוון המשמשים לניתוח רגישות הערך הכלכלי (EVE) הינם עקומי מחירי המעבר ואילו ריביות ההיוון המשמשות לצורך הצגת השווי ההוגן המותאם נטו הינן ריביות בהן ניתן לבצע עסקאות דומות בתאריך המאזן והן משקפות את רמת הסיכון הגלומה ללקוח דומה.

החישוב מאפשר תרחישים בהם עשויה להיווצר ריבית שלילית, ואינו קוטם את הריבית בשיעור של 0.0.

לפרטים נוספים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

יצוין כי שיעור התשואה הפנימי ומשך חיים ממוצע האפקטיבי כפי שמוצגים בחשיפת הבנק לשינויים בשיעורי הריבית בדוח הסיכונים, הינם נתונים ממוצעים ולכן לא ניתן להסיק משינוי ליניארי בהם על רגישות השווי ההוגן המותאם נטו לשינויים בשיעורי הריבית.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			שינויים מקבילים ⁽²⁾
הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	סך הכל	
1,321	30	1,291	498	26	472	עלייה במקביל של 1%
1,338	47	1,291	500	28	472	מזה: תיק בנקאי
(1,194)	(36)	(1,158)	(1,372)	(272)	(1,100)	ירידה במקביל של 1%
(1,216)	(59)	(1,157)	(1,374)	(274)	(1,100)	מזה: תיק בנקאי

(1) לטווח של שנה.

(2) שינויים בריבית חסרת סיכון.

(3) כולל השפעת שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באגרות חוב והשפעת צבירת ריבית על פעילות בנגזרים.

להלן ההנחות העיקריות שבבסיס הנתונים לעיל, התואמות את האופן בו מנהל הבנק את סיכוני הריבית:

- יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים.
 - החל משנת 2021, בחישוב רגישות הכנסות מריבית, לא מתבצעת קטימה של הריבית חסרת סיכון לשיעור מינימאלי של 0.0%. באותו אופן, בחישוב רגישות ההכנסות מימון שאינן מריבית, לא מתבצעת קטימה של ריביות ההיוון בשיעור ריבית 0.0%.
 - לאור השינוי בסביבת הריבית, עודכנו ההנחות ההתנהגותיות ביחס ליתרות עובר-ושב בזכות ותיק ניירות הערך. ההנחה היא, כי בתרחיש של עליית ריבית יהיה מעבר מיתרות עובר ושב, לפיקדונות נושאי ריבית, ושינויים בהיקפי אגרות החוב בתיק הנוסטרו.
- בתרחיש מקביל של עליית ריבית ב-1%, קרן ההון בגין ניירות ערך צפויה לרדת בכ- 450 מיליוני שקלים חדשים.

למידע נוסף על סיכון הריבית, ראה דוח הסיכונים המפורט באתר האינטרנט של הבנק.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

מדד ושער חליפין

סקירת סיכונים האינפלציה ושערי החליפין והעקרונות לניהולם

חשיפות אינפלציה - לבנק חשיפה מובנית לאינפלציה שלילית, הגלומה בפעילות הבנק בתיק הבנקאי, הכולל עודפי משכנתאות צמודות מדד, על מקורות צמודי מדד. מדיניות ניהול הסיכון הינה בהתאמה לתוחלת הרווח הצפויה בהחזקת הפוזיציה, ויכולת הבנק לצמצם את החשיפה תוך פרק זמן סביר, זאת בכפוף לתיאבון הסיכון שהוגדר. החשיפה בפועל נאמדת במסגרת מדדי תיאבון הסיכון והמודלים שמפעיל הבנק על כלל סיכוני השוק. הערכת הסיכון היא ברמה נמוכה-בינונית, המשקפת את היקף החשיפה והערכות האינפלציה החזויות.

חשיפות מטבע - מדיניות הבנק היא פוזיציות מטבע מזעריות (תפעוליות), למעט פוזיציות אסטרטגיות ספציפיות אשר אושרו בוועדות השונות/או פוזיציות חדר עסקאות על פי מגבלות הסיכון שאושרו. הפוזיציות האסטרטגיות במטבע חוץ תחומות ב-Stop Loss המהווה מנגנון לבלימה וקישור הסיכון. רמת הסיכון הכוללת של הבנק לסיכון מטבע הינה נמוכה.

נגזרים בתיק הבנקאי שבוצעו על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית, אך שלא ניתנים להגדרה כגידור לפי כללי הגידור החשבונאי, יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי. הפער נוצר כתוצאה משוני ברישום החשבונאי בין הפריטים המאזניים לבין הנגזרים הלא מגודרים חשבונאית. השפעה זו מנוטרת ומנוהלת תחת קיום מנחים שנקבעו על ידי הנהלה, באופן שוטף בסקטור ניהול פיננסי ומדוחות ונדונה בוועדות השונות לניהול סיכונים.

להלן נתונים בדבר חשיפות מדד ושער חליפין כפי שבאים לידי ביטוי בדוחות הכספיים, ותוך התייחסות לשוני בין ההצגה החשבונאית לבין מדידת החשיפה הכלכלית:

הון פיננסי - ליום 31 בדצמבר 2022 עולה ההון של הקבוצה על סך הפריטים הלא כספיים ב-24,869 מיליוני שקלים חדשים. ההון הפנוי של הקבוצה, הכולל את ההון הפיננסי, סימן במהלך שנת 2022 שימושים שקליים, בהתאם למדיניות ניהול המקורות והשימושים בתיק הבנקאי.

מצב הצמדה - פירוט הנכסים וההתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים בבנק לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, מוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, אולם, מידת החשיפה הכלכלית של הבנק אינה באה לידי ביטוי מלא בפוזיציות המוצגות בביאור זה, לאור השוני בין הגישה החשבונאית לבין הגישה הכלכלית בהתייחסות לסעיפי ההון, לפרטים שאינם כספיים ולהשקעות בחברות מוחזקות, כפי שיתואר להלן.

עודפי הנכסים צמודי המדד בקבוצה, הכוללים נכסים והתחייבויות מאזניים וחוף מאזניים ל-31 בדצמבר 2022, כמוצג בביאור 31 בדוחות הכספיים, מסתכמים ב-26.8 מיליארדי שקלים חדשים, והם מייצגים את החשיפה הכלכלית. בדצמבר 2021, הסתכמו עודפי הנכסים במגזר זה ל-14.7 מיליארדי שקלים חדשים.

עודפי השימושים במטבע חוץ בקבוצה ל-31 בדצמבר 2022, מסתכמים ב-132 מיליוני שקלים חדשים. לאחר התאמת ההתייחסות הכלכלית לפיקדונות המשמשים לכיסוי השקעות בחברות בנות בחוץ לארץ המוצגים כפריטים שאינם כספיים, וכן לירידת ערך בעלות אופי זמני של השקעות בניירות ערך, מסתכמת הפוזיציה במגזר זה בעודף שימושים של כ-7 מיליוני שקלים חדשים. ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה הפוזיציה במטבע חוץ בקבוצה, לאחר ההתאמות האמורות, בעודף שימושים של כ-538 מיליוני שקלים חדשים. הפוזיציה במגזר השקלי הלא צמוד מאזנת את הפוזיציות הכלכליות הפתוחות במגזר הצמוד למדד ובמגזר מטבע החוץ.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

לבנק שימושים צמודי מדד, הנובעים מהפעילות השוטפת בתיק המשכנתאות הצמודות למדד, אשר כנגדם מגויסים מקורות צמודי מדד, הכוללים הנפקות איגרות חוב ופיקדונות מהציבור. הבנק פועל באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים לניהול אקטיבי של חשיפה זו, בהתאם למדיניות החשיפה שנקבעה.

במסגרת דוח הדירקטוריון והנהלה מוצגת החשיפה הקבוצתית לריבית על בסיס מאוחד במונחי משך חיים ממוצע אפקטיבי (מח"מ) ובמונחי השווי ההוגן. תזרימי המזומנים לחישוב החשיפה מבוססים על הנחות שיעורי משיכה בתחנות היציאה בפיקדונות וכן על שיעורי סילוק מוקדם במשכנתאות. שיעורי המשיכות מבוססים על נתונים אמפיריים.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב התזרימים והשווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוח הכספי.

להלן ניתוח רגישות הון קבוצת הבנק לשינויים בשערי חליפין עיקריים ובמדד המחירים לצרכן (לפני השפעת מס), ליום 31 בדצמבר 2022, גידול (שחיקה) בהון (במיליוני שקלים חדשים):

	תרשיש קיצון היסטורי ⁽¹⁾				תרשישים		
	ירידה מקסימלית	עלייה מקסימלית	ירידה של 10%	ירידה של 5%	עלייה של 5%	עלייה של 10%	
מדד ⁽²⁾	(255.0)	322.1	(2,842.4)	(1,421.2)	1,421.2	2,842.4	
דולר	(4.7)	8.6	2.7	(5.3)	10.4	15.7	
ליש"ט	(0.2)	0.1	(0.4)	(0.2)	0.2	0.4	
יין	0.1	0.4	0.5	-	0.4	0.1	
אירו	-	1.9	(3.2)	-	3.0	6.3	
פר"ש	0.2	(0.6)	0.4	0.2	(0.2)	(0.4)	

(1) תרשישי הקיצון חושבו על בסיס שינויים יומיים בשערי החליפין ושינויים חודשיים במדד ב-10 השנים האחרונות.
(2) רגישות הון לעלייה ולירידה של 3% במדד המחירים לצרכן הינה 852.7 ו-852.7 מיליוני שקלים חדשים, בהתאמה.

סיכון מחירי מניות

לפרטים בדבר סיכון מחירי מניות, ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק. לפרטים נוספים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות לעיל, דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק, וכן ביאורים 12 ו-15 לדוחות הכספיים.

סיכון נזילות ומימון

תיאור הסיכון

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר.
סיכון מימון - סיכון הנובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות.

סקירת סיכון הנזילות והעקרונות לניהול

סיכון הנזילות מנוהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות), 221 (יחס כיסוי נזילות) ו-222 (יחס מימון יציב נטו). הסיכון מנוהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון והנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.

ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון הניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגיל ובתרחישי הלחץ השונים, מגבלות הדירקטוריון והנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותוכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

דירקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאבון הסיכון על פי הדרישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כיסוי נזילות, יחס מימון יציב נטו ויחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

הבנק מפעיל כלים לניטור סיכון הנזילות באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים העשויים להצביע על עליית הסיכון למצב של משבר. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכרזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכת.

במהלך שנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סקירת סיכון המימון והעקרונות לניהול

סיכון המימון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון ונהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים. ריכוזיות מקורות המימון, כאמור, מנוטרת באמצעות מגוון רחב של מגבלות דירקטוריון, הנהלה וכן אינדיקטורים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) תחת מספר תתי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר, מטבע ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיוון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון, ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנהל באופן שוטף.

מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים, וכן הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. לאורך שנת 2022 סיכון ריכוזיות מקורות המימון נותר נמוך.

כמו כן, החשיפות לנגזרים מנוהלות באופן שוטף, בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון לעיל.

לפרטים נוספים בדבר סיכון המימון ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 - "יחס כיסוי נזילות", הדרישה הרגולטורית המזערית הינה 100%. ההוראה קובעת יחסי נזילות מינימאליים לתקופה של חודש ("LCR רגולטורי"), המחושבים על בסיס מקדמים אחידים למערכת הבנקאית אשר נקבעו על ידי בנק ישראל בהתבסס על הנחיות באזל III. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי, כך שיעד יחס כיסוי הנזילות של הבנק והקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולול" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח. הוראה זו הינה בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים, כנדרש בהוראה 342, כפי שתואר לעיל. יחס כיסוי הנזילות הממוצע לרבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכם ב-118%. כאמור לעיל, במהלך שנת 2022, לא נרשמו חריגות ממגבלות יחס זה.

יחס מימון יציב נטו

הוראת ניהול בנקאי תקין 222 "יחס מימון יציב נטו" קבעה יחס מימון יציב מינימאלי בשיעור של 100% ("NSFR רגולטורי"), בין מימון יציב זמין ומימון יציב נדרש. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס מימון יציב נטו של הקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו על בסיס מאוחד. היחס על בסיס מאוחד ליום 31 בדצמבר 2022 עמד על 115%.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הנזילות ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

לפרטים בדבר תזרים המזומנים של הבנק לפי תקופות לפירעון ראה ביאור 32 בדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה יתרת שלושת קבוצות המפקידים הגדולות בקבוצת הבנק ב-18.9 מיליארדי שקלים חדשים.

הבנק פועל באופן עקבי, כחלק מהאסטרטגיה לניהול מקורות ושימושים, לגיוס מקורות ארוכי טווח.

שיעור המקורות המאזניים השקליים של הבנק, לתקופה העולה על חודש ימים, מסך המקורות השקליים ליום 31 בדצמבר 2022, הסתכם ב-49% (ליום 31 בדצמבר 2021 - 45%) ומתוכם שיעור מקורות מאזניים לתקופה העולה מעל שנה, הוא כ-38% (ליום 31 בדצמבר 2021 - 41%).

מרבית המקורות המאזניים של הבנק במטבע חוץ ליום 31 בדצמבר 2022 הם לתקופה של עד שנה ומהווים כ-92% (ליום 31 בדצמבר 2021 - 96%) מסך המקורות במטבע חוץ, מתוכם כ-49% (ליום 31 בדצמבר 2021 - 40%) מקורות לתקופות של מעל 3 חודשים.

המקורות השקליים ארוכים יותר מהמקורות במטבע חוץ, זאת בהתאמה למבנה השימושים הארוך יותר בשקלים, בדגש על המשכנתאות במטבע ישראלי. כמו כן, פועל הבנק בעסקאות עתידיות בהיקפים ניכרים להסטת עודפי נזילות בין מטבע חוץ לשקלים ובהתאמה לתקופות, כחלק מניהול דינמי של המקורות והשימושים.

לפרטים בדבר גיוס המקורות והתפתחות יתרת פיקדונות הציבור ראה פרק התפתחויות במקורות המימון ופרק ניתוח ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, לעיל.

סיכון תפעולי

תיאור הסיכון

הסיכון התפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

הבנק הגדיר מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים, הכוללת הגדרה של הממשל התאגידי המפרטת את תחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה, ואת חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק ובקבוצה.

הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי.

הסיכון התפעולי כולל גם את סיכון אבטחת מידע והגנת הסייבר, סיכון טכנולוגיית המידע וסיכון משפטי.

האירועים התפעוליים מסווגים לשבע קטגוריות סיכון בהתאם לעקרונות באזל: מעילה (הונאת הבנק בידי עובדי), הונאה חיצונית (הונאת לקוח את הבנק), פרקטיקות עבודה ובטיחות סביבת העבודה (הפסדים הנובעים מפעולות שאינן עולות בקנה אחד עם חוקים או הסכמים בנושא עבודה), פרקטיקות הקשורות ללקוחות, מוצרים ועסקים (אי עמידה בחובות כלפי לקוח), נזק לנכסים פיסיים, ביצוע, הפצה וניהול תהליכים ושיבושים עסקיים וכשלי מערכות. הבנק מנהל את הסיכון התפעולי גם לפי קטגוריות אלה.

סקירת הסיכון התפעולי והעקרונית לניהול

עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילותו העסקית. אירועי הכשל התפעולי, שהתרחשו במוסדות הפיננסיים, הגבירו את מודעות המחוקקים והמוסדות הפיננסיים למהותיות אירועי הכשל התפעולי, לפוטנציאל הגבוה של הנזק היכול להיגרם מאירוע סיכון תפעולי, ולמאפיינים העיקריים שלהם.

הסיכון התפעולי הינו מהותי בשל קיומו בכל תחומי הפעילות ובכל יחידות הבנק. לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בהון ובמוניטין הבנק, ויש לו יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון: סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת הבנק, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התממשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון), מגיפה ואירוע ביטחוני. לפיכך, ניהול יעיל של הסיכון הינו הכרחי בתהליכי ניהול סיכונים בבנק.

הסיכון התפעולי מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות של הבנק. עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילותו העסקית.

בגין מהותיות הסיכון התפעולי, מייחסים הנהלת הבנק והדירקטוריון חשיבות רבה לניהול סיכון זה, כחלק מהמסגרת הכוללת של הבנק לניהול ובקרת הסיכונים שלו. הדירקטוריון וההנהלה קבעו כי ניהולו של הסיכון מחייב יצירת תרבות הולמת בארגון לטיפול בו, באמצעות הטמעת והנחלת התרבות הארגונית על ידי הדרכות, הפצת תכנים בנושא ויישום סטנדרטים גבוהים של בקרה פנימית בכל הרמות.

לבנק מדיניות מסגרת לטיפול בסיכונים התפעוליים המגדירה את העקרונות לפיהם הבנק מנהל את הסיכון התפעולי, מהותיות הסיכון, אופן ניהולו, תהליכי המדידה והניטור והפעולות שנוקט הבנק על מנת להפחית את הסיכון. עקרונות המדיניות נקבעו באופן הולמם את אסטרטגיית הבנק, את דרישות הרגולציה (הוראות ניהול בנקאי תקן של בנק ישראל והוראות ועדת באזל הרלוונטיות) ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

המדיניות מפרטת את הממשל התאגידי ותחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה השונים, ומעגנת את חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק ובקבוצה. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע בהתאם להוראות בנק ישראל: 350 - "ניהול סיכונים תפעוליים" ו-310 - "ניהול סיכונים", המתוות את מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים, ומסמך באזל "עקרונות לניהול הסיכון התפעולי" (מסמך מיוחד אוקטובר 2014), הקובעים את הכללים הנדרשים לניהול תקין של הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. האחראי ליישום נאות של מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי ופועל באמצעות האגף לבקרת סיכונים. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול בסיכונים מעילות והונאות, המהוות חלק מקטיגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל.

מדיניות הבנק קובעת את תיאבון הסיכון התפעולי של הבנק במספר היבטים כמותיים ואיכותיים במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון. תיאבון הסיכון הוגדר בגין ההפסדים בפועל וההפסדים הפוטנציאליים, ברמת התיק הכולל ולפי קטגוריות סיכון.

מסמך המדיניות אושר בהנהלת ודירקטוריון הבנק בשנת 2022, כחלק מתהליך אישור כלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים.

הבנק פועל למדידה וזיהוי הסיכון התפעולי, באופן דינמי, בשני מישורים: מדידת ההפסדים מאירועי כשל שהתממשו בפועל ומדידה של סיכונים פוטנציאליים המזוהים בתהליך סקרי הסיכונים התפעוליים ובמפת הסיכונים. הסקרים התפעוליים מבוצעים על כלל פעילות הבנק ובהתאם לתוכנית תלת שנתית. הבנק מיישם תוכנית תלת שנתית של ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים על כלל הפעילות של הבנק שהסתיימה בסוף שנת 2022. פעילות זו, הינה תהליך שוטף שפועל ליצירת מפת סיכונים, הגברת אפקטיביות ניהול הסיכונים ומזעורם, תוך כדי למידה, הערכה מחודשת של הסיכונים, לרבות כתוצאה מהתממשות אירועים.

הבנק מנטר ומתעד את כלל אירועי הכשל התפעוליים, אירועים אלו כוללים הן אירועים שנוצר בגינם הפסד והן אירועים ללא הפסד ואף אירועים בהן נוצר רווח. מדידת ההפסדים בפועל אל מול תיאבון הסיכון במצב עסקים רגיל כוללת אירועי הפסד בלבד (ללא קיצוז אירועי רווח) ולאחר התחשבות בכיסוי ביטוחי לו מומש בפועל.

הבנק מבצע סקרים לזיהוי ומיפוי סיכונים תפעוליים פוטנציאליים בחטיבות השונות בתהליך מתמשך, כאשר המיקוד הוא מיפוי והערכת הסיכונים המהותיים בכל יחידה. הבנק הגדיר, מספר אינדיקטורים לסיכון (KRI's) שנועדו לזהות סיכונים פוטנציאליים טרם התממשותם. תוצאת הסקרים, והמלצות לביצוע (AI) נידונים, כחלק מתהליכי ההערכה העצמית, בפורומים ייעודיים להם שותפים מנהלי היחידות הנסקרות ונציגי החטיבה לבקרת סיכונים.

בנוסף לסקרים אלו, מנתח הבנק אירועים חיצוניים בארץ ובעולם, אשר עשויים לספק מידע על נסיבות ונזקים פוטנציאליים בהם עלול להתממש סיכון תפעולי. ניתוחים אלו משמשים את הבנק ליישום מהלכים מתאימים על התהליכים המקבילים המתקיימים בבנק.

לבנק מערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים (פסת"ל - פורטל סיכונים תפעוליים) המשמשת את הבנק לניטור וניתוח אירועי כשל, סקרי סיכונים ויצירת מפת סיכונים, קישור התממשות אירועים בפועל למפת הסיכונים, ניהול מעקב שוטף אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים. ודיווחים בגין סיכון תפעולי.

הבנק פועל לשיפור אפקטיביות הטיפול בסיכון המעילות וההונאות. כחלק ממהלך זה הבנק נמצא בשלבי יישום של מערכת שבה מופעלים חוקים עסקיים להצפה ואיתור פעילות חריגה. הטיפול במעילות והונאות מתבצע בהתאם למסמך מדיניות מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים ומסמך מדיניות לניהול סיכונים מעילות. מסגרת הטיפול כוללת שילוב בין מספר גורמים בבנק: הביקורת הפנימית, בקרת סיכונים, אבטחת מידע וסייבר, משאבי אנוש, יחידת האבטחה וחטיבת הטכנולוגיה.

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, פולח הבנק לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשכלל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הרגישות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת ההון הנדרש מעוגן במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, מגדיר את קווי העסקים בפעילות הבנק.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון הכמותי והאיכותי, לנוכח תיאבון הסיכון, מפת הסיכונים התפעוליים, וכן מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

הפחתת הסיכון התפעולי

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בשל מהותיות הסיכון התפעולי נוקט הבנק מגוון אמצעים להפחתת סיכון זה. אחד הכלים המרכזיים הוא ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים בכל פעילויות הבנק, ליצירה וניהול שוטף של מפת הסיכונים. הסקרים מתבצעים במתכונת של RSA (Risk Self-Assessment), כאשר היחידה העסקית (כקו הגנה ראשון) מעריכה את הסיכונים הקיימים בפעילותה. האגף לבקרת סיכונים מנחה את היחידה העסקית בנוגע למתודולוגיה לעריכת הסקר ולהערכה אפקטיבית של הסיכונים הקיימים ומאגרת את תוצאות הסקר. הבנק השלים את התוכנית התלת שנתית לביצוע סקרי סיכונים תפעוליים על מכלול הפעילויות בבנק בשנת 2022. המתודולוגיה לעריכת הסקרים מבוססת על ארבע שלבים: הערכת הסיכון המובנה, הערכת אפקטיביות הבקורת, הערכת הסיכון השירי וניהול ממצאים ותהליכי הפחתת הסיכון.

תהליך חשוב נוסף הינו הנחלת תרבות ארגונית הכוללת מודעות גבוהה לסיכון התפעולי ולהטמעת תהליכים מפחיתי סיכון. מונג נאמני סיכון תפעולי במטה ובסניפים המשמשים כזרוע הארוכה של מנהל הסיכונים התפעוליים בתהליך זה. הבנק יוזם תהליכי הדרכה פרונטליים וטכנולוגיים בנושאי הסיכון התפעולי בקרב עובדים חדשים, וביחידות ובאולוסיות הפועלות ביחידות שזוהו כעיתירות סיכון תפעולי, וקיום כנסים להנחיה שוטפת של נאמני הסיכון התפעולי במטה ובסניפים.

אחד הכלים להפחתת הסיכון בהם משתמש הבנק הוא ביצוע תחקירים והפקת לקחים, כתוצאה מאירועים פנימיים ו/או חיצוניים. המסקנות המגובשות בתהליך זה מוטמעות בתהליכי העבודה, במערכות בתכני ההדרכה ובנהלים מחד, ומפוצות לנאמני הסיכון התפעולי לשם הטמעתם ביחידות מאידך. הבנק גיבש מדיניות ותוכניות פעולה לשעת חירום, לגיבוי התאוששות והמשכיות עסקית במקרה של נזק פיזי לתשתיות הבנק. תוכנית זו, הנתמכת בנהלי חירום ובבעלי תפקידים קבועים מראש, מתורגלת על בסיס שנתי ומסקנות התרגולים מוטמעות בתוכנית הפעולה.

הפחתת סיכון תפעולי באמצעות ביטוח - הבנק מבטח בפוליסת ביטוח בנקאי, כנגד נזקים העלולים להיגרם במהלך פעילותו השוטפת, כתוצאה מאירועים של טעות אנוש, מעילות, הונאות וכדומה. בנוסף, רוכש הבנק פוליסת ביטוח לנושאי משרה, החלה על כל נושאי המשרה בבנק ובחברות השונות בקבוצת הבנק, ומעניקה כיסוי ביטוחי כנגד תביעות אישיות שיוגשו כנגד נושאי המשרה בגין פעילותם במסגרת תפקידם בחברות הקבוצה. רכישת פוליסת הביטוח לנושאי משרה כאמור, כפופה לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק.

כנגד נזקי רכוש ותביעות חבות, רכש הבנק פוליסות ביטוח ספציפיות המעניקות כיסוי ביטוחי לרכוש הבנק ולחברותיו. כמו כן, לבנק כיסוי ביטוחי בפוליסת סייבר ייעודית, המהווה רובד נוסף מעל הפוליסה הבנקאית, המשלימה את הפוליסה הבנקאית בהתייחס לפשעי מחשב. לבנק מסמך מדיניות ייעודי המסדיר את היבטי הביטוח הכרוכים במסגרת פעילותו.

המשכיות עסקית

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית. הבנק נמצא במוכנות גבוהה להמשכיות עסקית בחירום. במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2022, פעל הבנק במסגרת כוננות שגרה והמשיך לעקוב אחר מצב התחלואה ושומר את כל מערכי החרום ערוכים. במהלך הרבעון הרביעי המשיך הבנק ביישום תוכנית העבודה השנתית ותוכנית התרגול לשנת 2022, ובכלל זה: תרגול מקיף של מחלקת המטבע בבנק ישראל בתרחיש של התקפת סייבר רבתי על מדינת ישראל, שבחן את התמודדות מערכת הבנקאית עם אירוע לאומי שמשליך על אמון הציבור במידע המתקבל אצלו מחד וביקוש מוגבר למזומנים מאידך. בנוסף, במהלך הרבעון המשיך הבנק בקידום תוכנית העבודה לנושא המשכיות העסקית ובכלל זה, עדכון רשימות התיג, פרוגרמת החרום וכו'. במהלך חודש נובמבר השלים הבנק שני תרגולים טכנולוגיים: תרגול רצפת היצור של החטיבה הטכנולוגית באתר הגיבוי, כולל העתקת עובדי חרום ותרגול הפעלת חדר עסקות מגבה באתר הגיבוי בשתי החטיבה הפיננסית.

לעניין הבקרה הקבוצתית, גם ברבעון זה, המשיך הבנק לשמור על קשר רציף מול יחידות המשכיות העסקית בקבוצה ושלוחותיו בחוץ לארץ ובכלל זה, הערכות לתוכנית העבודה ותוכנית תרגול לשנת העבודה 2023.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

סיכון אבטחת מידע וסייבר - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בדירקטוריון הבנק אסטרטגיית הגנת סייבר מקיפה המתייחסת לכלל מרכיבי ההגנה הנדרשים וכן נקבעו קווי הגנה ליישומה. מערך הגנת הסייבר בבנק מובל על ידי מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף ישירות למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תוכנית עבודה להגנת הסייבר. בנוסף מתקיימים מספר פורומים ייעודיים ברמת הנהלה שבהם מבוצע מעקב רבעוני אחר אופן ניהול הסיכון והפחתתו וכן בקרה על נאותות המשאבים המוקצים לתחום בהתאם להערכת הסיכון והשינויים בסביבה הטכנולוגית של הבנק.

תהליכי בנקאות בתקשורת בבנק כוללים יישום תהליכי אבטחת מידע, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367 ובכלל זה מנגנוני הזדהות, אופן שליחת מידע ללקוחות וזיהוי פעולות חריגות.

רמת הסיכון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2022 נותרה בינונית. במהלך רבעון זה, זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפות דיג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המאתגרים בהם הבנק נדרש לעמוד.

יצוין כי על אף התעצמות סיכון הסייבר הן בעולם והן בארץ, בין היתר בשל הרחבת השימוש בסביבות ענן, הרחבת השימוש בעבודה מרחוק ועלייה בתחום התקיפות בעיקר לצרכי תקיפות כופר - הפעילות שנוקט הבנק לאורך השנים האחרונות, הותירה את רמת הסיכון בבנק ללא שינוי.

סיכון ספקים ומיקור חוץ

הבנק פועל מול מגוון רב של ספקים לצרכים עסקיים שונים. השימוש בספקים ומיקור חוץ מסייע לבנק בהשגת יעדים אסטרטגיים, השגת מומחיות, הרחבת מגוון המוצרים ושיפור השירות. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים וביניהם: סיכונים תפעוליים, המשכיות עסקית, דלף מידע,

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טכנולוגיים, ציות, משפטי, מוניטין ועוד. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים, תהליכי רכש, המשכיות עסקית ואבטחת מידע וסייבר. הבנק גיבש ואישר מדיניות ניהול סיכון ספקים ומיקור חוץ. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר A 359 - מיקור חוץ.

סיכון טכנולוגיית המידע

סיכון טכנולוגיית המידע הינו סיכון הנובע מכשל של מערכות הבנק כתוצאה מליקויים בזמינות וביצועי המערכות, ביצועים לא נכונים וחוסר תמיכה של המערכות בצרכים העסקיים של הבנק.

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגיית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגיית המידע תואמות את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגיית המידע, 350 - ניהול הסיכון התפעולי, 355 - ניהול המשכיות עסקית ו-361 - ניהול הגנת הסייבר.

תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית בתרחישי שגרה וחירום, כאשר תיאבון הסיכון של הבנק בהיבטים התפעוליים לסיכון טכנולוגיית המידע נכלל במסגרת ניהול תיאבון הסיכון של הסיכון התפעולי. תיאבון הסיכון בהיבטים הטכנולוגיים מוגדר בשורה של מדדים, לרבות רמות הסיכון במפת סיכונים טכנולוגיים ותיאבון סיכון פרטני בגורמי סיכון שונים.

הבנק מפעיל מגוון אמצעים להפחתת הסיכונים, בין השאר באמצעות אינדיקטורים (KRI) ומערכות תומכות. יצוין, כי מוקד SOC (Security Operation Center) הפועל 24/7, אחראי על ניטור תשתיות ומערכות הבנק, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות בזמן אמת, להתנהגות חריגה של משתמשים ומערכות ברשת, בהיבטי אבטחת מידע והגנת הסייבר. כמו כן, לבנק מוקד NOC (Network Operation Center) - הפועל אף הוא 24/7, ומשמש כגוף תפעולי להצגת תמונה אחודה של תשתיות הארגון, יכולת ניטור וחיזוי תקלות, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות, בהיבטי הסיכונים הטכנולוגיים. בשנת 2022 המשיך הבנק לפעול לחיזוק יכולות איתור התקלות בשלבים מוקדמים והרחיב את השימוש בבוסים לשיפור אפקטיביות ניטור זמינות המערכות.

במהלך שנת 2019 החל הבנק פרויקט החלפת מערכת ה-CRM אשר תיושם באופן מדורג במהלך מספר שנים. בחודשים מרץ ואוגוסט 2022, עלו מספר אבני דרך לאוויר לצד המשך פיתוח אבני הדרך הבאות.

בחודש ינואר 2023 עלתה לאוויר מערכת שרת תשלומים / תקבולים חדשה אשר עתידה לתת מענה רחבי בתחום לכלל יישומי הבנק.

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות במערכות הטכנולוגיה על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר בזירה הטכנולוגית, שינויים באופן הנגשת השירותים לציבור הלקוחות והרחבת מגוון הערוצים בהם פועל הבנק מול לקוחותיו מחייבים השקעה מתמדת בטכנולוגיה. ההשקעות מבוצעות גם לצורך שדרוג היכולות העסקיות וגם לצורך עמידה בדרישות רגולטוריות חדשות כמו היערכות לבנקאות פתוחה. בנוסף הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לטיפול ומיצוי מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת ההחלטות הן בהיבטים העסקיים שיווקיים והן בהיבטים של ניהול סיכונים.

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי הוגדר במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, וכן כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

בגדר הסיכון המשפטי נכללים סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה, הוראות רגולטוריות, פסיקה של ערכאות שיפוטיות או מעין שיפוטיות והסיכונים המשפטיים הנובעים מפעילות הבנק השוטפת. מנהלת הסיכונים המשפטיים בבנק הינה היועצת המשפטית הראשית. הבנק פועל באורח מתמיד על מנת למזער במידת האפשר את הסיכונים המשפטיים הנלווים לפעילותו השוטפת וכן פועל להנחלת תרבות, הלכה למעשה, של איתור הסיכון המשפטי ומזעורו באופנים שונים.

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק, ובהתאמה נותנת ייעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות.

בשנת 2022, רמת הסיכון המשפטי נותרה ברמה נמוכה-בינונית.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון התפעולי ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

תיאור הסיכון

סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות".

סיכון הציות כולל גם את סיכון ההוגנות (Conduct risk), וכן את סיכון חוצה גבולות וסיכון הלבנת הון ומימון טרור המוצגים בנפרד להלן.

סקירת סיכון ציות ורגולציה והעקרונות לניהול

מנהל סיכון הציות והרגולציה הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים (CRO). קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית לפונקציית הציות, הכוללת יעדים איכותיים לניהול והפחתת סיכון הציות בכלל הבנק. הבנק פועל על פי מדיניות לניהול סיכון הציות והרגולציה, שאושרה בדירקטוריון הבנק. קצין הציות פועל להטמעת תרבות הציות בבנק, בחברות הבת ובכלל זה בנק יהב ובשלוחות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות יישום מדיניות קבוצתית, ופיקוח על יישום תהליכי ציות נאותים בחברות הבת ובשלוחות. ניהול סיכונים הציות מתבצע על ידי זיהוי, הערכה ותייעוד של סיכונים הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק, ובכלל זה התפתחויות הנוגעות למוצרים חדשים, נוהגים עסקיים, קווי עסקים או לקוחות חדשים, או בשינויים מהותיים בכל אחד מאלה. הבנק מבצע סקרי ציות בתחומי הציות השונים להבטחת אפקטיביות פעילות ניהול סיכון הציות. הבנק פועל בצורה הוגנת אל מול כל מחזיקי העניין. ערך ההוגנות הינו חוצה ארגון ומושתת על יישום ערכי יסוד בדמות יושרה, הגינות ושקיפות. הבנק פועל לשמירה על מערכת יחסים הוגנת עם לקוחותיו ועם שאר מחזיקי העניין, רואה את הלקוח במרכז פעילותו העסקית ומקפיד על הגינות עסקית בכל פעולותיו. ההוגנות מהווה ערך בסיסי במסגרת הקוד האתי של הבנק ובבנק מבוצעות פעולות להטמעה ויישום ערך ההוגנות בקרב העובדים.

לבנק תוכנית אכיפה פנימית בניירות ערך ובדיני התחרות הכלכלית.

תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מזערי.

סיכון הציות נותר ללא שינוי במהלך שנת 2022 והוא מוגדר ברמה נמוכה-בינונית.

הערכת הסיכון נובעת, בין היתר, מהמשך הטיפול בסיכונים שסווגו ברמות הסיכון הגבוהות, שיפור הבקרה, קיום הדרכות, ממצאי סקרים ודוחות ביקורת ויעול תהליכי העבודה בתחום, תוך שילוב שיפורים טכנולוגיים. ברבעון הנוכחי, הבנק פעל ליישם את ההוראות הרלוונטיות של הרגולטורים השונים. כמו כן, קיים הבנק בקרות שוטפות במטרה לנטר סיכונים ציות העלולים להתהוות בתקופה זו.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הציות והרגולציה ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון חוצה גבולות

תיאור הסיכון

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון חוצה הגבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי אכיפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. סיכון חוצה הגבולות חל גם בשלוחות הבנק בחוץ לארץ ובפעילות עם לקוחות תושבי-חוץ.

סיכון חוצה הגבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, וכן QI - qualified intermediary). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (OECD - Common Reporting Standard - CRS).

סקירת סיכון חוצה גבולות והעקרונות לניהול

תיאבון הסיכון של הבנק לסיכונים חוצי גבולות הינו אפסי.

סיכון חוצה הגבולות נותר ללא שינוי במהלך שנת 2022 והוא מוגדר נמוך-בינוני. הבנק מנהל את הסיכון, על ידי עדכון נהלים, מיכון תהליכי עבודה, הגדרת רמת סיכון חוצה גבולות בחשבונות, ביצוע בקרות קו שני, קיום הדרכות, פעילות תושבי חוץ בסניפים מתמחים, והגדרת שגרות עבודה בתהליכים הנדרשים לביצוע הדיווחים הן במסגרת ה-FATCA והן במסגרת ה-CRS.

בנוסף הבנק עוקב אחרי עדכוני רגולציה ממדינות הרלוונטיות לו ולשלוחותיו אחת לרבעון, ומיישם אותם במידה והם רלוונטיים לפעילותו.

לפרטים נוספים בדבר סיכון חוצה גבולות ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

הבנק מיישם את הוראות החוק ליישום FATCA ויישום ה-CRS ומעביר דיווחים לרשות המס הישראלית במועד, הבנק עומד בתנאי הסכם ה-QI מול ה-IRS. גופים בינלאומיים וביניהם OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) והאיחוד האירופי הטילו סנקציות בינלאומיות על מדינות, גופים ויחידים. כחלק מניהול פעילות פיננסית בינלאומית יחסים עסקיים תקינים עם בנקים קורספונדנטים, הבנק מציית לסנקציות אלה, הגם שאינו כפוף להן במישורין. במסגרת ניהול סיכון חוצה גבולות, מנטר הבנק ובדק בחינה מיוחדת, תנועות כספיות אשר אחד הצדדים להן הוא במדינה/ גוף / ישות, שלגביה קיימות סנקציות בינלאומיות.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכון הלבנת הון

תיאור הסיכון

סיכון הלבנת הון הינו הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון.

סקירת סיכון הלבנת הון ומימון טרור והעקרונות לניהול

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ונרתם למאבק הבינלאומי בשוחד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) ושל האיחוד האירופי.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מהלבנת הון הינו אפסי.

הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ. הבנק מיישם גישה מבוססת סיכון בפתיחת חשבונות וניהולם, תוך הקצאת משאבים התואמת לרמת הסיכון של החשבון והפעילות, המתבטאת בין היתר בבקורות מוגברות והדרכות ייעודיות תואמות.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מהלבנת הון ומימון טרור הינו אפסי.

סיכון הלבנת הון נותר ללא שינוי במהלך שנת 2022 והוא מוגדר נמוך-בינוני. הערכת הסיכון נובעת בין היתר, לאור המשך פעילות אינטנסיבית של הדרכה והסמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון, טיוב מסמכים וסיווגים וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות וזאת על רקע גידול בפעילות העסקית והמשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם.

לפרטים נוספים בדבר סיכון הלבנת הון ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מימון טרור

תיאור הסיכון

סיכון מימון טרור הינו הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם מימון טרור.

סקירת סיכון הלבנת הון ומימון טרור והעקרונות לניהול

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי במימון טרור ונרתם למאבק הבינלאומי בשוחד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) ושל האיחוד האירופי.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מימון טרור הינו אפסי.

סיכון מימון טרור נותר ללא שינוי במהלך שנת 2022 והוא מוגדר נמוך. הערכת הסיכון נובעת בין היתר, מהערכת הסיכונים אשר בוצעה בבנק, מהמשך ניהול ממוקד סיכון, הבא לידי ביטוי בעדכון נהלים ותהליכי העבודה, לרבות מיכון תומך וייעול תהליכים, פעילות הדרכה והסמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון בקו הראשון והשני, וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות, ולבקרה ההדוקה על הפעילות הבנקאית. לפרטים נוספים בדבר סיכון מימון טרור ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון מוניטין

תיאור הסיכון

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול בנוסף לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי, אירוע סייבר או אחר. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

סקירת סיכון המוניטין והעקרונות לניהול

הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתו יותר לכימות.

מנהלת סיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרסום ופיתוח עסקים של הבנק.

סיכון המוניטין מנוהל בהתאם למדיניות בשלושה מישורים: מראש (בשגרה), בזמן אמת (מצב התראה) ובדיעבד. במהלך השנה החולפת רמת סיכון המוניטין נותרה נמוכה. הבנק המשיך לנטר את פעילות המתחרים בשוק, כמו גם הסיקור התקשורתי אודות עליית הריבית והשפעותיה השונות על שוק המשכנתאות והפיקדונות, וכן השפעת צעדים רגולטוריים (כגון: רפורמת מסלולי המשכנתאות). הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעת מיזוג בנק אגוד באופן שוטף. כחלק מהפעילות השוטפת, הבנק מבצע ניטור של השיח ברשתות החברתיות ואומד את השפעותיו. עד כה לא זוהתה השפעה מהותית על סיכון המוניטין של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכון אסטרטגי-עסקי

תיאור הסיכון

סיכון אסטרטגי-עסקי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי-עסקי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה ולזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

סקירת הסיכון האסטרטגי-עסקי והעקרונות לניהולו

הבנק פועל במסגרת תוכנית אסטרטגית חמש שנתית, אשר אושרה בדירקטוריון הבנק בחודש אפריל 2021 ועקרונותיה פורסמו לציבור. התוכנית האסטרטגית נבחנה ואתגרה על ידי בקרת סיכונים, בהיבטי המיקוד העסקי, פרופיל הסיכון והיתכנות המימוש. סטייה מהותית מאסטרטגיית הבנק מחייבת את אישור דירקטוריון הבנק. הסיכון מנוטר באופן בשוטף על ידי חטיבת מידע ודיווח כספי ומאוחר על ידי החטיבה לבקרת סיכונים. לפרטים בדבר התוכנית האסטרטגית ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית לעיל.

מנהל הסיכון האסטרטגי-עסקי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחייתו בוחנת ההנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה: עורכת מעקב אחר התפתחויות של גורמים אקסוגנים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי של הבנק, כולל התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, ויזמת תוכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התוכנית האסטרטגית. בנוסף ובאופן שוטף עוקבות חטיבת מידע ודיווח כספי והחטיבה לבקרת סיכונים אחר הסיכון האסטרטגי-עסקי באופן בלתי תלוי, בהיבטי בקרה שונים ובעיקר: העמידה ביעדים, מיפוי וזיהוי הסיכונים, מבחני מצוקה, מבחני איום וניטור פרופיל הסיכון המתמשך לנוכח תיאבון הסיכון של הבנק. מעבר למעקב הרציף אחר יישום תוכניות העבודה והתאמתן לתנאי האסטרטגי, הבנק עוקב גם אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי-עסקי של הבנק. תוכניות העבודה של חטיבות הבנק מותאמות בעת הצורך לסביבה העסקית המשתנה במטרה לעמוד ביעדים העסקיים ובתנאי האסטרטגי. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים.

התפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי

הפעילות העסקית של הבנק חושפת אותו לשורה של סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות העסקיות ובתדמיתו. הסיכונים המובילים והמתפתחים נגזרים מהסביבה העסקית של הבנק המושפעת מהסביבה המקרו-כלכלית, מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לשינויים החלים במודל העסקי ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים. לפרטים נוספים ראה פרק אירועי סיכון לעיל.

לפרטים נוספים בדבר הסיכון האסטרטגי-עסקי ראה דוח הסיכונים לשנת 2022 באתר האינטרנט של הבנק.

סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים

תיאור הסיכון

סיכונים סביבתיים הם סיכונים הנובעים מפוטנציאל ההשפעה של שינויים סביבתיים על התאגידים הפיננסיים. הבנק חשוף להפסד העלול לנבוע כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתוצאה ממפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה, או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהוא מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה: מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה.

סיכונים אקלים נוצרים מהתגברות תדירות ועוצמת אירועי מזג האוויר בעקבות התחממות כדור הארץ. הסיכון עבור הבנק הינו להפסד פיננסי או פגיעה במוניטין, כתוצאה מהתמשות אירועים או תהליכים פיזיים או התאמות לסיכונים מעבר עקב שינויי אקלים.

סיכונים אקלים כוללים סיכונים מעבר והם מוערכים כסיכונים לטווח ארוך. סיכונים אלו נובעים מתהליך ההסתגלות לקראת כלכלה דלת-פחמן (כגון מעבר למקורות אנרגיה מתחדשים, מיסוי פחמן, שיפור היעילות האנרגטית וכד'), וסיכונים פיזיים – העלולים להתמש כתוצאה מהשפעה ישירה של אירועי קיצון כגון שריפות, שיטפונות וכד', ומשינויים כרוניים ומתמשכים העלולים לנבוע מעליית מפלס פני הים ועליית טמפרטורה העלולים לגרום להשפעות על המערכת האקולוגית, תהליכי מדבור ועוד.

סקירת הסיכון והעקרונות לניהולו

בשנים האחרונות גברה המודעות העולמית לחשיפה הפיננסית הפוטנציאלית הנובעת מהוראות רגולציה הנוגעות להיבטי סביבה. על פי המכתב שפרסם המפקח על הבנקים נדרשים הבנקים לפעול להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים בבנק, לרבות קביעת תהליכי עבודה לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן אשראי, וכן לשילוב הערכת הסיכון בהערכה התקופתית של איכות האשראי שניתן.

בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאית הוראת דיווח לציבור בנושא גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG) המצביעה על החשיבות הרבה שהוא רואה בקידום ניהול סיכונים והזדמנויות סביבתיים, לרבות סיכונים אקלים. הבנק נערך ליישום ההוראה הן במסגרת הגילוי בדוח ה-ESG והן למיסוד תהליך ארוך טווח ומתמשך בהתאם לעקרונות ה-TCFD, הכולל את מכלול הפעילויות הפיננסיות בבנק כמו גם אישור תרחיש קיצון.

בהיבטי האשראי, בחן הבנק, בסיוע של יועצים חיצוניים, את ההשלכות של הסיכונים הסביבתיים כחלק אינטגרלי מסיכונים האשראי (בהיבטים פיננסיים, משפטיים וביטחוניים). בהתאם לכך, קבע הבנק מדיניות לניהול סיכונים סביבתיים בעת מתן אשראי, שהוא הסיכון הרלוונטי והמשמעותי ביותר המושפע מהגופים בעלי פוטנציאל ליצירת זיהומים ומפגעים סביבתיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

במסגרת המדיניות, לבנק מתודולוגיה מוסדרת לזיהוי, הערכה וטיפול בסיכון הסביבתי, והוא פועל להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים בבנק, לרבות קביעת תהליכי עבודה לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן אשראי ושילוב הערכת הסיכון, אם קיים, בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד.

מדיניות זו, כחלק מתהליך ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, מביאה בחשבון לא רק שיקולים המתבססים על טיב הלקוח, כושר הפירעון, חוסן פיננסי, נזילות, מהימנות, ותק בבנק, התנהגות החשבון, טיב הבטוחות וכד', אלא גם שיקולים סביבתיים, ככל שהינם מהותיים, הכוללים את פוטנציאל הפגיעה בסביבה כתוצאה מפעילות הלוחה ופוטנציאל ההשפעות הסביבתיות על פעילותו הסדירה. מדיניות הסיכונים הסביבתיים באשראי מאושרת מדי שנה בדירקטוריון כחלק ממסמכי המדיניות של הבנק, כחלק מתפקידו בהתוויית מדיניות הסיכונים של הבנק, ובכלל זה הסיכונים הסביבתיים, בהלימה לאסטרטגיית הבנק.

זיהוי ומדידה של הסיכונים הסביבתיים שהבנק חשוף להם

ניהול החשיפה לסיכונים הסביבתיים עוסק במרכיבים העיקריים הבאים:

- איתור זיהוי ומיפוי - מופו בבנק ענפים בעלי פוטנציאל מהותי לסיכון סביבתי, לרבות סיכונים אקלים, בהם ענפים שונים בתחום האנרגיה, התעשייה, התחבורה, התפלה, כרייה וחציבה. רשימת ענפי המשק שעל פיה מסווגים לקוחות הבנק נסרקה ונבחנה בסיועם של יועצים חיצוניים. בתהליך הסריקה מיונו כל ענפי המשק העסקיים לפי מידת השפעתם על איכות הסביבה והאקלים בהיבטים הבאים: שפכים, חומרים מסוכנים, רעש, קרינה, פסולת, קרקע, אוויר, ריח, אסבסט, פליטות CO2. מיפוי זה נבחן מדי תקופה,
- ונעשים בו שינויים והתאמות בעקבות הנחיות, רגולציות ותקינות מקומיות ובינלאומיות שמפורסמות ועל רקע הניסיון שנצבר בתחום זה.
- אמידת מידת ההשפעה של הסיכונים הסביבתיים - אשראי שעמד בקריטריוני הסף שהוגדרו, נבחן בין היתר באמצעות: שמאות לנכסים (על פי קריטריונים לאיתור קרקעות ונכסים שבהם יש צורך בהתייחסות להיבטים סביבתיים), מידע מהותי המתפרסם בדוחות הכספיים, מידע המתקבל מהלקוחות, דוחות למשרד להגנת הסביבה. במימון בהיקפים גדולים (בשיעור מהון הבנק) של פרויקטי נדל"ן וקרקעות מוצעת בחינה סביבתית כאשר ישנן אינדיקציות חיוביות לסיכונים סביבתיים בהתאם לרשימת קריטריונים שהוגדרה על ידי הבנק. במיזמי תשתית גדולים מאוד (הקמה ובנייה חדשה) שהבנק מארגן את מימונם תבוצע הערכה סביבתית בדגש על מפגעים סביבתיים ועמידה ברגולציה הרלוונטית. במסגרת זו: דרישה מהיועץ הטכני/סביבתי להתייחסות להשפעות הסביבתיות של המיזם והאמצעים למזעור הסיכון, עמידה בדרישות רגולטוריות סביבתיות, מסרת המיזם ושימושי העתידיים וצעדים אופרטיביים למזעור הסיכונים הסביבתיים וסיכונים האקלים. במידת הצורך, הבנק נעזר ביועצים חיצוניים להתייחסות ואומדן עלויות.
- אשראי לענפי משק בעלי השפעה סביבתית מהותית - במסגרת בקשות האשראי בהיקף מהותי לחברות בענפי משק שזוהו כבעלי השפעה סביבתית מהותית, ניתנת התייחסות לסיכונים סביבתיים שעלולים להשפיע על כושר החדר האשראי, כדוגמת עמידה בהוראות רגולטוריות, עלויות מהותיות בתחום הסביבתי והליכים משפטיים המתנהלים כנגד החברה, ואלו משוקללים במסגרת הערכת הסיכונים הכוללת של הלקוח.
- שימוש במאגרי מידע בתחום הסביבה - כחלק משילוב הסיכונים הסביבתיים במערך העבודה הרכזה רשימה נרחבת של מאגרי מידע שונים בתחום איכות הסביבה, המסייעת לגורמים העסקיים במידת הצורך.

ממשל תאגדי וניהול הסיכון בבנק

ניהול הסיכונים הסביבתיים וסיכונים אקלים נידון באופן פרטני בוועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון, אשר היא הוועדה המייעצת לדירקטוריון הבנק בנושא ניהול הסיכונים, וזאת בדומה למרבית הסיכונים המהותיים. סטטוס ניהול סיכונים ESG מדווח בתדירות חצי שנתית בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובתדירות שנתית בדירקטוריון. במהלך שנת 2022, הוצגו סטטוס הטיפול היבטי ESG ונידון ואושר מסמך המדיניות לניהול ובקרת סיכונים ESG של הבנק.

כמו כן, ניהול הסיכונים הסביבתיים וסיכונים אקלים מיושם באמצעות וועדת היגוי ESG בראשות מנהל חטיבת הון אנושי, משאבים ותפעול ובהשתתפות מנהלי החטיבות השונות. תפקיד הוועדה להוביל מדיניות, פעילות, בקרה ודיווח במסגרת קידום ESG בכל פעילות הבנק. הוועדה מתכנסת אחת לרבעון ומדווחת להנהלת הבנק על התקדמות ושיפור בביצועי ESG.

בנוסף, הוקמה מנהלת אשר מלווה את תהליך ההערכות לקראת דיווח בנושא סיכונים אקלים וסביבה על פי פרקטיקות בינלאומיות (TCFD). תחת מנהלת זו פועלים שלושה צוותים, צוות פאסיבה ומציאת הזדמנויות, צוות אשראי וצוות בקרת סיכונים. המנהלות כוללת נציגים מהחטיבות השונות בבנק ובחנות את הטמעת היבטי אקלים וסביבה בפעילות העסקית עם לקוחות הבנק וההשפעה שלהם על סיכונים האשראי מחד ועל ההזדמנויות בנושא מנגד. במסגרת ניהול הסיכון, הבנק פועל למימוש הזדמנויות עסקיות בתחומי סביבה ואקלים, ופועל לפיתוח מוצרים סביבתיים. במסגרת כך, הבנק מעניק אשראי סביבתי ופועל להרחיבו, וכולל בין היתר, אשראי לפיתוח אנרגיה ירוקה, תחבורה ציבורית, טיפול בפסולת ומחזור, רכבים חשמליים ועוד.

בנוסף, במסגרת המנהלת נבחן גם יישום הוראת הפיקוח על הבנקים ושילוב של מתודולוגיות מקובלות למיפוי, ניטור ודיווח בהיבטים אלו.

לפרטים נוספים בדבר פעילות הבנק ראה בדוח על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG) באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrachi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים

מדיניות ואומדנים חשובים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנוגעים, שהם פחות מהותיים, הוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים.

יישום כללי החשבונאות על ידי הנהלה בעת עריכת הדוחות הכספיים כרוך לעיתים בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים ועל התוצאות העסקיות המדווחים במסגרת הדוחות הכספיים. חלק מההנחות, ההערכות והאומדנים הינם קריטיים למצב הכספי או לתוצאות הפעולות המשתקפים בדוחות הכספיים של הקבוצה, וזאת עקב מהותיות הנושא, מורכבות החישובים או מידת ההיתכנות של התממשות נושאים השרויים בחוסר ודאות.

להלן הנושאים בהם נעשה שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים:

הפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמידת הפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים לאיגרות חוב המוחזקות לפדיון ותיק איגרות החוב הזמינות למכירה וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות. אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון אומדן של פירעונות מוקדמים.

בעת פיתוח אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק הביא בחשבון את ההשפעות של אירועי העבר, תנאים נוכחיים, ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס על יכולת הגבייה (collectability) של הנכסים הפיננסיים. ככלל, חישוב ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי כאשר הנכסים הינם בעלי מאפייני סיכון דומים. מאפיינים אלה כוללים, בין היתר: (1) ציוני או דירוגי אשראי, פנימיים או חיצוניים; (2) דירוג סיכון או סיווג סיכון; (3) סוג הנכס הפיננסי; (4) סוג הביטחון; (5) גודל; (6) ענף הפעילות של הלווה.

לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים, הבנק מחשב את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים בהתאם לאחת השיטות למדידת ההפרשה המותרות בתקן, אשר להערכת הבנק צפויה להביא לידי האומדן הטוב ביותר של ההפרשות להפסדי אשראי. על מנת להעריך את האומדן להפסדי אשראי צפויים לאורך התקופה החוזית של הנכסים, הבנק מתבסס על מידע היסטורי תוך בחינת הצורך להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידע שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות וניתנות לביסוס יהיו שונים מן התנאים אשר שררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי.

כאשר התקופה הסבירה והניתנת לביסוס שקבע הבנק קצרה מאורך החיים של הנכס הפיננסי, הבנק חוזר להשתמש במידע היסטורי שאינו מותאם בגין תנאים כלכליים קיימים או בגין ציפיות לתנאים כלכליים עתידיים, כגון: שינוי בשיעור האבטלה, ערכי נכסים, ערכי סחורות, פיגורים, ועוד. החזרה למידע על הפסדים היסטוריים יכול להתבצע באחת מהשיטות הבאות: (1) חזרה באופן מיידי; (2) חזרה על בסיס קו ישר; (3) שימוש בבסיס הגיוני ושיטתי אחר.

הפרשה להפסדי אשראי - אשראי צרכני (לא לדיוור)

עבור תיק האשראי הצרכני שכולל אשראי לאנשים פרטיים, למעט הלוואות לדיוור, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס מודל המחשב את ההסתברות לכשל (PD) ואת ההפסד הצפוי בקרות כשל (LGD) ("שיטת PD/LGD") תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי של הלקוח, סוג הנכס הפיננסי, סוג הביטחון ועוד.

לשיעורי הכשל המתקבלים על פי המודל, נוספות בהתאם להוראה התאמות מקרו כלכליות לשנה קדימה. לאור מאפייני תיק האשראי הצרכני והמח"מ הממוצע הקצר יחסית בתיק, החזרה לשיעורי הכשל ההיסטוריים מבוצעת מיידי, לאחר שנה.

הפרשה להפסדי אשראי - אשראי לדיוור

עבור תיק האשראי לדיוור, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי של הלקוח, סוג הנכס הפיננסי, תקופה לפירעון, גיל הלוואה ועוד.

לשיעורי הכשל המתקבלים על פי המודל, נוספות בהתאם להוראה התאמות מקרו כלכליות לשנה קדימה. לאור מאפייני תיק האשראי לדיוור, ומכיוון שהבנק אינו מבצע תחזיות לתקופה העולה על שנה, החזרה לשיעורי הכשל ההיסטוריים מבוצעת בהדרגה על פני כמחצית ממח"מ תיק הדיוור - 4 שנים.

הפרשה להפסדי אשראי - אשראי קמעונאי עסקי

עבור תיק האשראי הקמעונאי עסקי, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי של הלקוח, סוג הנכס הפיננסי, ענף הפעילות של הלווה, סוג הביטחון ועוד.

לשיעורי הכשל המתקבלים על פי המודל, נוספות בהתאם להוראה התאמות מקרו כלכליות לשנה קדימה. לאור מאפייני תיק האשראי הקמעונאי עסקי והמח"מ הממוצע הקצר יחסית בתיק, החזרה לשיעורי הכשל ההיסטוריים מבוצעת מיידי, לאחר שנה.

הפרשה להפסדי אשראי - אשראי עסקי

עבור תיק האשראי העסקי, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי של הלקוח, סוג הנכס הפיננסי, ענף הפעילות של הלווה, סוג הביטחון ועוד. ההפרשה נקבעת על בסיס שיטה המחשבת את שיעורי ההפסד ההיסטוריים הממוצעים לכל סגמנט (שיטת WARM).

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

לשיעורי הכשל המתקבלים על פי המודל, נוספות בהתאם להוראה התאמות מקרו כלכליות לשנה קדימה. לאור מאפייני תיק האשראי העסקי והמח"מ הממוצע הקצר יחסית בתיק, החזרה לשיעורי הכשל ההיסטוריים מבוצעת מיידית, לאחר שנה.

הפרשה להפסדי אשראי – אשראי בהיקף גדול בעל מאפייני סיכון ייחודיים

עבור אשראי במסגרת מימון פרויקטים ואשראי שניתן במסגרת מימון אמצעי שליטה (כאשר האשראי עולה על חצי אחוז מההון של הבנק), הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD כאשר החישוב מתבסס על נתוני דירוג של חברות הדירוג הגלובליות (Moody's/S&P).

לשיעורי הכשל המתקבלים על פי המודל, נוספות בהתאם להוראה התאמות מקרו כלכליות לשנה קדימה. בדומה לסגמנט האשראי העסקי, החזרה לשיעורי הכשל ההיסטוריים מבוצעת מיידית, לאחר שנה.

הפרשה להפסדי אשראי – אשראי לממשלות ובנקים

עבור אשראי לממשלות ובנקים, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי וחיצוני, סוג הנכס הפיננסי ועוד.

בנוסף לכך, הבנק קבע קריטריונים וגורמים שנלקחים בחשבון על מנת לקבוע כי עבור חשיפות מסוימות לממשלות, הפסדי האשראי הצפויים הינם אפסיים.

הפרשה להפסדי אשראי – חשיפות אשראי חוץ מאזניות

חשיפות אשראי חוץ מאזניות כוללות חשיפות אשראי בגין מחויבות למתן אשראי, כתבי אשראי בתעודה, ערבויות פיננסיות שאינן מטופלות כביטוח, ומכשירים דומים אחרים.

ההפרשה להפסדי אשראי בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות מוערכת בהתאם לכללים שנקבעו בנושא 326 בקודיפיקציה ומבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי בעת כשל של סיכון החשיפה החוץ מאזנית, בהתאם למקדמי באזל.

הבנק לא מחשב אומדן הפרשה להפסדי אשראי צפויים בגין מחויבות חוץ מאזנית למתן אשראי, אשר ניתנת לביטול ללא תנאי על ידי הבנק.

הפרשה להפסדי אשראי – ניירות ערך בתיק לפדיון

עבור ניירות ערך המוחזקים בתיק לפדיון, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD תוך פילוח ניירות הערך בתיק לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון סוג המנפיק, תקופה, שיעור הריבית, תדירות תשלומים ועוד.

הבנק אינו מודד הפסדי אשראי צפויים בגין איגרות חוב ממשלתיות מסוימות, מאחר והמידע על הפסדי האשראי היסטוריים, לאחר התאמתו לתנאים הקיימים ולתחזיות סבירות וניתנות לביטול, מביא לידי ציפייה שאי-התשלום של בסיס העלות המופחתת הינו אפס.

הפרשה להפסדי אשראי – איגרות חוב זמינות למכירה

הבנק אומדן את הפסדי האשראי הצפויים בגין איגרות חוב זמינות למכירה בכל מועד דיווח כאשר השווי ההוגן נמוך מהעלות המופחתת.

בכל מועד בו השווי הוגן נמוך מהעלות המופחתת, הבנק בוחן האם הירידה בשווי הוגן נובעת מהפסדי אשראי או גורמים אחרים. ירידת ערך שנובעת בקשר להפסדי אשראי, נרשמת באמצעות הפרשה להפסדי אשראי ואילו ירידת ערך שלא נרשמה באמצעות הפרשה להפסדי אשראי, נרשמת דרך רווח כולל אחר, נטו ממס.

בהתאם להנחיות שנקבעו בנושא 326 בקודיפיקציה, הבנק מחשב את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים עבור ניירות ערך זמינים למכירה באופן פרטני, לפי שיטת תזרים מזומנים מהוון, שבאמצעותה הבנק משווה את ערכם הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, אשר נקבעים על בסיס אירועי עבר, תנאים נוכחיים ועל תחזיות סבירות וניתנות לביטול (כגון: גורמים ענפיים, גיאוגרפיים, כלכליים ופוליטיים, הרלוונטיים ליכולת הגבייה של אותה איגרת חוב), לבסיס העלות המופחתת של נייר הערך. ההפרשה כאמור נקבעת כנגד רישום של הוצאה בגין הפסדי אשראי, כדי לשקף את רכיב הפסד האשראי של הירידה בשווי ההוגן אל מתחת לעלות המופחתת. ההפרשה להפסדי אשראי בגין איגרת חוב זמינה למכירה מוגבלת כך שסכומה לא יעלה על סכום ההפרש שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן הנמוך ממנה, הנקרא רצפת השווי ההוגן.

אם השווי ההוגן של נייר הערך עולה עם הזמן, כל הפרשה להפסדי אשראי שלא נמחקה חשבונאית מתבטלת באמצעות הקטנת הוצאה בגין הפסדי אשראי.

הפרשה להפסדי אשראי – השקעות נטו בחכירות

עבור יתרת השקעות נטו בחכירות המוכרות על ידי מחכיר בהתאם לנושא 842 בקודיפיקציה בעניין חכירות, השפעת יישום התקן הינה זניחה.

הפרשה להפסדי אשראי – אשראי המוערך על בסיס ספציפי

לגבי אשראי מסחרי שיתרתו החודית הינה מעל 1 מיליון ש"ח, אשר מצוי בסיווג לא צובר, שזוהו לגבי קשיים ספציפיים שאינם דומים למאפיינים בחובות אחרים, מיישם הבנק שיטת היוון תזרימי מזומנים אשר מחושבת ברמת כל חוב לצורך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

בחינת הנאותות הכוללת של ההפרשה

בנוסף לכך, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור מתבססת על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים גלומים בתיק האשראי וחולשות ומגבלות בשיטות ההערכה שמושמות על ידי הבנק לקביעת ההפרשה.

לפרטים נוספים ראה ביאור 7.1.1 לדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

מכשירים נגזרים

המכשירים הנמדדים בשווי הוגן מחולקים ל-3 רמות:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים למכשירים זהים, בשוק פעיל אשר לבנק יכולת לגשת אליו במועד המדידה.
רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם מחירים מצוטטים כאמור ברמה 1. נתוני רמה 2 כוללים נתוני שוק מצוטטים בשווקים פעילים, או בשווקים שאינם פעילים, במידה שגורם זה קיים, או נתונים הנגזרים או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים, כאמור.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם נצפים.

הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באמצעות מודל, המתבסס על אינדיקציות לאיכות האשראי של הצד הנגדי, הנגזרות ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. בהיעדר אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות להתבסס על דירוגים פנימיים. הבנק בוחן את מהותיות רכיב סיכון האשראי ביחס לשווי הוגן בכללותו, כחלק מבחינת הסיווג של המכשיר לרמות השווי הוגן.

מידת שווי הוגן של מכשיר נגזר, כאשר לא קיימים לגביו מחירים מצוטטים, ביטחונות נזילים או הסכמי קיזוז המבטיחים באופן מספק את איכות האשראי של הנגזר ואין נתוני שוק על איכות האשראי של הצד הנגדי (כגון, CDS או איגרות חוב סחירות של הצד הנגדי), תחשב למדידת שווי הוגן ברמה 3.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ו. 16 לדוחות הכספיים. לפירוט הנגזרים הנמדדים לפי שווי הוגן, בהתאם לרמות השונות של שווי הוגן, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

התחייבויות בגין זכויות עובדים

מחשבות על פי מודלים אקטואריים, בהתבסס על ריבית היוון שנקבעה לפי תשואת איגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע של איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח יקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על איגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות פירעון, על איגרות חוב ממשלת ארצות הברית, והכל במועד הדיווח. המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי לוחות תמורת, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה ושיעורי עליית שכר. שינוי בכל אחד מהפרמטרים יביא לשינוי בגובה התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים.

היקף התחייבויות הקבוצה, בגין זכויות עובדים המחושבות על פי מודל אקטוארי, מסתכם ב-2,565 מיליוני שקלים חדשים (כולל הפרשה בגין פרישת עובדים בתנאים מועדפים).

להלן ניתוח רגישות סך ההפרשה לזכויות עובדים לשינויים בהנחות העיקריות אשר שימשו בסיס לאומדן האקטוארי, במועד המעבר (במיליוני שקלים חדשים):

עלייה של 1% בשיעור ריבית היוון	שינוי של 1% בשיעור העלייה השנתי של השכר		שינוי של 1% בשיעור העזיבה לפני גיל הפרישה	
	עלייה	ירידה	עלייה	ירידה
(159)	144	(120)	144	(143)
(47)	-	-	-	-
(97)	10	(9)	(12)	9

לפרטים נוספים, ראה ביאור 1 ו. 12 לדוחות הכספיים.

הפרשות בגין התחייבויות תלויות ותביעות משפטיות

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, במקום בו לדעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת של יועציה המשפטיים, נדרשה הפרשה.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, סווגו התביעות בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון כמפורט להלן:

- סיכון צפוי (Probable): הסתברות מעל 70% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"צפויה", נערכת הפרשה מתאימה בדוחות הכספיים.
- סיכון אפשרי (Reasonably Possible): הסתברות בין 20% ל-70% להפסד בגין התביעה. בתביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"אפשרית", נערכת במקרים מסוימים הפרשה מסוימת בדוחות הכספיים, בהתאם לשיקול דעת הנהלת הבנק, ובהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים.
- סיכון קלוש (Remote): הסתברות נמוכה מ-20% להפסד בגין התביעה. בגין תביעות שסבירות התממשותן סווגה כ"קלושה", לא נערכת הפרשה בדוחות הכספיים.

בביאור 26 ג. ניתן גילוי לתביעות מהותיות, שסכומן (ללא ריבית והוצאות) גבוה מ-1% מההון העצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק.

כמו כן, ניתן גילוי לבקשות לאישור תובענות ייצוגיות שהסכום הנתבע בהן הוא מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק המבוססת, בהתאם לעניין, על דעת הנהלת החברות המאוחדות שלו ועל חוות דעת יועציהם המשפטיים, לא ניתן במועד עריכת הדוחות הכספיים להעריך את סיכוייהן, ולכן לא בוצעה בגין הפרשה.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, רשאי הבנק לקבוע לגבי תובענה ייצוגית כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון, בארבעת הדוחות הכספיים המתפרסמים לאחר הגשת התביעה, וכן במקרה של עיכוב הליכים על פי החלטת בית משפט. מעבר לכך, רק במקרים נדירים רשאי הבנק לקבוע כי לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות החשיפה.

יצוין כי ההפרשה בגין תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות, תלויה בגורמים רבים וכרוכה באי ודאות גבוהה. מידע חדש שיגיע לבנק בעתיד ונוגע לחשיפות הקיימות למועד אישור הדוחות הכספיים יכול להשפיע באופן מהותי על גובה החשיפה או גובה ההפרשה הנדרשת בגין החשיפה.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים המבוססות על דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sarbanes-Oxley Act האמריקאי, חתמו המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה המצרפת לדוחות הכספיים בנושא "בקורות ונהלים לגבי הגילוי" (להלן: "הצהרה על הגילוי").

הצהרה על הגילוי כאמור, מתייחסת לבקורות ונהלים אשר תוכננו להבטיח שמידע אשר נדרש הבנק לגלות בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, נצבר, מעובד ומועבר להנהלת הבנק באופן המאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי. כן מתייחסת ההצהרה, לקביעתה של בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי, ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ומועד שנקבע בהוראות אלו.

התפתחויות בבקרה הפנימית

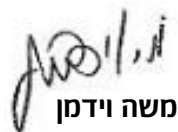
במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 בדצמבר 2022 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים באשר לאימוץ הוראות סעיף 404 לחוק Sarbanes-Oxley, נכללות בדוח זה הצהרה בדבר אחריות הדירקטוריון והנהלה לקביעתה ולקיומה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי והערכה של ההנהלה בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי למועד הדוחות הכספיים. במקביל, נכללת חוות דעת של רואי החשבון המבקרים של הבנק בדבר נאותות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק בהתאם לתקנים הרלבנטיים של ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board).

משה לארי

מנהל כללי

משה ידמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:

רמת גן, 13 במרץ 2023

כ' באדר התשפ"ג